

บทที่ 4

ประวัติความเป็นมาของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล จากยุคบุกเบิก-ปัจจุบัน

กำเนิดและวิวัฒนาการของเพลงไทยสากล

แต่เดิมนั้น เพลงไทยมีกำเนิดมาจากเพลงร้องในบ้านคือเพลงกล่อมลูก จากนั้นจึงได้กลายมาเป็นเพลงร้องแก้กนอย่าง เพลงพื้นบ้านที่ไม่มีดนตรีประกอบ นอกจากเครื่องประกอบจังหวะ ต่อมาก็ได้พัฒนามาเป็นเพลงร้องคลอดนตรีในลักษณะที่เรียกว่าร้องแบบลาลอง เช่น เพลงเกี่ยวสาว จนกระทั่งได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นเพลงร้องที่มีดนตรีรับและ เพลงร้องประกอบการแสดง อาทิเช่น ประกอบการแสดงไซน ละคร ที่เรียกกันว่า เพลงไทยเดิม หรือ เพลงไทยแท้*

ดนตรีไทยคือเพลงพื้นบ้านและ เพลงไทยแท้ ได้เจริญและรับใช้สังคมมาโดยตลอดจนถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งพระราชวงศ์จักรี "ไทยเราก็เริ่มคบค้ากับฝรั่งมากขึ้น อารยธรรมของฝรั่งก็เข้ามาสู่เมืองไทย รวมทั้งเพลงของฝรั่งด้วย"¹

---

* เพลงไทยแท้หรือที่เรียกกันว่า เพลงไทยเดิมนั้นมีลักษณะเด่นคือคำร้องส่วนใหญ่จะเป็นคำประพันธ์ชนิดกลอนสุภาพ กาพย์ หรือ โคลง ซึ่งมักจะใช้คำที่พิถีพิถันหรือเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดีและมีสัมผัสกันในวรรคและระหว่างวรรค เนื้อหาสาระนั้นมักเกี่ยวข้องกับหรือดัดแปลงมาจากเรื่องราวในวรรณคดี ส่วนท่วงทำนองจะมีคำเอื้อนเสียง ลักษณะที่สำคัญก็คือจะบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีของไทย อาทิเช่น จะเข้ ซอ ระนาด ข้อง ตะโพน กลอง ชลุ่ย เป็นต้น

¹ พูนพิศ อมาตยกุล, ดนตรีวิจิตร, หน้า 13.

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้วิธีการฝึกทหารตามแบบอย่างประเทศในยุโรปนั้น ได้ทรงดำริว่า "ดนตรีฝรั่ง น่าจะมีบทบาทควบคู่ไปด้วย เพราะการหัดให้ทหารเดินแถวตามแบบอย่างชาติใน ยุโรปนั้นจำเป็นต้องเดินให้พร้อมเพรียงกันไปตามจังหวะของดนตรีฝรั่ง วงแตร วงจิง เริ่มมีตั้งแต่บัดนั้น"¹ โดยมี ร้อยเอกอิมเบย์ นายทหารอังกฤษมาเป็นครูฝึกหัด ส่วนวงหน้าคือวงของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้นายทหารอังกฤษ ชื่อ นายร้อยเอกน็อกซ์ เข้ามาหัดทหารวงหน้า ชาวไทยจึงเริ่มคุ้นเคยกับแตรฝรั่ง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งพระราชวงศ์จักรี พระองค์ได้ทรงปรับปรุงแตรวงทหารขึ้นอย่างจริงจัง ด้วยการหาครูจากต่างประเทศมาสอนและได้ทรงจัดหาเพลงสรรเสริญพระบารมีมาใช้ ประกอบพระเกียรติยศ ดังนั้น วงแตรวงทหารจึงได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกที่กองทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2420 โดยมี พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช เป็นผู้บังคับการพระองค์แรก ภายหลังจากนั้น วงแตรวงของไทยก็ได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับโดยตลอด ซึ่งในเวลาต่อมาเรียกชื่อวงประเภทนี้ว่า "วงโยธวาทิต" (military band)

ในช่วงปี พ.ศ. 2446-2447 สมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ กรมพระยานครสวรรค์วรพินิต พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระนางเจ้าสุขุมลย์มหาราชเทวี ซึ่งขณะนั้นทรงรับราชการอยู่ที่กองทัพเรือ ได้ทรงจัดให้มีการเรียนการสอนโน้ตสากล การฝึกหัดเทคนิคบรรเลง และการแยกเสียงประสาน ในส่วนพระองค์นั้น ได้ทรงนิพนธ์เพลงไทยสากลที่มีจังหวะลีลาแบบสากลแต่ท่วงทำนองได้ทรงดัดแปลงมาจากเพลงไทยแท้ เพื่อใช้สำหรับบรรเลงด้วยวงแตรวงไว้หลายเพลง อาทิเช่น

¹สมาคมนักแต่งเพลง, "กำเนิดเพลงไทยสากลกับครูเพลงทั้งแปด," ใน วันรำลึกถึงศาสตราจารย์พระเจนดุริยางค์และอดีตนักแต่งเพลงไทยสากล บรมครูผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากล (กรุงเทพมหานคร: สักดิ์โสภการพิมพ์, 2526), หน้า 2.

เพลงสุดเสนาะ (ทรงตัดแปลงมาจากเพลงแสนเสนาะ) วอลซ์เมขลา (ทรงตัดแปลงมาจากเพลงทกบท) มหาฤกษ์ (ทรงตัดแปลงจากเพลงมหาฤกษ์สองชั้น) สรรเสริญเสือบ่า (ทรงตัดแปลงมาจากเพลงบุหลันลอยเลื่อน) สาครลั่น (ทรงตัดแปลงมาจากเพลงคลื่นกระทบฝั่งสองชั้น) โศก (ทรงตัดแปลงมาจากเพลงพญาโศกสองชั้น) และ นางครวญ (ทรงตัดแปลงจากเพลงนางครวญสามชั้น) ส่วนเพลงอื่น เช่น เพลงมาร์ชบริพัตร วอลซ์ปลื้มจิต วอลซ์ประชุมพล วอลซ์โนรี มณฑาทอง นั้นไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามีท่านอง เพลงไทยมากน้อยเพียงใด การที่พระองค์ได้ทรงสอนให้คนไทยรู้จักวิธีการแต่ง เพลงสากล ตลอดจนการแยกเสียงประสานได้มีส่วนทำให้การดนตรีของไทยในสมัยนั้นเจริญรุ่งเรือง เป็นอันมากและจากการที่พระองค์ได้ทรงนิพนธ์ เพลงไทยสากลขึ้นเป็นพระองค์แรกนี้เอง จึงทรงได้รับการยกย่องว่าทรงเป็น "พระบิดาแห่ง เพลงไทยสากล" ตราบจนทุกวันนี้

ในปี พ.ศ. 2451 ตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากละครที่ได้รับคามนิยมในยุคนั้น ซึ่งได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์ของเจ้าพระยาเทเวศร์ฯ แล้ว "ได้มีละครแบบใหม่เกิดขึ้นเรียกกันว่า ละครร้อง ผู้ทรงให้กำเนิดละครร้องแบบนี้คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปพันธุพงศ์"¹ ซึ่งพระองค์ท่านได้ทรงตัดแปลงการแสดงมาจากละครมาเลย์ที่เรียกว่า "บังสาวัน" หรือ "มาเลย์โอเปร่า" และได้ทรงตั้งชื่อคณะละครร้องว่า "ละครหลวงนฤมิตร" ในเวลาต่อมาโรงละครถูกวางเพลิงจึงได้ทรงสั่งให้มีการสร้างโรงละครแห่งใหม่ขึ้นชื่อว่า "โรงละครบริดาลัย" บทเพลงที่ใช้ประกอบละครร้องของโรงละครบริดาลัยนี้เกือบจะมีลักษณะ เป็นสากลแล้ว กล่าวคือ มีเนื้อร้องมาก เอื้อนน้อย และให้ลูกคู่เป็นผู้เอื้อนแทนผู้แสดง ซึ่งประชาชนทั่วไปชื่นชอบละครแบบนี้มาก หลังจากโรงละครบริดาลัยก็มีคณะละครอื่น ๆ ตามมา อาทิเช่น คณะละครปราโมทย์ ของ พระโสภณอักษรกิจ (นายเล็ก) คณะบรรเทิงสยาม ของ แม่เลื่อน คณะปราโมทย์นคร ของ นางเมือง หนูนิมิตร ฯลฯ เป็นต้น

¹ วราวุธ สุมาวงศ์, "วิวัฒนาการของ เพลงไทยสากล จากละครและภาพยนตร์," ใน วันรำลึกถึงครูเพลงผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากล ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภภาพการพิมพ์, 2526), หน้า 52.

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ดนตรีสากลของไทยได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก เนื่องด้วยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนพรานหลวงขึ้นที่สวนมิสกวัน เพื่อสอนดนตรีทุกประเภทและให้จัดตั้ง "วงซิมโฟนีออเคสตรา (symphony orchestra) ขึ้นเป็นครั้งแรกในกรมมหรสพ อันเป็นหน่วยราชการในพระองค์ เรียกชื่อในสมัยนั้นว่า วงเครื่องสายฝรั่งหลวง"¹ วงดนตรีประเภทวงดุริยางค์นี้ได้เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดในสมัยรัชกาลที่ 7 และสามารถเปิดการบรรเลงแบบซิมโฟนีคอนเสิร์ตสำหรับประชาชนเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทยและบรรเลงเป็นประจำ ใช้ชื่อว่า "His Majesty the King Royal Orchestra" โดยมี คุณพระเจนดุริยางค์ ปลัดกรมกองเครื่องสายฝรั่งหลวง เป็นผู้เปิดการฝึกอบรมทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เครื่องมือและเป็นผู้อำนวยเพลง นอกจากนี้ ได้มีการตั้งโรงเรียนการดนตรีขึ้นทั้งในหน่วยราชการและเอกชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าดนตรีคลาสสิกของไทยเจริญรุ่งเรืองมากในช่วงนี้

ในปี พ.ศ. 2470 ประวัติ โคจริก (แม่แก้ว) ผู้ประพันธ์เรื่องและเพลงแห่งคณะละครบรเวท หรือคณะละครแม่บุญาค จวงจันทร์ จันทรคณา (พรานบุรุษ) ผู้ประพันธ์เรื่องและเพลงของคณะศิลป์สำเร็จของคณะละครแม่เลื่อน และ สมประสงค์ รัตนทัศนีย (เพ็ชรรัตน์) ผู้ประพันธ์เรื่องและเพลงของคณะปราโมทย์นครของคณะละครแม่เสงี่ยม ได้สร้างสรรค์บทเพลงสำหรับละครร้องขึ้นใหม่ "โดยการดัดแปลงจากเพลงไทยเดิมที่มีทำนองสองชั้นมาใส่เนื้อร้องเต็มแทนทำนองเอื้อน ใช้ดนตรีคลอ ฟังทันหูทันใจ เป็นที่นิยมของประชาชน ซึ่งเรียกกันว่า เพลงเนื้อเต็ม หรือ เนื้อเฉพาะ แต่ยังคงใช้ปี่พาทย์บรรเลงเหมือนเช่นเดิมอยู่"² จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2474 พรานบุรุษและเพ็ชรรัตน์ แห่งคณะละครศรีโอกาส จึงได้นำดนตรีสากลวงแจ๊สหรือหัดดนตรีเข้ามาประกอบละครเรื่อง "โรลิตา" และ

¹ พูนพิศ อมาตยกุล, ดนตรีวิจิตร, หน้า 16.

² วราวุธ สุมาวงศ์, "วิวัฒนาการของเพลงไทยสากล จากละครและภาพยนตร์," ใน วันรำลึกถึงครูเพลงผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากล ครั้งที่ 2, หน้า 53.

นำทำนอง เพลง "วอลซ์ปลื้มจิต" มาใส่เนื้อร้องซึ่งได้รับความนิยมมาก ระหว่างนี้ "ได้มีการเผยแพร่บทเพลงออกอากาศทางสถานีวิทยุ 7 พี.เจ. ที่ศาลาแดงด้วย และมีการบันทึกแผ่นเสียงบทเพลงที่ประพันธ์โดย 3 บรมครูดังกล่าวนี้เป็นจำนวนมากในระบบ 78 รอบต่อนาที โดยห้างนาย ต.เจ๊กชาน"¹ และในปีเดียวกันนี้ "พรานบุรุษซึ่งได้ร่วมงานกับคณะละครจันทโรภาสก็โด่งดังที่สุดขึ้นมาด้วยละครเรื่อง "จันทร์เจ้าข้า" ซึ่งมีสถิติการนำออกแสดงถึง 49 ครั้งติดต่อกันแทบทุกโรงมหรสพที่มีในพระนครและธนบุรี"² เพลงไทยสากลที่พรานบุรุษได้แต่งขึ้นนั้น "มักมีลีลาทำนองอ่อนหวาน อาทิเช่น เพลงจันทร์เจ้าข้า จันทร์สวาท จันทร์ลอย จันทร์จากฟ้า จันทร์แฝงหมอก ขวัญของเรียม เคียงเรียม ลังเรียม ต้นรักดอกโศก ช้าช้า ต้นข้าวคอยฝน หนาวอารมณ์ เดือนดวงเดียว เดือนดวงใหม่ หวานหัวใจหาย สูงสุดสอย ลอยคอ คนเห็นคน ต้นรักเธอ น้าฝั่งรวง กุหลาบร่วง"³ ในช่วงนั้นจะเห็นได้ว่าบทเพลงขับร้องจากละครเป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่วประเทศ "ตราบจนกระทั่งความนิยมละครเรื่องลดน้อยลงไปในขณะเดียวกันกับการบันเทิงอย่างใหม่ได้เข้ามาแทนที่ ได้แก่ ภาพยนตร์พูดเสียงในฟิล์ม ซึ่งมีบทเพลงขับร้องประกอบด้วยและประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง"⁴

¹สมาคมนักแต่งเพลง, วันรำลึกถึงครูเพลงผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากล ครั้งที่ 2, หน้า 3.

²วราวุธ สุมาวงศ์, "วิวัฒนาการของเพลงไทยสากล จากละครและภาพยนตร์," ใน วันรำลึกถึงครูเพลงผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากล ครั้งที่ 2, หน้า 54.

³จาง รังสิกุล, "เพลงไทยสากลตั้งแต่แรกเกิดจนถึงยุคสงครามมหาเอเซียบูรพา," ใน จากเพลงไทยถึงเพลงลูกทุ่ง ; ความเคลื่อนไหวของเพลงไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, 2527), หน้า 14-15.

⁴วราวุธ สุมาวงศ์, "วิวัฒนาการของเพลงไทยสากล จากละครและภาพยนตร์," ใน วันรำลึกถึงครูเพลงผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากล ครั้งที่ 2, หน้า 54.

ในปีเดียวกันนั้น คือปี พ.ศ. 2474 สกวลสุวัตแห่งศรีกรุงภาพยนตร์ ซึ่งมี มานิต วสุวัต เป็นหัวหน้า พร้อมด้วย หลวงกลการเจนจิต (เกา วสุวัต) กระเศียร วสุวัต และ กระแส วสุวัต ได้ร่วมกันเปิดศักราชใหม่ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ขึ้นในเมืองไทย โดยเปลี่ยนจากหนังเงียบมาเป็นหนังเสียงหรือหนังพูด และเรียกกิจการใหม่นี้ว่า "ภาพยนตร์เสียงศรีกรุง" (Srikrung soundfilm) โดยสร้างโรงถ่ายภาพยนตร์สมัยใหม่แบบฮอลลีวู้ดที่ทุ่งบางกะปิ และได้ถ่ายทำหนังไทยที่มีเสียงพูดได้เรื่องแรก คือ "หลงทาง" มี มานิต วสุวัต เป็นผู้ำนวยการสร้าง หลวงกลการเจนจิต เป็นผู้ถ่ายภาพ กระเศียร วสุวัต เป็นผู้อัดเสียง กระแส วสุวัต เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการทั่วไป ชุนวิจิตรมาตรา เป็นผู้ประพันธ์เรื่อง และกำกับการแสดง และชุนสนิทบรรเลงการ เป็นเจ้าหน้าที่ดนตรี เพลงประกอบในภาพยนตร์พูดเรื่อง "หลงทาง" นี้ได้ใช้ดนตรีสากลบรรเลงเพลงไทยแท้ที่บรรจุนักร้องเต็มท่อนอง มีเอื้อนเพียงเล็กน้อย ซึ่งได้แก่เพลง พัดชา บัวบังใบ เงี้ยว ลาวเดินดง ขึ้นพลับพลา ผรั่งโยสะลัม ต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการสร้างภาพยนตร์เรื่องที่สองขึ้นคือ เรื่อง "ปู่โสมเฝ้าทรัพย์" โดยมี ชุนวิจิตรมาตรา เป็นผู้ประพันธ์เรื่องและกำกับการแสดง และได้ให้นักดนตรีที่มีชื่อเสียงสำคัญคนหนึ่ง คือ เรือโทมานิต เสนะวิณิน ซึ่งรับตำแหน่งหัวหน้าแผนกดนตรีสากล เป็นผู้ประพันธ์เพลงและกำกับวงดนตรีสากล เรือโทมานิตได้แต่งเพลงไทยที่ประพันธ์ท่อนองตามหลักโน้ตสากลเพลงแรกขึ้นคือเพลง "กล้วยไม้" ซึ่งนับเป็นเพลงไทยสากลเพลงแรกอีกเช่นกันที่บรรเลงในจังหวะรุ่มบ้า ผู้ประพันธ์เนื้อร้องคือ ชุนวิจิตรมาตรา โดยให้ มณี มุญจนานนท์ และ อ่องุ่น เครือพันธ์ ช้บร้องหน้าเวทีสลับกับการฉายภาพยนตร์เรื่อง "ปู่โสมเฝ้าทรัพย์" ทั้งที่ศาลาเฉลิมกรุงและพัฒนากร นับแต่นั้น บทเพลงไทยสากลจากภาพยนตร์จึงได้แพร่หลายไปทั่วประเทศ นอกจากกิจการด้านภาพยนตร์แล้ว บริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุงยังมีห้องอัดเสียงสำหรับอัดเพลงลงแผ่นเสียง (ตราพระปรางค์) เพื่อใช้ประกอบในภาพยนตร์และจำหน่ายอีกด้วย

ในช่วงนี้ ดนตรีแจ๊สได้เริ่มเข้ามาแพร่หลายในเมืองไทย ผู้ที่ริเริ่มนำดนตรีประเภทนี้เข้ามาคือ หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ ซึ่งได้นำดนตรีสากลและโน้ตเพลงสากลมาจากต่างประเทศ ประมาณปี พ.ศ. 2477 ท่านได้รวบรวมนักดนตรีสากลตั้งวงดนตรี "เรนโบว์" ขึ้นสำหรับบรรเลงเพลงแจ๊สตามสถานที่ต่าง ๆ อาทิ เช่น ไฮเต็ลพญาไท สपोर्टคลับ สมาชิกที่ร่วมวง นอกจากท่านแล้วยังมี นารถ กาวารบุตร จาปา เล็มสวราญ สรี ยงยุทธ สาสิี กล่อมอากาศ วุฒิ สุทธิเสถียร

เจียม ลิมปิชาติ การตั้งวงดนตรี "เรนโบว์" ขึ้นนับได้ว่าเป็นการบุกเบิกดนตรีแจ๊สในประเทศไทย ซึ่งวงดนตรีนี้ต่อมาได้กลายมาเป็นวงดนตรีของบริษัทไทยฟิล์ม

ในปี พ.ศ. 2477 นั้น ราชการกระทรวงกลาโหมต้องการที่จะสร้างภาพยนตร์ชุดเพื่อเผยแพร่กิจการทหารของกองทัพบกและกองทัพอากาศ จึงได้มอบหมายให้ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทำ และได้สร้างภาพยนตร์ชุดเรื่องแรกขึ้น คือเรื่อง "เลือดทหารไทย" ซึ่งมี ชุนวิจิตรมาตรา เป็นผู้กำกับการแสดง เรือโทมานิต เป็นผู้แต่งทำนองเพลง ซึ่งได้แต่งเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. นำเอาทำนองเพลงสากลของฝรั่งแท้มาใส่ ซึ่งได้เลือกทำนองเพลงมาร์ชกรานาเดียร์มาแปลง ได้แก่ เพลง "มาร์ชไตรรงค์"
2. แต่งทำนองตามแบบฝรั่ง ได้แก่ เพลง "ความรักในแม่น้ำเจ้าพระยา"
3. แต่งทำนองตามเค้าเพลงไทยเดิม ได้แก่ เพลง "มาร์ชเลือดทหารไทย"

นอกจากนี้ ยังมีเพลง "กุหลาบในมือเธอ" ซึ่ง ชุนวิจิตรมาตรา เป็นผู้แต่งคำร้อง ในเวลาต่อมา ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงจึงได้สร้างภาพยนตร์ชุดของศรีกรุงขึ้นคือเรื่อง "พญาน้อยชมตลาด" (2478) ตามมาด้วยเรื่อง "เมืองแม่หม้าย" (2478) "เลือดชานา" (2479) เรือโทมานิตได้เป็นผู้แต่งทำนองเพลงขึ้นอีกมากมาย อาทิเช่น เพลงแบ็งน้ำมัน (จากเรื่อง "พญาน้อยชมตลาด") ซึ่งดัดแปลงมาจากทำนองเพลงมอญ เพลงบวงสรวง และ แม่หม้ายราพิง (จากเรื่อง "เมืองแม่หม้าย") เพลงตะวันยอแสง และ ลาวหลง (จากเรื่อง "เลือดชานา") ฯลฯ ซึ่งมีส่วนทำให้เพลงไทยสากลออกสู่วงการเพลงมากขึ้น จนกระทั่งในช่วงตอนต้นปี พ.ศ. 2479 เรือโทมานิตได้ถึงแก่กรรมลง "ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงก็ได้เลิกแต่งเพลงที่มีชื่อเสียงคนใหม่ คือ นารด ดาวบุตร รับช่วงงานรับผิดชอบแผนกดนตรีตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา"¹ นารด ดาวบุตร ได้ประพันธ์เพลง ใจสนองใจ สุรานารี แสนอาลัย ชื่นชีวิต ประกอบภาพยนตร์เรื่อง "กลัวเมีย"

¹ วราวุธ สุมาวงศ์, "วิวัฒนาการของเพลงไทยสากล จากละครและภาพยนตร์," ใน วันรำลึกถึงครูเพลงผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากลครั้งที่ 2, หน้า 58.

"ในขณะที่เดียวกันกับที่ นารด ถาวรบุตร ได้แต่งเพลงประกอบให้กับ ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงนั้น ก็ได้เกิดมีนักแต่งเพลงไทยสากลคนสำคัญปรากฏขึ้นอีก ท่านหนึ่ง คือ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ"¹ ซึ่งท่านเป็นนักประพันธ์เพลงประกอบละครเวทีฝ่ายราชการของกรมศิลปากร ละครเรื่องแรกที่ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ได้แต่งขึ้นคือ เรื่อง "เลือดสุพรรณ" (2478) ต่อมาก็ได้แต่งละครเรื่อง "ราชมนู" (2479) "ศึกกลาง" (2480) "พระเจ้ากรุงธน" (2480) "เจ้าหญิงแสนหวี" (2481) "มหาเทวี" (2481) "เบญจเพส" (2481) "น่านเจ้า" (2482) "อนุสาวรีย์ไทย" (2482) "พ่อขุนผาเมือง" (2483) "ดาบแสนเมือง" (2490) "ครุฑคำ" (2491) "อนุภาพพ่อขุนรามคำแหง" (2497) "อนุภาพแห่งความเสียสละ" (2498) "อนุภาพแห่งความรัก" (2494) นอกจากนี้ ท่านยังได้แต่งเพลงขึ้นอีกมากมาย ทั้งเพลงประเภทปลุกใจและเพลงรักประกอบการแสดงละครของทางราชการ อาทิเช่น เพลง เลือดสุพรรณ และ ดวงจันทร์ (จากเรื่อง "เลือดสุพรรณ") เพลงรักเมืองไทย แดนอีสาน เพ็ญแข และ ใจเจ้าเอ๋ย (จากเรื่อง "ราชมนู") เพลงลู่อมิตร และ โชคมนุษย์ (จากเรื่อง "มหาเทวี") เพลงยุพดี (จากเรื่อง "เบญจเพส") เพลงแสงทินกร ขวัญเนตรขวัญใจ และ ตื่นเกิดชาวไทย (จากเรื่อง "ศึกกลาง") เพลงฝากดวงใจ (จากเรื่อง "ดาบแสนเมือง") เพลงต้นตระกูลไทย (จากเรื่อง "อนุภาพพ่อขุนรามคำแหง") เพลงเดิน (จากเรื่อง "น่านเจ้า") เพลงเห็นแต่ไกล (จากเรื่อง "เจ้าหญิงแสนหวี") เพลงเชิญขวัญ และ เชิญเป็นขวัญใจ (จากเรื่อง "น่านเจ้า") เพลง ในน้ำมีปลาในนามีข้าว อธิษฐาน แหลมทอง ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2480 ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงได้สร้างหนังเพลงเรื่อง "เพลงหวานใจ" (His sweet melody) โดยมี มานิต วสุวัต เป็นผู้ดำเนินการสร้าง ขุนวิจิตรมาตรา เป็นผู้แต่งเรื่อง แต่งคำร้อง และ กำกับการแสดง นารด ถาวรบุตร เป็นผู้แต่งทำนองเพลง คำร้องของเพลงที่ใช้ประกอบภาพยนตร์เรื่องนี้ ขุนวิจิตรมาตรา ได้เปลี่ยนสรรพนามที่ใช้คำว่า "พี่" แทนผู้ชาย และ "น้อง"

¹งานง รังสิกุล, "เพลงไทยสากลตั้งแต่แรกเกิดจนถึงยุคสงครามมหาเอเซียบูรพา," ใน จากเพลงไทยถึงเพลงลูกทุ่ง : ความเคลื่อนไหวของเพลงไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงปัจจุบัน, หน้า 19.

แทนผู้หญิง มาเป็นคำว่า "ฉัน" และ "เธอ" ซึ่งได้เป็นแบบอย่างของเพลงไทยสากลที่ใช้คำว่า "ฉัน" กับ "เธอ" มาจนทุกวันนี้ เพลงที่ใช้ประกอบในภาพยนตร์เรื่องนี้มีจำนวนถึง 8 เพลงด้วยกันคือ เพลงใครบั่นเธอ เธอใกล้หรือไกล พบเธอแล้วเธอกับฉันคือเพลง ความรักของฉัน ฉันหาหวานใจ ฉันฝันไป เมื่อฉันจากเธอ นอกจากนี้ นารถ ถาวรบุตร ยังได้แต่งเพลงไทยสากลไว้เป็นจำนวนมากจนได้รับสมญาว่า "ราชาแห่งเพลงมาร์ชของเมืองไทย" เพลงของ นารถ ถาวรบุตร ที่มีชื่อเสียง อาทิเช่น เพลงสยามานุสติ มาร์ชชาชีราลงกรณ์ มาร์ชทัพบก มาร์ชพิทักษ์สันติราษฎร์ วิมานในฝัน น้ำใจรัก เพลินเพลงรัก บุญแต่ง สายสวาท ลอยเรือ เร้าใจกันใหม่ ฉันคอยเธอ รักได้แสงจันทร์ เดือนทงาย ใจเพลิน ลุ่มเจ้าพระยา กุหลาบในมือเธอ ใจสนองใจ เป็นต้น

ในปีเดียวกันนั้น ได้มีบริษัทภาพยนตร์เสียงอีกแห่งหนึ่งเกิดขึ้นคือบริษัทไทยฟิล์ม ซึ่งได้สร้างโรงถ่ายที่ทุ่งมหาเมฆ โดยมี พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล เป็นองค์ประธานของบริษัท และ หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ เป็นหัวหน้าวงดนตรี หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ ได้รวบรวมบรรดานักดนตรี อาทิเช่น เอื้อสุนทรสนาน เวส สุนทรจามร จาบ่า เล่มสารานู บิลลี่ (คิตี คิตากกร) สรี ยงยุทธ สมพงษ์ ทิพยกะลิน ภิญญไญ สุนทรวาท สังเวียน แก้วทิพย์ สมบูรณ์ ดวงสวัสดิ์ สาลี กล่อมอากาศ สมบูรณ์ ศิริภาค ทองอยู่ บิยะสกุล เพื่อจัดตั้งเป็นวงดนตรีของบริษัท บริษัทไทยฟิล์มได้สร้างภาพยนตร์เสียงขึ้นหลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งเรื่องแรกได้แก่ เรื่อง "ถ่านไฟเก่า" บทเพลงที่ใช้ประกอบในภาพยนตร์เรื่องนี้ซึ่งได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงตราบนานทุกวันนี้คือเพลง "ในฝัน" ซึ่งขับร้องโดย เอื้อสุนทรสนาน และ เพลง "บัวขาว" ซึ่งประพันธ์ทำนองโดย ม.ล.พวงร้อย สนิทวงศ์ (ขณะนั้น) ต่อมาบริษัทไทยฟิล์มได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง "แม่สื่อสาว" ซึ่งบทเพลงประกอบในภาพยนตร์เรื่องนี้ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เพลง "เพลิน" และ "ลมหนาว" จากนั้นก็ได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง "วันเพ็ญ" เป็นเรื่องสุดท้าย และได้เลิกกิจการไปเมื่อปี พ.ศ. 2481 ม.ล.พวงร้อย สนิทวงศ์ นับเป็นนักประพันธ์เพลงสตรีคนแรกในยุคนั้นที่ประพันธ์เพลงประกอบภาพยนตร์และละครอีกมากมายหลายเพลงด้วยกัน อาทิเช่น เพลงเกี่ยวสาว รักเธอแต่แรกกล หัวใจเดียว แสนห่าง มะลิเจ้าเอ๋ย วันเพ็ญ ดอกไม้ จันท์เอ๋ย ไม้งาม สายัณห์ เปลี่ยาใจ โอ้ความรัก แกรกรัก ตาแสนกลม ชายในฝัน เงาไม้ ต้อนกระบือ ไทยวอลด์ ดัดดัด. ทหารพระนเรศวร ชายชาตทหารไทย เป็นต้น

ภาพยนตร์เสียงศรีกรุง ได้สร้างภาพยนตร์ชุดขึ้นอีกหลายเรื่อง ซึ่งล้วนได้รับความนิยมจากมหาชนเรื่อยมาจนกระทั่ง เกิดมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งได้ก่อตัวขึ้นในทวีปยุโรปเมื่อปี พ.ศ. 2482 จากการศึกษาเครื่องอุปกรณ์ในการถ่ายทำภาพยนตร์ชุดเริ่มขาดแคลน เป็นเหตุให้ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงต้องหยุดระงับการสร้างภาพยนตร์ลง ภาพยนตร์เรื่องสุดท้ายที่ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงได้สร้างขึ้นคือเรื่อง "น้ำท่วมดีกว่าฝนแล้ง" ซึ่งสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2485 ภายหลังจากนั้นบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุงก็ได้หันมาดำเนินกิจการอัดจานเสียงในลักษณะอัดเพลงจากภาพยนตร์ของภาพยนตร์เสียงศรีกรุงออกจำหน่าย รวมทั้งรับจ้างอัดเพลงของคณะดนตรีอื่น ๆ ด้วย

ในปีพ.ศ. 2482 ทางราชการได้ปรับปรุงสำนักงานโฆษณาการและยกฐานะขึ้นเป็นกรมโฆษณาการ โดยมี วิลาศ โอสถานนท์ เป็นอธิบดี "หลวงสุขุมน้อย ประดิษฐ์ได้เป็นกำลังสำคัญที่กระตุ้นให้กรมโฆษณาการตั้งวงดนตรีลีลาศขึ้นได้เป็นที่สำเร็จ"¹ และได้ขอโอนวงดนตรีของเอื้อ สุนทรสนาน ซึ่งนักดนตรีส่วนใหญ่ประจำอยู่วงดุริยางค์ กรมศิลปากร มาอยู่กับกรมโฆษณาการ ซึ่งเอื้อ สุนทรสนาน ได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าวง เวส สุนทรจามร เป็นผู้ช่วย นอกจากนี้ ก็มี สรี ยงยุทธ สมพงษ์ ทิพยกะลิน ฯลฯ นอกจากการบรรเลงเพลงสากลเพื่อส่งกระจายเสียงทางวิทยุแล้ว วงดนตรีกรมโฆษณาการยังมีหน้าที่ต้องไปบรรเลงดนตรีตามสถานที่ต่าง ๆ อีกด้วย ในเวลาต่อมา วงดนตรีกรมโฆษณาการจึงได้รับนักร้องรุ่นแรกเข้ามาประจำวงซึ่งได้แก่ จุรี โมรากุล (มณฑนา โมรากุล) รุจี อุทัยกร ล้วน ควันธรรม บิ๋มค้อมาก็รับสุภาพ รัศมิ์หัตต ชวลี ช่างวิทย์ สุปราณี ทุกสมบูรณ์ เมื่อมีนักร้องแล้ว เอื้อ สุนทรสนาน เวส สุนทรจามร ล้วน ควันธรรม แก้ว อัจฉริยะกุล เอิบ ประไพเพลงประสม ฯลฯ ก็ได้ร่วมกันแต่งเพลงไทยสากลสำหรับให้นักร้องในวงขับร้องเพื่อส่งกระจายเสียงทางวิทยุ และต่อมา นารถ ถาวรบุตร ก็ได้เข้าร่วมวงดนตรีกรมโฆษณาการและสร้างสรรค์ผลงานเพลงไว้จำนวนหนึ่ง ภายหลังจาก

¹สมาคมนักแต่งเพลง, วันรำลึกถึงครูเพลงผู้ให้กำเนิดวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสากล ครั้งที่ 2, หน้า 34.

จากนั้นก็มึนกร้องเข้ามาร่วมอยู่ในวงอีกมากมาย อาทิเช่น เพ็ญศรี พุ่มชูศรี วินัย จุลละบุษปะ เลิศ ประสมทรัพย์ จันทนา โอบายาวาทย จุรี โอศิริ มนัส รามโยธิน พูลศรี เจริญพงษ์ ศรีสุดา รัชตะวราธ วรรณช อารีย์ พิทยา บุญรัตพันธ์ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์ รวงทอง ทองลั่นทม สมศักดิ์ เทพานนท์ อ้อย อัจฉรา บุษยา รังสี มาริษา อมาตยกุล ยรรยงค์ เสลานนท์ รุ่งฤดี แห่งผ่องใส ศรวณี โปธิเทศ อโศก สุขศิริพรฤทธิ นพดพ ชาวไร่เงิน ดาวใจ ไพจิตร จิตรารักษ์ บุญญพันธ์ โฉมฉาย อรุณฉาน ตั้งแต่เข้ารับราชการที่กรมโฆษณาการเป็นต้นมา

เอื้อ สนุทรสนาน ได้แต่งทำนองเพลงไว้เป็นจำนวนมากทั้งเพลงประเภทปลุกใจ เพลงถวายพระพร เพลงสดุดี เพลงมหาวิทยาลัย เพลงรักโศก เพลงราวง และ เพลงพื้นบ้าน ฯลฯ โดยได้ร่วมสร้างสรรค์เนื้อร้องกับ แก้ว อัจฉริยะกุล ในเพลง พรานทะเล ราวกลอยเรือ นางฟ้าแจแลง ช่างขึ้นเดือนหงาย นวลปรางนาง หมอง บองใจรัก กรุงเทพราตรี สดุดีบรรพไทย ไทยวิวัฒน์ ไทยต้องทำ บ้านเกิด เมืองนอน กลิ่นร่ำ อาลัยลา สร้างไทย บลอบใจตัว คาเนินทราย บัวกลางบึง ได้ร่มมลูลี ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น จามจุรีศรีจุฬา ไซซี พรานล่อเนื้อ กามฤทธิ สวัสดิ์ปิใหม่ ยากยิ่งสิ่งเดียว จังหะชีวิต ธรรม์กันแสง จุฬาทรีคุณ จ้าวไม่มีศาล งานกับเล่น ฯลฯ เอิบ ประไพเพลงประสม ในเพลง พรานไพร สนต์องลม พรางรัก นางครวญ ฯลฯ สุรัฐ พุกกะเวส ในเพลงดอกไม้เมืองเหนือ พระเจ้า ทั้งห้า อุษาสวาท กลิ่นดอกโศก ศึกในอก ราพันสวาท สุดสงวน คาร่าพัน แว่วเสียงเธอ ทางชีวิต เรือนมนุษย์ น้ำตาลใกล้มด ชีวิตกับความสุข ฯลฯ สมศักดิ์ เทพานนท์ ในเพลง ไทยเพื่อไทย ขวัญใจเจ้าทวย เอื้องกาสรวาล หวงรัก หนีไม้พัน โพรพิศดาร ฯลฯ ช่อม บัญจพรรค์ ในเพลง ถึงเธอ กรรมใด รักเพียงใจ รักบังใบ หนึ่งในดวงใจ รักเอาบุญ ฯลฯ วิชัย โภกิลกนิษฐ์ (ฮาตรี) ในเพลงลาภพิงค์ ลานจันทร์รัญจวน ตาคสิ เสียตายเดือน รักอาพราง น้ำตาดาว มิตรประสาน จักรดาว อ่างแก้วขวัญใจ สาวอัมพวา น้ำใจเจ้าแค้น เมา ผึ้ง อาจันต์ บัญญัติ บัญจพรรค์ ในเพลง สวัสดิ์บางกอก พระบารมีปกเกล้า ฯลฯ พรพิรุณ ในเพลง ขอให้เหมือนเดิม ตะลุงสี่ซัง ใจชายใจหญิง กรรมเก่า เล็ก โดปาน ในเพลงหนองบัว สวัสดิ์ ธงศรีเจริญ ในเพลง ผากหมอน ศรีสวัสดิ์ พิจิตรวราการ ในเพลง โศกา-โศกี ลาที่ปากน้ำ คาอินกะตানা แก้วจำ พรพิรุณ เริงลีลาศ พลอร์เฟื่องฟ้า คลองมอญ สดุดีมหาราชนี บางแสนโสภา เริงสงกรานต์ ชีวิต วอลซ์ ขวัญข้าว ราวกลีลารัก เมื่อหวังยังมี โลกยังรักเรา และ ศยาม ในเพลง ร่มนทรี เป็นต้น

ในปีพ.ศ. 2483 ได้มีการตั้งวงดนตรีดุริยะ โยธินขึ้นอย่างเป็นทางการ ภายใต้อุปถัมภ์ของหลวงพรหมโยธี จาปา เลี่ยมสาราญ ซึ่งขณะนั้นรับราชการ อยู่ที่แถว ร.พัน 3 ได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าวงดนตรีดุริยะ โยธิน ในช่วงระยะแรก ๆ นั้น วงดนตรีดุริยะ โยธินมีชื่อเสียงในวงการลีลาศเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นวงดนตรีวงแรกที่มีเพลงไทยในจังหวะ เค็นราบรรเลง

ในปีเดียวกันนั้น ทางกองทัพอากาศก็ได้ตั้งกองภาพยนตร์ขึ้นและรับโอนโรงถ่ายของบริษัทไทยฟิล์มที่ทุ่งมหาเมฆมาดำเนินงานและได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง "บ้านไร่ของเรา" ขึ้น โดยมีขุนวิจิตรมาตราเป็นผู้เขียนบทภาพยนตร์และแต่งคำร้อง ในเพลง "บ้านไร่ของเรา" คุณพระเจนดุริยางค์ เป็นผู้แต่งทำนอง ในเวลาต่อมาได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นและ เป็นเหตุให้การสร้างภาพยนตร์ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากไม่มีฟิล์มที่จะผลิตภาพยนตร์ในประเทศ ประกอบกับไม่มีภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาฉาย ดังนั้น วงการบันเทิงจึงเป็นยุคของวงดนตรี 4 วง คือ

- 1.) วงดนตรีดุริยะ โยธิน ซึ่งมี จาปา เลี่ยมสาราญ เป็นหัวหน้าวง นักร้องของวงดนตรีดุริยะ โยธินในยุคนั้น ได้แก่ เซาว์ แคล้วคล่อง แสงภา บุญยราศรี จุรี โอศิริ อุดม สุนทรจามร เจลา ประสพศาสตร์ เป็นต้น
- 2.) วงดนตรีกรมโฆษณาการ ซึ่งมี เอื้อ สุนทรสนาน เป็นหัวหน้าวง
- 3.) วงดนตรีทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมี นารถ ดาวบุตร เป็นหัวหน้าวง นักร้องของวงทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในยุคนั้น ได้แก่ สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ สุพรรณ บูรณะพิมพ์ สถาพร มุกดาประกร กัณฑ์รี นาคประภา สมชาย คณิตกาเนต ละม่อม กมลวาทิน
- 4.) วงดนตรีแชมเบอร์มิวสิก ซึ่งมี ล้วน ควันธรรม เป็นหัวหน้าวง

วงดนตรีเหล่านี้ส่วนใหญ่จะบรรเลงเพลงตามโรงภาพยนตร์ อาทิเช่น โรงภาพยนตร์โอเดียน เฉลิมกรุง พัฒนากร ฯลฯ สลับกับการฉายภาพยนตร์เก่า วงดนตรีดุริยะ โยธินเป็นวงดนตรีวงแรกที่ได้นำดนตรีออกบรรเลงสลับภาพยนตร์ในสมัยสงคราม และมีชื่อเสียงมาก ซึ่งส่วนใหญ่ประจำที่โรงพัฒนากร หรือ ลีราราม ในปัจจุบัน โดยบรรเลงสลับกับวงดนตรีของล้วน ควันธรรม วงละสับดาห์ ต่อมาก็เป็นวงดนตรีทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และวงดนตรีกรมโฆษณาการ ที่เวียนกัน

บรรเลง นอกจากวงดนตรีซึ่งบรรเลงเพลงไทยสากลทั้ง 4 วงที่กล่าวมาแล้ว ยังมีวงดนตรีที่เล่นเพลงสากลในสมัยนั้นอีกหลายวงด้วยกัน วงที่มีชื่อเสียง ได้แก่ วงดนตรีสาวาย ของ ฮอน หาญบุตร ซึ่งเล่นดนตรีตามโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ เช่น โรงภาพยนตร์เฉลิมบุรี

ในปี พ.ศ. 2485 ละครเวทีเป็นที่นิยมแพร่หลายอย่างมาก คณะละครเวทีที่มีชื่อเสียง ได้แก่ คณะนาฏยากร ของ สด กูรมะโลหิต คณะวิจิตรเกษม ของ บัณฑิตย์ องค์กรวิศิษฐ์ คณะอัศวิน ของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล คณะศิวารมย์ ของ ชุนสวัสดิ์ที่พิมพ์พร ฯลฯ คณะละครเหล่านี้ได้แต่งเพลงไทยสากลเพื่อใช้ประกอบการแสดงละครและร้องสลับการแสดงขณะ เปลี่ยนฉากไว้เป็นจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่า บทเพลงจากละครเวทีนี้มีส่วนทำให้เพลงไทยสากลเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าบทเพลงในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงรับใช้นโยบายของ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม อาทิเช่น เพลง "กายเดี่ยว" ที่แต่งโดย นารถ ถาวรบุตร เพื่อส่งเสริมให้ข้าราชการรับประทานกายเดี่ยวหรือเพลง "สวมหมวก" ที่แต่งทำนองโดย เอื้อ สุนทรสนาน และเนื้อร้องโดย จมื่นมานิตย์นเรศร์ (เฉลิม เศวตนันท์) เป็นต้น โดยที่ "เพลงของกรมโฆษณาการเป็นเพลงที่รับใช้นโยบายของรัฐบาลโดยตรง"¹

ในช่วงปีพ.ศ. 2486-2488 ที่รัฐบาลสมัยจอมพล บ.พิบูลสงคราม ได้ส่งเสริมให้มีการร่างขึ้นนั้น กรมโฆษณาการได้แต่งเพลงร่างไว้เป็นจำนวนมาก อาทิเช่น เพลงงามแสงเดือน ดวงจันทร์วันเพ็ญ ญวนย่าเหล ไกล่เข้าไปอีกนิด บูชานักรบ ชาวไทย ราสีมารา คินเคือนหงาย ดอกไม้ของชาติ หึงไทยใจงาม ฯลฯ ภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงแล้ววงดนตรีต่าง ๆ ก็เริ่มเสื่อมสลายไปหมด คงเหลือแต่วงดนตรีของกรมโฆษณาการหรือที่รู้จักกันดีในปัจจุบันว่า "วงดนตรีสุนทราภรณ์" เพียงวงเดียวที่ยังคงได้รับความนิยม ทั้งนี้เนื่องจากเพลง

¹สัมภาษณ์ สุวัฒน์ วรดิลก, 28 กรกฎาคม 2531.

ของวงดนตรีสุนทราภรณ์ส่วนใหญ่มีความไพเราะครบถ้วน กล่าวคือ "มีทำนอง เพลง
ที่ไพเราะ จังหวะที่หนักแน่น การเรียบเรียงเสียงประสานที่สมบูรณ์ตามหลักวิชา
การดนตรี นักดนตรีที่มีฝีมือ นักร้องผู้มีความสามารถ และ คำร้องของเพลงที่รับ
สัมผัสกัน" ¹

จะเห็นได้ว่าภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาได้มีวงดนตรี
สากลเกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่เป็นของราชการ กึ่งราชการ และเอกชน นักประพันธ์
ที่เคยแต่งเพลงราวง อย่างเช่นนักประพันธ์ของกรมศิลปากร กรมโฆษณาการ ก็
ได้หันมาแต่งเพลงที่ร้องเสียดสีสังคมไทย โดยเฉพาะการเมืองในสมัยจอมพล ป.
พิบูลสงครามและ ได้มีการนำเอาชีวิตของชาวบ้าน กรรมกรมาใช้เป็นเนื้อหาสาระ
ประกอบทำนอง เพลงที่แต่งขึ้นใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงก้าวใหม่ของสังคมไทยที่ได้
ใช้เพลงเพื่อบรรยายถึงความทุกข์ยากของประชาชน และเพื่อเรียกร้องทางด้าน
การเมือง เพลงในลักษณะนี้บรรดานักแต่งเพลงเรียกว่า "เพลงชีวิต" * ศิลปินที่มี
บทบาทสำคัญในช่วงนั้น ได้แก่ เสน่ห์ โกมารชุน และ คาร์ณ สัมบุณณานนท์ ซึ่งได้
ร้องเพลงเสียดสีการเมืองในสมัยนั้นโดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลของอำนาจมืดเช่น
เพลง "ผู้แทนควาย" ที่ขับร้องโดยเสน่ห์ โกมารชุน "ใครค้ำท่านฆ่า" "สามล้อแค้น"
"อสูรกินเมือง" "ชีวิตนักโทษการเมือง" "ตาสีภาศรवल" ที่ขับร้องโดย คาร์ณ
สัมบุณณานนท์ นอกจากนี้ ยังมีบทเพลงที่สร้างขึ้นเป็นทำนองสอนใจคนไทยทั้งชาติ
ให้รำลึกถึงเอกราชและความเป็นมาของชาติไทย เช่นเพลง "ชวานทองของไทย"
 เป็นต้น

ภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สงบลงในปี พ.ศ. 2488 แล้ว
ฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และเป็นเหตุให้เกิด

---

¹พงษ์ชัย ไทวรรณศรี, "วรรณกรรมจากบทเพลงสุนทราภรณ์"
(ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2529),
หน้า 7.

* เพลงชีวิต ได้แก่ เพลงที่มีวัตถุประสงค์ในการบรรยายสภาพชีวิตของ
ชาวชนบทที่ยากจน ต้องต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ

บาร์และ เบียร์ฮอลล์ขึ้นหลายแห่งด้วยกัน ในช่วงนั้น นักร้องและนักดนตรีของไทย ส่วนใหญ่นิยมเล่นดนตรีสากลตามสถานเริงรมย์เหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ บาร์ห้อยเทียนเหลา และ ภัตตาคารเก่าชั้น ซึ่งเป็นสถานเริงรมย์ที่มีชื่อเสียงมาก หลังจากนั้นก็เป็นยุคเฟื่องฟูของละครเวทีประเภทชายจริง-หญิงแท้และละครวิทยุ พร้อมกับมีบทเพลงที่บรรเลงเพื่อการฟังโดยเฉพาะ ในช่วงนี้ได้มีวงดนตรีเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น วงเสน่ห์ศิลป์ ประสานมิตร วายุบุตร เวชสวรรค์ คีตะวัฒน์ วาทีณี จุฬารัตน์ เป็นต้น

ในช่วงตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 8 คือ ในปี พ.ศ. 2488 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงพระยศเป็นพระอนุชาอยู่ ได้ทรงเริ่มพระราชนิพนธ์เพลงไทยสากลและเพลงสากลขึ้น เพลงไทยสากลเพลงแรกที่พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น คือ เพลงแสงเทียน จากนั้นก็ตามมาด้วย เพลง สายฝน ชะตาชีวิต ไกลรุ่ง ค่ำหวาน ดวงใจกับความรัก ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็น เพลงที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในพระปรีชาสามารถเป็นอย่างยิ่ง

ในปี พ.ศ. 2491 กรมโฆษณาการได้ตั้งคณะโฆษณาสารขึ้นเพื่อแสดงละครวิทยุประกอบดนตรีสากล โดยมี สมพงษ์ ทิพยกะลิน เป็นหัวหน้าวงดนตรี ผู้ร่วมงานในคณะโฆษณาสาร ได้แก่ วินัย จุลละบุษปะ เลิศ ประสมทรัพย์ ชาญ เย็นแชน มั่นส รามโยธิน ขวลิ ช่างวิทย์ ศรีสุดา รัชตะวรรณ วรนุช อารีย์ อารณั วรสรวง ชัช เกษสังข์ รจิต ภิญญโณวิช นริศ อารีย์ เป็นต้น สมพงษ์ ทิพยกะลิน ได้ประพันธ์เพลงของคณะโฆษณาสารไว้หลายเพลงด้วยกัน อาทิเช่น เพลงคอยนาง กลิ่นแก้มนาง สาวเล่นธาร ท่องทะเลทอง กลิ่นสไบนาง ดอก พุดตาน สร้อยฟ้า และ เพลงมาร์ชชาวไทย ที่แต่งร่วมกับธาศรี

ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2495 ละครเวทีได้เริ่มซบเซาลงและเป็นช่วงที่ละครวิทยุเป็นที่นิยมแพร่หลาย ส่วนวงการเพลงไทยนั้นบทเพลงของวงดนตรีสุนทราภรณ์ก็ยังคงได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลีลาศ ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยนั้น ได้ส่งให้วงดนตรีสุนทราภรณ์ได้รับความสนใจจากผู้ฟังเป็นอย่างมาก นักร้องที่มีชื่อเสียงของวงในยุคนั้น ได้แก่ พูลศรี เจริญพงษ์ ศรีสุดา รัชตะวรรณ วรนุช อารีย์ ขวลิ ช่างวิทย์ และ รวงทอง ทองลั่นทม เป็นต้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2495 ที่พลโท ม.ล.ชาบ กุญชร ได้เข้ารับตำแหน่งอธิบดีกรมโฆษณาการ ซึ่งขณะนั้นได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นกรมประชาสัมพันธ์แล้ว ได้มีผู้นำเอาทำนองเพลงไทยแท้มาบรรเลง โดยเร่งจังหวะและแยกเสียงประสานแบบสากล บทร้องก็เขียนเป็นภาษาสมัยใหม่ มีการตัดคำเอื้อนทิ้งไปและใส่คาลงไปจนเต็มเอื้อ สุนทรสนาน และ แก้ว อัจฉริยะกุล ได้ร่วมกันนำเอาเพลงทำนองเก่ามาใส่เนื้อร้องใหม่ เช่นเพลง ดวงเดือน กระแต คำหอม ประเทศ ดาเนินทราย ฯลฯ นักแต่งเพลงไทยสากลในยุคนี้นับว่ามีชื่อเสียงมาก ได้แก่ สมาน กาญจนผลิน ผู้แต่งเพลง วิหคเหิรลม เพียงคำเดียว สัตูญารัก บทเรียนก่อนวิวาห์ จ้อรัก ที่รัก เชื้อรัก สัตูญารัก สดุดีมหาราช ฯลฯ เวส สุนทรจามร ผู้แต่งทำนองเพลง สายลมครวญ ริมฝั่งน้ำ ดอกฟ้าร่วง กภาพร้าคู่ รักอะไร หงส์เหิรโลกหมุนเวียน บุหงทอง โดยร่วมกับ แก้ว อัจฉริยะกุล และเพลง ครวญสวาท สดุดองลม ห้างน้ำลึก ทาสน้ำเงิน ร่วมกับ เอิบ ประไพเพลงประสม และเพลง พรหมลิขิต บุพเพสันนิวาส เงาโศก ร่วมกับ สุรัฐ พุกกะเวส เอื้อ สุนทรสนาน ผู้แต่งเพลง ดวงเดือน คำหอม กระแต ดาเนินทราย ธรณีกันแสง รวงทิพย์ อารมณ์หวัง ฯลฯ สง่า อารัมภ์ ผู้แต่งเพลง น้ำตาแสงใต้ ระฆังทอง สีซิง ท่าไม้หนอ หนึ่งในร้อย ฯลฯ ม.ล.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ผู้แต่งเพลง เพื่อรัก ผากรัก จากรัก ร้างชาวทะเล กล่อมมัจฉา เธอเนเธอ สาวสะเทินเสียงรัก สายลมว่าว จุฬาบันเทิง จุฬาแซมบ้า ชะตาฟ้า เด่นดวงเดือน กล่อมธาราธิษฐาน ห่วงรัก ฯลฯ สรี ยงยุทธ ผู้แต่งทำนองเพลง วิมานทะเลายหากภาพเธอมีวิญญาณ กาสรวลรัก ดิมน้ำรัก รักเอาบุญ ฉะอ้อนรัก ลูกไม้ยั่วชายชั่วคินเดียว ยอดยาใจ คู่สวาท ดาวเจ้าชู้ สายตาสายใจ เลือกใคร ฉันทอยากจะลอง ฉันทรักเธอ ตกตึกนี้กเศร้า อย่างอนนักละยงามอน ฯลฯ ล้วน ควันธรรม ผู้แต่งเพลง แหวนประดับก้อย คำแล้วในฤดูหนาว คาบวิญญาณ เสียงกระซิบสั่งวิชัย โภกิลกนิษฐ์ (ธাত্রี) ผู้แต่งเพลง น้ำผึ้งรวง มาร์ชชาวไทย จาได้ไหม น้ำตาดาว กุญแจใจ สมมุติว่าเขารัก โท...มดแดง ไม่ขอเป็นดาว ชื่นใจยามยาก สุดแท้แต่จะให้ วิมานสีชมพู สิ่งไทร รอที่ แก้วตา-ฟ้าเลย บ้านนาเสียงกระซิบจากเกลียวคลื่น บนลานลั่นทม ยายกะตา รักวันเดีมีวัน ฯลฯ ธนิศ ผลประเสริฐ ผู้แต่งเพลง จากดวงใจ เพลินเพลงแมมโบซ่าซ่า จูคดีคำตอ หนีไม้พัน สาวบ้านแต่ ลืมไม้ลง ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2498 กรมประชาสัมพันธ์ได้เปิดสถานีวิทยุโทรทัศน์แพร่ภาพขาวดำ ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหมขึ้นและวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์เป็นวงดนตรีวงแรกที่ได้ไปบรรเลงเพลงในพิธีเปิดสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งนี้ ฉะนั้น จึงยิ่งทำให้ชื่อเสียงของวงดนตรีสุนทราภรณ์โด่งดังมากขึ้น

ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2495-2500 นั้น เป็นช่วงที่เพลงชีวิต หรือ เพลงตลาดได้รับความนิยมอย่างมาก นักแต่งเพลงแนวชีวิตที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น ได้แก่ ไพบุลย์ บุตรขัน แสงนภา บุณยราศี พยงค์ มุกดา เบื้อง ชื่นประ โยชน์ เนียน วิชิตนันท์ ตุ่มทอง ไชยชนะ (เบญจมิตร) จะเห็นได้ว่านักร้องในยุคนั้น ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชาวนา ชาวสวนและกรรมกร ด้วยการขับร้องเพลงที่บรรยายถึงความยากแค้นในชีวิต อาทิเช่น ผลงานเพลงของ คารณ สัมภาษณ์นทร์ ชื่อ "หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน" "ยอมดับคาดิน" "ชาวนากาศรล" "ชีวิตชาวนา" "น้ำตาชาวนา" เป็นต้น คารณ ได้ขับร้องเพลงเหล่านี้ด้วยสำเนียงอย่างชาวบ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของลีลาเพลงลูกทุ่งยุคปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2503-2505 พรภิรมย์ ได้เริ่มนำเอาเพลงแหล่ของเก่าออกมาบันทึกเสียง ไล่คนตรีสากล และผสมปี่พาทย์ พร้อมทั้งเร่งจังหวะให้เร็วขึ้น ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมาก ในช่วงนั้นได้เริ่มมีการนำเอาเพลงไทยสากลมาเสนอต่อผู้ชมทางสถานีโทรทัศน์แพร่ภาพขาวดำ ซึ่งรู้จักกันว่า "ไทยทีวีช่องสี่ บางขุนพรหม" บ้างแล้ว ในปีพ.ศ. 2507 อาจันต์ บัญจพรรค และ ท้วม ทรนง ได้ร่วมกันจัดรายการเพลงชื่อ "เพลงชาวบ้าน" มีนักร้องสามคนคือ พรภิรมย์ ผ่องศรี วรนุช และ ทูล ทองใจ ปรากฏว่าได้รับการต่อต้านอย่างมากจนต้องหยุดเสนอรายการดังกล่าวนี้ไป ในเวลาต่อมา ประกอบไชยพิพัฒน์ ได้จัดรายการนี้ใหม่อีกครั้ง โดยใช้ชื่อว่ารายการ "เพลงลูกทุ่ง" ซึ่งในตอนแรกก็ยังได้รับการต่อต้านอยู่ ทว่าในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับกัน จากนั้น จึงได้เกิดมีคำว่า "เพลงลูกทุ่ง" และมีผู้เรียกเพลงไทยสากลอย่างที่ร้องกันมาแต่สมัยรัชกาลที่ 7 ว่า "เพลงลูกกรุง"

นับแต่นั้นเป็นต้นมา เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมสูงสุด โดยในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2511 เพลงลูกทุ่งเป็นที่นิยมฟังและร้องเล่นกันในวงจำกัดเท่านั้น ต่อมา เพลงลูกทุ่งก็ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง นิสิตนักศึกษาได้นำเอาเพลงลูกทุ่ง

มาร้องและเล่นในลักษณะของผู้นิยมความแปลกใหม่ วงดนตรีลูกทุ่งที่ก่อตั้งขึ้นในสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ได้แก่ วง "ลูกทุ่งถาบัด" ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ วง "รวมดาวกระจุก" ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะเห็นได้ว่าความกดดันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีส่วนผลักดันให้เพลงลูกทุ่ง เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตของคนในสังคมไทยมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาและลีลาการขับร้อง เพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความยากแค้นของประชาชนได้เป็นอย่างดี เพลงลูกทุ่งจึงรับใช้สังคมไทยด้วยการเป็นตัวแทนเพื่อเรียกร้องสิทธิในบางโอกาสหรือสามารถใช้กระแสะกระหน่ำระบบการเมืองได้อย่างชัดเจน อาทิเช่น เพลง "จักรยานคนจน" ของ ยอดรัก สลักใจ "น้ำมันแพง" ของ สรวง สันติ "น้ำตาอีสาน" ของ ชลธิ ธารทอง ซึ่งขับร้องโดยสายัณห์ สัญญา "ข้าวไม่มีขาย" ของ ศรเพชร ศรสุพรรณ เป็นต้น

ถึงแม้ว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เพลงไทยสากล ซึ่งได้แตกแขนงออกเป็นเพลงประเภทลูกกรุงและลูกทุ่ง ต่างก็ได้รับความนิยมจากผู้ฟัง แต่เพลงสากลซึ่งได้เข้ามามีบทบาทต่อวงการเพลงของไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และได้พัฒนาเรื่อยมานั้นก็ยังคงได้รับความนิยมจากผู้ฟังอยู่ไม่น้อย ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงหลังปีพ.ศ. 2503 เป็นต้นมา วงการเพลงของไทยได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เนื่องจากผลงานเพลงของตะวันตก อาทิเช่น วงสี่เต่าทอง (THE BEATLES) วงเดอะชาโดว์ (THE SHADOW) ซึ่งเป็นวงดนตรีของประเทศอังกฤษที่เล่นดนตรีให้กับคลิฟ ริชาร์ด (Cliff Richard) หรือนักร้องชื่อดังเช่น เอลวิส เพรสลีย์ (Elvis Presley) ได้เข้ามาแพร่หลายในเมืองไทยและทำให้วัยรุ่นของไทยกลุ่มหนึ่งตื่นตัวไปกับผลงานเพลงของนักร้องเหล่านั้น อาจกล่าวได้ว่าวงดนตรี THE SHADOW เป็นวงที่มีบทบาทสำคัญต่อนักร้องและนักดนตรีของไทยในสมัยนั้นเป็นอย่างมาก จนถึงกับมีการนำเอาคำว่า "ชาโดว์" มาใช้เรียกชื่อประเภทวงดนตรีที่เล่นเพลงสากลในลักษณะที่ใช้เครื่องดนตรี 4 ชิ้น คือ กีตาร์ 3 ตัว และ กลอง 1 ชุด วงดนตรีของไทยที่เล่นเพลงสากล โดยเลียนแบบของตะวันตกที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้น ได้แก่ วงดนตรีบลูส์กีตาร์บลู (LOUIS GUITAR BLUE) วงดนตรีชาร์มมิ่งบอยส์ (CHARMING BOYS) วงดนตรีซิลเวอร์แซนด์ (SILVER SAND) วงดนตรีพีเอ็มเซเวน (P.M.7) ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าวัยรุ่นของไทยในสมัยนั้นส่วนใหญ่นิยมฟังเพลงสากล อย่างไรก็ตาม

เพลงไทยสากลประเภท "ลูกกรุง" อย่างเช่นเพลงของวงดนตรีสุนทราภรณ์ และ "ลูกทุ่ง" ก็ยังคงได้รับความนิยมควบคู่กันไปด้วย

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2512 ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาตั้งฐานทัพในไทยนั้นได้มีส่วนทำให้อิทธิพลของเพลงตะวันตกเข้ามามีบทบาทต่อวงการเพลงของไทยอีกครั้งหนึ่ง วงดนตรีที่เล่นเพลงสากลในสมัยนั้น ได้แก่ วงจอยท์ รีแอคชั่น (JOINT REACTION - วงดนตรีดิอิมพอสซิเบิล) วงซิลเวอร์แซนด์ (SILVER SAND) วงรอยัล สไปรท์ส (ROYAL SPRITES) ฯลฯ จะเห็นได้ว่านักดนตรีของไทยในสมัยนั้นส่วนใหญ่จะเล่นเพลงสากลโดยการลอกเลียน (copy) จากแผ่นเสียงเพลงสากลที่เข้ามาแพร่หลายในเมืองไทย ในปี พ.ศ. 2512 "คณะกรรมการจัดการประกวดสตริงคอมโบแห่งประเทศไทย" ของ สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดให้มีการแข่งขันประกวดวงดนตรีแบบ "สตริงคอมโบ" ขึ้น โดยบังคับให้วงดนตรีที่เข้าประกวดจะต้องเล่นเพลงสากล 1 เพลง เพลงไทยสากล 1 เพลง และ เพลงพระราชนิพนธ์ 1 เพลง วงดนตรีจอยท์ รีแอคชั่น ที่ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นวงดนตรีดิอิมพอสซิเบิล ซึ่งประกอบด้วย เศรษฐา ศิระฉายา วินัย พันธุรักษ์ อนุสรณ์ พัฒนกุล สิทธิพร อมรพันธ์ และ แดนพิชัย ธรรมนิยม ได้ชนะเลิศการประกวด 3 ครั้งติดต่อกันและนับได้ว่า "เป็นวงดนตรีประเภทสตริงคอมโบของไทยเราวางแรกที่สามารถสร้างความรู้สึกเป็นสากลและเป็นวงแรกอีกเช่นกันที่ช่วยบุกเบิกให้วัยรุ่นหันมาฟังเพลงไทยแนวใหม่"¹ ผลจากการประกวดวงดนตรีประเภทสตริงคอมโบนี้ได้ทำให้บรรดาผู้สร้างภาพยนตร์ไทยในสมัยนั้น เช่น เป๊ยก โบสเตอร์ ตลอดจนนักประพันธ์เพลง เริ่มหันมาให้ความสนใจกับวงดนตรีประเภทนี้มากขึ้น ด้วยการแต่งเพลงไทยสากลที่บรรเลงโดยวงดนตรีสตริงคอมโบ ในช่วงนี้ เพลงไทยสากลได้เริ่มกลับมาเป็นที่แพร่หลายอีกครั้ง เนื่องจากวงดนตรีดิอิมพอสซิเบิล ได้ร้องเพลงอัดแผ่นเสียงประกอบในภาพยนตร์เรื่อง "โทน" ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก นับจากนั้นวงดนตรีสตริงคอมโบก็เป็นที่แพร่หลายในวงการเพลงไทยสากล ไม่ว่าจะเป็น วงซิลเวอร์แซนด์ วงรอยัล สไปรท์ส วงพี.เอ็ม.5

¹ "ดนตรีตะวันตก," สื่อบัณฑิตโครงการงานถนนดนตรี 2, ม.ป.ท., 2528, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

วงพี.เอ็ม.7 วงแพนตาซี วงชาติรี วงแกรนด์เอ็กซ์ ฯลฯ วงดนตรีสดริงคอมโบ เหล่านี้ส่วนใหญ่จะเล่นเพลงสากลตามภัตตาคารและไนท์คลับต่าง ๆ โดยเฉพาะบนย่านถนนเพชรบุรีตัดใหม่

ในปี พ.ศ. 2510-2514 ซึ่งเป็นช่วงที่ความกดดันทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นนั้น บรรดานักศึกษาก็เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้นและก่อให้เกิดวงดนตรีเพื่อชีวิตขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงในสมัยรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร จากการศึกษาที่ขบวนการนิสิตนักศึกษาได้จัด "มหกรรมเพลงเพื่อชีวิต" ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้นำไปสู่การเกิดวงดนตรีเพื่อชีวิตชื่อ "ท.เสนและสัญจร" ซึ่งต่อมาคือวงดนตรี "คาราวาน" ที่มีกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2517 จากการรวมตัวกันของวงดนตรี 2 วง คือ วงท.เสนและสัญจรและบังคลาเทศแบนด์ วงคาราวาน ซึ่งนำโดย สุรชัย จันทิมาธร นับว่าเป็นวงดนตรีเพื่อชีวิตของไทยวงแรกที่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดวงดนตรีเพื่อชีวิตตามมาอีกมากมาย บทเพลงของคาราวาน ไม่ว่าจะเป็นเพลง "คนกับควาย" "กุลา" "ลานแสงทอง" ฯลฯ ล้วนเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของชาวชนบทที่จะต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม โดยเฉพาะในยุค "ดอกไม้บาน" หลังจากเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 วงคาราวานได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของการเรียกร้องความเป็นธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2517-2519 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงนี้ "เพลงเพื่อชีวิต" อันเป็นเพลงที่มีเนื้อหาลำเอียงเกี่ยวกับชีวิตที่ได้รับการกดขี่ ไม่มีสิทธิเสรีภาพและไม่ได้รับความเป็นธรรม ได้รับความนิยมนำไปร้องอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นิสิต นักศึกษา และ กรรมกรทั่วไป แต่ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 สมาชิกวงคาราวานก็ต้องมุ่งเข้าสู่ป่าพร้อมกับนิสิต นักศึกษา และทำให้บทบาทของวงคาราวานค่อย ๆ เลือนหายไปจากวงการเพลง และในปี พ.ศ. 2519 นี้ ได้เกิดวงดนตรีเพื่อชีวิตอีกวงหนึ่งคือ วงแฮมเมอร์ ซึ่งได้เสนอเพลงเกี่ยวกับชีวิตของชาวชนบท อาทิเช่นเพลง "น้ำตาพ่อ" "จากบ้าน"

---

* เพลงเพื่อชีวิต ได้แก่ เพลงที่แต่งขึ้นเพื่อบรรยายถึงสภาพชีวิตที่ได้รับการกดขี่และเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความเป็นธรรมในสังคม ทั้งนี้เพื่อนำมาซึ่งความเสมอภาคในสังคม

"ซึ่งถนนผู้สีแดง" "หนุ่มสาว" "บินหลา" ฯลฯ และภายหลังจากนั้นก็เกิดวงดนตรีเพื่อชีวิตตามมาอีกมากมาย อาทิเช่น วงโซบ คาราบาว คนด่านเกวียน นีรนาม เป็นต้น

สำหรับเพลงไทยสากลประเภท "ลูกกรุง" แนวเดิม อาทิเช่น เพลงของ วงดนตรีสุนทราภรณ์ หรือ เพลงของสุเทพ วงศ์กำแหง สวลี ผกาพันธ์ ธาณินทร์ อินทรเทพ ชรินทร์ นันทนาคร นั้นก็ยังคงได้รับความนิยมมาโดยตลอด จนกระทั่ง เอื้อ สุนทรสนาน ได้เกษียณราชการในปีพ.ศ. 2515 วงดนตรีสุนทราภรณ์จึงเริ่มเสื่อมความนิยมลง ผู้ที่รับตำแหน่งต่อจาก เอื้อ สุนทรสนาน คือ วินัย จุลละบุษปะ ซึ่งได้ก่อตั้งวงดนตรี "สังข์สัมพันธ์" ขึ้นแทนวงดนตรี "สุนทราภรณ์" สำหรับใช้บรรเลงนอกเวลาราชการของกรมประชาสัมพันธ์ ภายหลังจากที่ วินัย จุลละบุษปะ ได้เกษียณราชการแล้ว สมาน นายน ก็ดำรงตำแหน่งแทนจนกระทั่งเกษียณราชการ และในปัจจุบัน ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนกบันเทิงของกรมประชาสัมพันธ์คือ ศรีสุดา รัชตะวราณ

ในปี พ.ศ. 2522 วงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ (GRAND EX') ซึ่งนำโดย นคร เวชสุภาพร ได้นำเอาเพลงลูกทุ่งมาทำเป็นเพลงจังหวะดิสโกในชุด "ลูกทุ่งดิสโก" และ "ประสบความสำเร็จอย่างสูงและสามารถปลุกตลาดเทปเพลงไทยสากลให้ตื่นตัวขึ้นมาได้ โดยเป็นเทปเพลงไทยสากลที่มียอดจำหน่ายสูงนับเป็นแสนม้วนเป็นรายแรก"¹ ภายหลังจากที่วงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงจากผลงานเพลงชุดดังกล่าวแล้ว ทำให้วงดนตรีวงอื่นหันมาผลิตผลงานเพลงในจังหวะดิสโกออกมาเป็นจำนวนมาก ตราบจนกระทั่งความนิยมในจังหวะดิสโกเริ่มค่อย ๆ หมดไป และภายหลังจากนั้น วงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ ก็ได้้นำเอาผลงานเพลงเก่า เช่น เพลงภาพดวงใจ ลมสวาท ลาก่อนความรัก คนธรรพ์ราพัน บัวน้อยคอยรัก สวรรค์ในเรื่องเพลง ทาสรัก มาเรียบเรียงเสียงประสานและ

¹ "เทปเพลง ขุมทองผู้ครองอำนาจเหนือวิทยุ," มีเดีย 1 (ธันวาคม 2527), หน้า 46.

ขับร้องใหม่ในชุด "แกรนด์ เอ็กซ์.โอ." ในปีพ.ศ. 2524 โดยมี บริษัท อโซน่า โปรมอชั่น จำกัด และ บริษัท อาร์.เอส. ซาวด์ แอนด์ วิดีโอ จำกัด เป็นผู้จัดจำหน่ายให้ ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ เพลงไทยสากลอีกแนวหนึ่ง ซึ่งได้รับความนิยมแพร่หลายในเวลาเดียวกับเพลงแนวสตริงๆ ของวงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ ได้แก่ เพลงประสานเสียงชุด "ลมรัก" ของ คณะฮอทดเปปเปอร์-ซิงเกอร์ส ซึ่งผลิตโดย บริษัท ห้องอัดเสียงทอง จำกัด ผลงานชุดนี้นับว่ามีส่วนทำให้ตลาดเทปเพลงเริ่มตื่นตัวและแข่งขันกันผลิตระหว่างเพลงไทยสากลในแนวสตริงๆ กับแนวประสานเสียง ในปี พ.ศ. 2524 นี้ นับว่าเป็นช่วงสำคัญที่วงการเทปเพลงไทยสากลเริ่มเติบโตและมั่นคงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก "ความตื่นตัวของวัยรุ่นที่หันมาฟังเพลงไทยแนวใหม่สูงขึ้น ส่วนเพลงไทยสากลแนวเดิมซึ่งมีลักษณะการขับร้องเดี่ยว เช่น สุเทพ วงศ์กำแหง ธาณินทร์ อินทรเทพ สวลี ผกาพันธ์ ดาวใจ ไพจิตร ฯลฯ นั้นก็เริ่มเสื่อมความนิยมลง"¹

ภายหลังจากผลงานเพลงชุด "ลมรัก" แล้ว บริษัท ห้องอัดเสียงทอง ก็ได้ผลิตผลงานเพลงชุด "หัวใจสลาย" ตามมา โดยนำเอาทำนองเพลงจีนที่เป็นที่นิยมในขณะนั้นมาใส่เนื้อร้องเป็นภาษาไทย ซึ่งก็ประสบความสำเร็จอีกเช่นกัน และก่อให้เกิดการผลิตเพลงแนวประสานเสียงนี้ออกมาอีกมากมาย อาทิเช่น คณะจุฬาคอรัส สุเทพคอรัส เดอะทัชคอรัส ดอกไม้ป่า เป็นต้น

เพลงแนวประสานเสียง นอกจากจะนำเอาทำนองเพลงต่างชาติมาใส่เนื้อร้องแล้วยังได้นำเอาทำนองเพลงจากภาพยนตร์จีนที่แพร่ภาพทางโทรทัศน์เช่น เพลงจากภาพยนตร์เรื่องกระบี่ไร้เทียมทาน เจ้าพ่อเซี่ยงไฮ้ ฯลฯ มาใส่เนื้อร้องเป็นภาษาไทยด้วย และภายหลังจากที่วงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ได้นำเอาผลงานเพลงเก่ามาเรียบเรียงเสียงประสานและขับร้องใหม่ในชุด "แกรนด์ เอ็กซ์.โอ." แล้ว จะเห็นได้ว่าได้มีผู้นำเอาเพลงเก่า อาทิเช่น เพลงของวงดนตรีสุนทราภรณ์ เพลงของสุเทพ วงศ์กำแหง สวลี ผกาพันธ์ ชรินทร์ นันทนาคร ฯลฯ มาเรียบเรียง

¹บุญยงค์ ศุทธวิโรจน์, "ความเป็นมาของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล," โลกดนตรี 26 (กุมภาพันธ์ 2530), หน้า 63-64.

เสียงประสานและขับร้องขึ้นใหม่ ทั้งในลักษณะร้องเดี่ยว ร้องคู่ และร้องเป็นกลุ่ม เทปเพลงที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในช่วงนี้ คือ ชุด "รวมดาว" ซึ่งผลิตโดย บริษัท อาร์.เอส. ซาวด์ แอนด์ วิดีโอ จำกัด จากจุดนี้ได้ทำให้มีผู้ผลิตเทปเพลงในแนวเดียวกันออกมาอีกมากมาย อาทิเช่น ผลงานเพลงชุด "18 กะรัต" "เพลงรักคู่โลก" "หนึ่งในร้อย" "เช็ดน้ำตาบอกฉัน" ของ คณะฮอทเบบเปอร์ ซิงเกอร์ส "เพชรน้ำเอก" "นพเก้า" "เพลงประสานเสียงจากชาวคณะสุนทราภรณ์" คณะนักร้องประสานเสียงจุฬาฯ ชุด "บาดหัวใจ" เป็นต้น ในช่วงนี้เอง จะเห็นได้ว่าลักษณะของศิลปินในสังกัดได้เริ่มมีขึ้น โดยที่บริษัทผลิตและสร้างสรรค์เทปเพลงไทยสากลแต่ละแห่งจำเป็นต้องมีศิลปินในสังกัด เพื่อร่วมในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงออกมา

จากการที่เทปเพลงในลักษณะร้องกันเป็นหมู่คณะ ได้ถูกผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก โดยผู้ผลิตมิได้คำนึงถึงคุณภาพเท่าที่ควร ได้ส่งผลให้กลุ่มผู้ฟัง เริ่มเกิดความเบื่อหน่ายในการฟังเพลงแนวดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ฟังหันกลับไปนิยมฟังเพลงเพื่อชีวิตอีกครั้ง วงดนตรีเพื่อชีวิตที่ได้จุดความสนใจให้ผู้ประกอบธุรกิจเทปเพลงหันมาผลิตเพลงในแนวดังกล่าวนี้ออกมาก็คือ วงคาราบาว จะเห็นได้ว่าวงคาราบาวเป็นวงดนตรีที่มีแนวทางของตนเองอย่างชัดเจน และที่สำคัญคือได้มีการแปรเปลี่ยนรูปแบบของวงดนตรีเพื่อชีวิต ซึ่งแต่เดิมเล่นเพลงโพล์คของโนลิสลาที่เรียบง่ายมาเป็นวงสตริงคอมโบที่ซับซ้อนนั้น ได้ส่งผลให้เพลงเพื่อชีวิตได้รับความนิยมและเป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่ว จากผลงานเพลงชุดที่ 3 ของวงคาราบาวคือ ชุด "วณิพก" ซึ่ง บริษัท อโซน่า โบรมิชั่น เป็นผู้จัดจำหน่ายและทำโปรโมชั่นให้ ทำให้มีผู้หันมาผลิตเพลงที่สะท้อนชีวิตและสังคมกันออกมาอีกเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น เพลง "บัว" ของ วงแม่คือนทอช "เด็กกาพร้า" ของ คณะคีรีบุณ เป็นต้น ถัดจากผลงานเพลงชุด "วณิพก" วงคาราบาว ก็ได้สร้างผลงานชุดต่อมา คือ ชุด "ท.ทหารอดทน" มาจนถึงผลงานชุด "เมดอินไทยแลนด์" ซึ่งส่งให้วงคาราบาวประสบความสำเร็จอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

จะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522 ที่วงการเพลงไทยสากลได้เริ่มพัฒนาและขยายตัวมาเป็นธุรกิจอย่างจริงจังนั้น เทปเพลงไทยสากลที่ถูกผลิตและสร้างสรรค์ออกมาส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการลอกเลียนแบบกัน โดยมีได้คำนึงถึงคุณภาพของผลงานเพลงเท่าใดนัก จนกระทั่งในช่วงปี

พ.ศ. 2528 ที่ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเริ่มมีการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในส่วนของการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง การทำโปรโมชัน และ การจัดทำจำหน่าย และได้ส่งผลให้แนวทางการผลิตเทปเพลงไทยสากลเริ่มพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา ไปจนถึงตัวนักร้อง นักดนตรี หรือแม้กระทั่งปกเทปซึ่งมีลักษณะสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ไม่ลอกเลียนแบบกันดังเช่นแต่ก่อน "ตลาดเริ่มค่อย ๆ มีความเป็นเอกภาพผสมกลมกลืน ...กลุ่มผู้บริหารร่วมกันกว้างขึ้น มีการแตกออกของตลาด เจาะเป็นสาขาย่อย ๆ โดยเพลงแต่ละแบบแต่ละแนวมีโอกาสนจะประสบผลสำเร็จเท่ากันจากตลาดกลุ่มเดียวกัน"¹ และนักร้องเดี่ยวก็เริ่มได้รับความนิยมนีกครั้ง

ผลงานเพลงชุดสำคัญที่มีบทบาทต่อการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของเทปเพลงไทยสากลในช่วงนี้คือ ผลงานชุด "ไปทะเล" ของ บานศักดิ์ รังสิพราหมณกุล ซึ่งอำนวยการผลิตและทำโปรโมชันโดย บริษัท ไนท์สโอด โปรดัคชั่น จำกัด ในปี พ.ศ. 2527 ผลงานเพลงชุดนี้นับได้ว่าเป็นผลงานที่แหวกตลาดเพลงไทยสากลแนวใหม่ออกไปทั้งในด้านเนื้อหา ทานองดนตรี บุคลิกของศิลปิน รวมไปถึงคุณภาพด้านการบันทึกเสียงที่ทำจากต่างประเทศ ในช่วงนี้ ได้มีบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานบริษัทโปรโมชัน และ บริษัทจัดทำจำหน่าย ส่วนบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงมานานก็ได้เริ่มหันมาปรับปรุงคุณภาพของผลงานกันมากยิ่งขึ้น บริษัทที่มีบทบาทเด่นที่สุดในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ซึ่งมีเรวัต พุทธิินันท์ เป็นผู้อำนวยการผลิตผลงานเพลง* ผลงานเพลงแต่ละชุดของบริษัท แกรมมี่ฯ ที่ออกมา ล้วนได้รับความนิยมนเกือบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นชุด "เต๋อ 1"

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

*ลักษณะการมี "ผู้อำนวยการผลิตผลงานเพลง" หรือ "โปรดิวเซอร์" ประจำบริษัทเทปเพลงเริ่มมีขึ้นอย่างชัดเจนภายหลังจากที่ เรวัต พุทธิินันท์ ได้รับหน้าที่ดังกล่าวในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงให้กับบริษัท แกรมมี่ฯ จากการที่ผลงานเพลงของบริษัท แกรมมี่ฯ ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จนั้นอาจเป็นสาเหตุให้บริษัทเทปเพลงอื่นเริ่มมีโปรดิวเซอร์ประจำบริษัทขึ้น

ของ เรวัต พุทธินันทน์ "นันทิดา'27" ของ นันทิดา แก้วบัวสาย "ฉันเป็น
ฉันเอง" ของ ฐิติมา สุตสุนทร "หาดทราย สายลม สองเรา" ของ ธงไชย
แมคอินไตย์ "ผักชีโรยหน้า" ของ อัสนี-วสันต์ โชติกุล ฯลฯ นอกจากบริษัท
แกรมมี่ฯ แล้ว บริษัทที่มีบทบาทสำคัญอีกบริษัทหนึ่ง ได้แก่ บริษัท นิธิทัศน์โปรโมชั่น
จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่รวมศิลปินชื่อดังไว้มากมาย เช่น คนุพล แก้วกาญจน์ พัชรา
แวววรรณ วงเพ็ญ วงพลอย วงฟอร์เรพเวอ์ วงโอเวชั่น ฯลฯ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งผลงานเพลงเกือบทุกชุดของ คนุพล แก้วกาญจน์ (แจ้) นั้นล้วนได้รับความ
นิยมและมียอดจำหน่ายสูงแทบทั้งสิ้น

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าเพลงไทยสากลได้
กลายมาเป็น "สินค้า" ที่บรรดาผู้ประกอบการธุรกิจต่างมุ่งแข่งขันกันผลิตและสร้างสรรค์
ออกมาทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ทางการค้า เมื่อใดก็ตามที่บริษัทใดบริษัทหนึ่งได้เสนอ
ผลงานเพลงในแนวที่แหวกไปจากตลาดและได้รับความนิยมจากผู้ฟัง บริษัทเทพ
เพลงอื่นก็จะหันมาผลิตและสร้างสรรค์เพลงในแนวเดียวกัน ซึ่งทำให้ผลงานเพลง
ที่ออกมา ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาคุณภาพมากขึ้น แต่ทว่าเนื้อหาและทำนองดนตรีก็มี
ลักษณะที่ใกล้เคียงกัน จนบางครั้งผู้ฟังไม่สามารถแยกออกได้ว่าเป็นนักร้องคนใด
ในช่วงปีพ.ศ. 2530-2531 เพลงไทยสากลแนวเก่า อาทิเช่น เพลงของวงดนตรี
สุนทราภรณ์ หรือ เพลงของนักประพันธ์ทำนองและคาร้องรุ่นอาวุโส เช่น สมาน
กาญจนะสิน ซาลี อินทรวิจิตร สง่า อาร์มภักดิ์ เนรัญชรา ฯลฯ ก็กลับมาเป็นที่
นิยมอีกครั้งหนึ่ง ผลงานเพลงเก่าที่นำมาเรียบเรียงเสียงประสานและขับร้องขึ้น
ใหม่ที่มีชื่อเสียงมาก ได้แก่ ผลงานเพลงของอรวิ สัจจานนท์ และ วิระ บารุงศรี
ชุด "เยื่อไม้ 1" "เยื่อไม้ 2" "บ้านเช่า" "บ้านเย็น" ผลงานเพลงของธงไชย
แมคอินไตย์ ชุด "ธงไชย พ.ศ. 2501" ผลงานของ นันทิดา แก้วบัวสาย ชุด
"เพลงหวานเมื่อวานนี้" ผลงานของศิลปินในสังกัดบริษัท อาร์.เอส.โปรโมชั่น
กรุ๊ป จำกัด ชุด "ตราบนิรันดร์ ชุด 1-3" เป็นต้น

ในขณะที่เพลงไทยสากลแนวเก่ากลับมาได้รับความนิยมอีกนั้นก็ได้มีการ
ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงในแนวบ๊อบบี้ค้อออกมา ซึ่งก็ได้รับความสนใจจาก
ผู้ฟังเช่นกัน ผลงานเพลงชุดที่เป็นที่กล่าวขวัญกันมาก ได้แก่ ชุด "ให้มันแล้วไป"
ของ อิทธิ พลางกูร "ตัวสำรอง" ของ พงษ์พัฒน์ วชิรบรรจง "สัญญาสัญญา"
ของ ฐิติมา สุตสุนทร จากจุดนี้ก็จะเห็นได้ว่าวงการธุรกิจเทพเพลงไทยสากลมีพลัง

ดึงดูดให้บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่นอกวงการหันมาให้ความสนใจ และก่อให้เกิดการโยกย้ายกันขึ้นระหว่างสาขาวิชาชีพ อาทิเช่น จากวงการภาพยนตร์ วงการนายแบบ และนางแบบ ฯลฯ ดาราภาพยนตร์ที่ก้าวเข้ามาสู่วงการเพลงไทยสากลในปัจจุบัน ได้แก่ อาพนธ์ ล้ำพูน ชุต "รีดเล็กเล็ก" พงษ์พัฒน์ วชิรบรรจง ชุต "ตัวสำรอง" ฉัตรชัย เปล่งพานิช ชุต "สิ่งที่อยู่ในใจ" ลินจัย หงษ์ไทย ชุต "ฉันรักผ้าเขา" เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีคาราอีกหลายคนที่กำลังก้าวเข้าสู่วงการเพลงไทยสากล อาทิเช่น เพ็ญ พิสุทธิ์ รัชฎา ศิยานนท์ ฯลฯ

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า เพลงไทยสากลในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุปกรณ์เครื่องเสียงต่าง ๆ ที่ล้วนทันสมัยมากยิ่งขึ้นและเป็นผลให้ผลงานเพลงที่ออกมาได้รับการปรับปรุงคุณภาพมากขึ้น จะเห็นได้ว่าบทเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบันมีหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งในที่นี้สามารถจำแนกออกได้ดังนี้คือ

1. ผลงานเพลงไทยสากลแนวเก่าซึ่งนำมาเรียบเรียงเสียงประสาน และขับร้องใหม่ โดยนักร้องรุ่นใหม่และรุ่นเก่า อาทิเช่น ชุต "เยื่อไม้ 1" "เยื่อไม้ 2" "บ้านเช่า" และ "บ้านเย็น" ของ อรวี สัจจานนท์-วิระ บำรุงศรี "ธงไชย พ.ศ. 2501" ของ ธงไชย แมคอินไตย์ "ตราบนิรันดร์" ของ ศิลปินสังกัดบริษัท อาร์.เอส.ฯ "เพลงหวานเมื่อวานนี้" ของ นันทิดา แก้วบัวสาย "ข้าเดือน" ของ นพเก้า "ดาวใจ ไพจิตร 2532 อภิมหามตะนิรันดร์กาล" ของ ดาวใจ ไพจิตร "อภิมหามตะนิรันดร์กาล" ของ สวลี ผกาพันธ์ ฯลฯ

2. เพลงจังหวะป๊อปรีดที่มีลีลาเร้าใจ ซึ่งส่วนใหญ่ประยุกต์ทำนองดนตรีบางตอนมาจากเพลงสากล เช่น ผลงานเพลง ชุต "ให้มันแล้วไป" ของ อิทธิ พลางกูร "สัญญาสัญญา" ของ ฐิติมา สุตสุนทร "ช่างมันเถอะ" ของ วงนิคแอนด์เลเซอร์ "บันทึกรีดหน้า 3" ของ รสสุคนธ์และวงผู้หญิง ฯลฯ

3. เพลงแจ๊สที่เกี่ยวกับความรัก ความผิดหวัง เช่น ผลงานเพลง ชุต "ซรัส...วันนี้" ของ ซรัส เพื่อองอารมย์ "เพียงแค่ว่าเรารักกัน" ของ วิยะดา โกมารกุล ณ นคร "ณ จุดนี้ของหัวใจ" ของ มาลีวัลย์ มีลา ฯลฯ

4. เพลงแนวบ๊อบที่ได้รับความนิยมจากตลาด ซึ่งมีทั้งเพลงรักหวานซึ้ง อาทิเช่น ผลงานเพลง ชุด "สิ่งที่อยู่ในใจ" ของ ฉัตรชัย เปล่งพานิช "กับ...วันที่มาถึง" ของ จุฑามาศ อิศรานุกฤต "ในความเป็นจริง" ของ ภัทรา ทิวานนท์ "วันนี้ดีจัง" ของ บุษพา ธรรมบุตร และ เพลงสนุกสนานเร้าใจ เช่น "เทวดาเดินดิน" ของ ดนุพล แก้วกาญจน์ "สมาคมคนเจ็บ ๆ" ของ วงพลอย "เป็นอย่างนี้ตั้งแต่เกิดเลย" ของ วงนูโว ฯลฯ

5. เพลงเพื่อชีวิตที่สะท้อนปัญหาสังคม เช่น ผลงาน ชุด "ทับหลัง" ของ วงคาราบาว "ผู้บ่่น ย่นบ่" ของ วงกะท้อน "ประชาชน" ของ วงนิรนาม "เพื่อนแท้" ของ วงโซบ ฯลฯ

6. เพลงสากลจากต่างประเทศที่นำมาขับร้องและเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ เช่น ผลงานเพลง ชุด "DOUBLE HARMONY" ของ CRYSTAL "TOGETHER" ของ สาว สาว สาว "EVERYWHERE'S MUSIC" ของ บุษพา ธรรมบุตร "SOMETHING" ของ มณีนุช เสมรสุต "YOU'VE GOT A FRIEND" ของ อรรถพล ประเสริฐยิ่ง "LOVE LETTERS" ของ สุชาติ ชวางกูร ฯลฯ

ถึงแม้ว่าเพลงไทยสากลในปัจจุบันจะมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป แต่จะเห็นได้ว่าเพลงแต่ละแนวต่างก็มีกลุ่มผู้ฟังเฉพาะ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเพลงแนวใดจะสามารถเข้าถึงผู้ฟังได้มากที่สุด

วิวัฒนาการทางรูปแบบและ เนื้อหาของ เพลง ไทยสากลจากอดีต-ปัจจุบัน

เพลงไทยสากลได้มีวิวัฒนาการมาโดยตลอดทั้งในส่วนของรูปแบบและ เนื้อหา ดังจะเห็นได้ว่าเพลงไทยสากลในยุคแรกเริ่มนั้นส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลมาจากเพลงพื้นบ้านและ เพลงไทยแท้ ซึ่งมักมีเนื้อหาสาระที่สะท้อนถึงชีวิตชาวบ้าน โดยเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ความรัก ความผิดหวัง ธรรมชาติ ฯลฯ ลักษณะ การแต่งเพลงมักใช้คำธรรมดาๆ ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ทันที ไม่มีการ เปรียบเทียบจนเกินเลยความจริงหรือต้องขบคิดให้เป็นปริศนา เพลงไทยสากล เหล่านี้มักจะ ใช้ประกอบในละครร้องและภาพยนตร์ในสมัยแรกเริ่ม อาทิเช่น

เพลงกล้วยไม้

ประกอบภาพยนตร์เรื่อง
"ปู่โสมเฝ้าทรัพย์"

คำร้อง ขุนวิจิตรมาตรา
ทำนอง เรือโทมานิต เสนะวิณิน

โอ้อ่ากล้วยไม้เอ๋ย
หญิงได้เด็ดแซมผม
นึกจะเด็ดดม
มาเป็นไม้เมือง
ให้แสนอาลัยจริงนา

โอ้อ่ากล้วยไม้เอ๋ย
ได้กระเช้าแล้วหนอ
ได้ดีทั้งถิ่น
มามีเจ้าของ
ด้วยความอาลัยเจ้านา

ก่อนนี้เคยเป็นดอกไม้ไพร
ชายได้ดมชื่นใจ
ได้สมนึกใน
ได้แต่ซาเลื่องไกลไกล
โอ้อ่ากล้วยไม้จำ ลาที่

ก่อนไม่เคยเป็นดอกไม้ใคร
ทิ้งกะเขอในไพร
แปลกสิ้นเปลี่ยนไป
ก็只得แต่มองถอนใจ
โอ้อ่ากล้วยไม้จำ ลาที่

นอกจากนั้น จะสังเกตเห็นได้ว่าเพลงไทยสากลในยุคแรกเริ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากเพลงพื้นบ้านมักจะเป็นเพลงที่มีทำนองสั้น ๆ ท่อนเดียว แต่แต่งคำร้องหลายตอน ดังนั้น เป็นเหตุให้คำร้องซ้ำไปซ้ำมา เนื่องจากทำนองสั้นมาก ในส่วนของการได้รับอิทธิพลจากเพลงปฎิพากย์นั้นก็คือคำร้องมักเป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างหญิงชาย อาทิเช่น

เพลงบองใจรัก

เพลงประกอบละคร
เรื่อง "จุฬารัตน์"

คำร้อง แก้ว อัจฉริยะกุล
ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน

- ญ. โอ้อความรักเอ๋ย สุดชื่นสุดเซย สุดจะเฉลยราพัน
ช. รักเจ้าเฝ้าแต่ฝัน ผูกพัน รักที่กระสันคอยหา
ญ. พี่คอยน้องคอย ต่างคนต่างคอย แต่บุญเราน้อยนักหนา
ช. คอยเจ้าเจ้าไม่มา เจ้าหนีหน้า แก้วตาหนีพี่ไป

- ญ. รักที่สุดที่อวรณ์ รักจร จาไกล
 ช. อย่าเลยอย่าไป ที่หวงดวงใจ ขอให้พี่ได้เคียงครอง
 ญ. พี่บองน้องบอง ห้องหอ และพี่จะรอคู่คลอห่อห้อม
 ช. พี่บองน้องบอง ต่างคนต่างบอง แล้วพี่จะครองคู่เอ๋ย

นอกจากการได้รับอิทธิพลจากเพลงพื้นบ้านดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพลงไทยสากลในยุคแรกยังได้รับอิทธิพลจากเพลงไทยแท้หรือเพลงไทยเดิมอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่าลักษณะคำร้องของเพลงสมัยนั้นส่วนใหญ่มักจะประพันธ์ด้วยกลอนสุภาพ ซึ่งส่งผลให้บทเพลงที่ออกมามีความไพเราะอย่างยิ่ง เนื่องจากมีสัมผัสคล้องจองกัน ถ้อยคำที่ใช้มักมีการเลือกสรรคำมาแล้วเป็นอย่างดี ท่วงทำนองมักจะดัดแปลงมาจากเพลงไทยเดิมโดยการตัดคำเอื้อนออกเพื่อให้จังหวะมีความกระชับขึ้น ส่วนเนื้อหาสาระมักเกี่ยวข้องกับหรือดัดแปลงมาจากเรื่องราวในวรรณคดี อาทิเช่น เพลง "สุริยันจันทรา" จากเรื่อง "วิเวกพระสมุทร" เป็นต้น

ในเวลาต่อมาจะเห็นได้ว่าอิทธิพลของคนตรีตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทต่อเพลงไทยสากลมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญของการสื่อสารมวลชนอันได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งได้มีส่วนสำคัญในการเผยแพร่บทเพลงไปสู่ผู้ฟัง และเป็นผลให้ผู้ฟังหันมาให้ความสนใจและนิยมฟัง เพลงกันมากยิ่งขึ้น

เพลงไทยสากลได้มีการพัฒนารูปแบบ ท่วงทำนอง และกฎเกณฑ์ไปตามทฤษฎีดนตรีสากล กล่าวคือ มีการแบ่งท่อนคำร้องตามลักษณะทำนอง จังหวะ และมีการแบ่งห้องของโน้ตดนตรีสากล ส่วนลักษณะการประพันธ์คำร้องยังนิยมการสัมผัสระหว่างวรรค ในช่วงนี้ลักษณะการแต่งเพลงจะได้รับแรงบันดาลใจมาจากอารมณ์และจินตนาการของนักประพันธ์ผสมผสานกับการคำนึงถึงรสนิยมของผู้ฟัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ฟังได้เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อนักประพันธ์ในยุคนี้บ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่มากนักเนื่องจากเพลงยังมีลักษณะเป็นงาน "ศิลปะ" มากกว่าเป็น "สินค้า" ดังเช่นที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้

ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบของเพลงไทยสากลมีความใกล้เคียงกับ "สากล" มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านลีลาทำนองดนตรี ไม่ว่าจะเป็นตัวโน้ต จังหวะ และเครื่องดนตรี ในด้านคำร้องนั้น นักประพันธ์จะพยายาม

แสดงอารมณ์และทัศนคติของตนไปสู่ผู้ฟังด้วยการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายและ เสียงที่สื่อความรู้สึกให้ผู้ฟังสะเทือนใจไปกับความคิดและอารมณ์ของตน ถ้อยคำที่ใช้มักเป็นคำหรือสำนวนแปลกใหม่ที่สามารสรสร้างความสำเร็จมากกว่าจะมีลักษณะเป็นกลอนสุภาพดังเช่นในอดีต นอกจากนั้น มักจะใช้คำหรือวลีเดียว แต่ร้องบ่อยครั้ง โดยปรับระดับเสียงไปตามตัวโน้ต เช่น เพลง "ช่างมันเถอะ" ของ วงนิคแอนด์ เลเซอร์ หรือมีการพูดประกอบด้วย เช่น เพลง "ปากคน" ของ เรวัต พุทธินันทน์

โดยสรุปแล้ว ลักษณะของ เพลงไทยสากลที่ได้รับอิทธิพลจากดนตรีของสากลที่เห็นเด่นชัด ได้แก่

1. เป็นไปตามลีลาของตัวโน้ตดนตรีสากล โดยมีทั้งเสียงธรรมชาติและเสียงครึ่ง (ชาร์ฟและแฟลท) จนทำให้ฟังดูคล้ายไปทางเพลงสากล
2. มีการแบ่งท่อนของเพลงตามลักษณะมาตรฐานเพลงสากลตะวันตก ซึ่งส่วนใหญ่จะแบ่งเพลงออกเป็นประเภทเพลง 2 ท่อนและประเภทเพลง 4 ท่อน ซึ่งกำหนดมาตรฐานแต่ละเพลงมีความยาว 32 ห้อง
3. การใช้จังหวะของเพลงสากล ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทจังหวะบอลล์รูม เช่น จังหวะวอลซ์ สโลว์ ควิกสเตป แทงโก้ เป็นต้น จังหวะลาตินอเมริกา เช่น ชะซ่าซ่า แซมบ้า คาลิโปโซ เป็นต้น หรือ จังหวะร็อค เช่น ร็อค แอนด์โรล โชล บาสโนว่า ดิสโก เป็นต้น
4. การใช้ทำนองเพลงสากลมาประพันธ์คำร้องเป็นภาษาไทย เช่น การตัดทำนองเพลงคลาสสิกบางเพลงหรือนำทำนองเพลงยอดนิยมของประเทศต่าง ๆ มาใส่คำร้องภาษาไทยตลอดจนถึงการแผลงคำร้องหรือถอดความโดยตรง ซึ่งปรากฏอยู่มากมายในปัจจุบัน¹

---

¹วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และ กังสดาร เทพหัสดิน ณ อยุธยา, "รูปแบบการประพันธ์บทเพลงไทยสากล," ใน ภาษาไทย 2 - การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 8-15 (หนังสือประกอบการเรียนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาศึกษาศาสตร์, 2527), หน้า 779-780.

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเพลงไทยสากลในปัจจุบันมักจะได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอจากนักประพันธ์ท่านอง-คาร้อง นักร้อง นักดนตรีรุ่นเก่า ตลอดจนบรรดานักวิชาการต่าง ๆ ว่าเนื้อร้องมักไม่มีสาระ ใช้คำพูดที่หยาบโลน มีเนื้อหาที่ซ้ำซาก ไม่ก่อให้เกิดความสุนทรีย์ในการฟัง ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากนักแต่งเพลงบางคนขาดความรู้และความเข้าใจในการแต่งเพลง ประกอบกับคำนึงถึงความต้องการของตลาดมากจนเกินไป เป็นเหตุให้ผลงานเพลงที่ออกมาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร แต่ทว่าผลงานเพลงบางเพลงก็มีเนื้อหาที่ลึกซึ้งและมีความหมายจับใจ อาทิเช่น เพลง "ด้วยรักและผูกพัน" ซึ่งขับร้องโดย ธงไชย แมคอินไตย์ "เรามีเรา" ซึ่งขับร้องโดย ฐิติมา สุตสุนทร ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าในอีกด้านหนึ่งคุณภาพของเพลงไทยสากลกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้นแม้ว่าจะยังไม่ใช้กระแสหลักก็ตาม

ด้วยรักและผูกพัน

คาร้อง เรวัต พุทธินันทน์

ท่านอง จาตุรนต์ เอ็มชู้บุตร

หากเราต้องจากกัน	จะเป็นด้วยเหตุใด
เก็บความคิดที่คล้ายกัน	กับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้นไว้
หากวันไหนที่เธอ	เกิดเจอเจอทุกข์ภัย
หากเธอนั้นเดือดร้อนใจ	จะเป็นเรื่องใดที่ทำให้เธอท้อแท้
ขอเพียงแต่เขียนมา	ขอเพียงส่งเสียงมา
จะ ไปหา จะ ไปในทันใด	จะ ไปยื่นเคียงข้างเธอ
จะ ไปอยู่ดูแลเป็นเพื่อนเธอ	ให้เธอหมดความกังวลใจ
จะ ไปในทันใด	จะ ตรงไปจะ ใกล้ไกล
ถ้าหากเป็นเธอจะรีบไป	ให้เธอได้ความสบายใจ
โปรดจงรู้ว่า มี	อยู่ตรงนี้อีกคน
กับชีวิตที่หวาน	จะมีผู้คนที่คนที่เป็นมิตรแท้
จิตใจพร้อมที่จะยินดี	กับรอยยิ้มที่เธอมี
อยากเห็นยิ้มที่ขึ้นบาน	อยากเห็นจากเธอ
อยากให้เธอได้มี	สิ่งที่ดีเรื่อยไป
หากวันไหนเกิดทุกข์ภัย	โปรดจงมั่นใจ
ฉันจะรีบไปทันใด	จะ ไปยื่นเคียงข้างเธอ
ไปอยู่ดูแลเป็นเพื่อนเธอ	ให้เธอหมดความกังวลใจ

วิวัฒนาการจากแผ่นเสียงเพลงไทยสากลมาเป็นเทปคาสเซ็ทเพลงไทยสากล

อุปกรณ์เครื่องเสียงที่ไทยมีขึ้นเป็นครั้งแรก ได้แก่ กระจบอเสียงของ เอคิสัน ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2435-2436 ซึ่งตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แต่ไม่เป็นที่ปรากฏแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้นำเข้ามาจำหน่ายเป็นคนแรก ในช่วงแรกเริ่มนั้น สันนิษฐานว่ากระจบอเสียงของ เอคิสันคงจะแพร่หลายเฉพาะในหมู่ชนชั้นสูงในกรุงเทพฯ ต่อมาภายหลังจึงได้แพร่หลายไปยังต่างจังหวัด ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ปรากฏว่า "ได้มีการบันทึกเสียง ลีเก ลาตัด และ เพลงไทยเดิม รวมทั้งงิ้วกันแล้ว โดย "หม่อมส้มเงิน" ซึ่งเป็นภรรยาของพระยาราชานุประพันธ์เป็นนักร้องหญิงของไทยคนแรกที่ได้อัดเสียงลงบนกระจบอเสียง"¹

จนกระทั่งในตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ไทยเราจึงได้เริ่มมีการอัดแผ่นเสียง แต่เป็นแผ่นเสียงชนิดหน้าเดียวทำด้วยครั่งผสมกับวัสดุบางอย่าง ย้อมสีดำ แผ่นหนา หมุน 78 รอบต่อนาที บริษัทที่เข้ามาทำการบันทึกเสียงในช่วงแรก ได้แก่ บริษัท แกรมโมโฟน คอนเสิร์ต เร็คคอร์ด (Gramophone Concert Record) จากประเทศเยอรมนี นอกจากนี้ก็มีบริษัท โรบินสัน เปียโน (โคลัมเบีย) (Robinson Piano Columbia) เป็นต้น ด้วยเหตุที่การบันทึกเสียงลงบนแผ่นเสียงในช่วงนี้ยังไม่ได้ใช้เครื่องไฟฟ้า ดังนั้น ทำให้คุณภาพของเสียงที่ออกมายังไม่ค่อยดีนัก

ในช่วงกลางสมัยรัชกาลที่ 7 คือในปีพ.ศ. 2471 "ได้เริ่มมีการบันทึกเสียงด้วยเครื่องไฟฟ้า บริษัทที่เข้ามาบันทึกเสียงมีแข่งขันกันหลายบริษัท ที่สำคัญคือ บริษัท โอเดียน บริษัท พาโลโฟน บริษัท โคลัมเบีย"² สถานที่ที่ใช้ในการบันทึกเสียงในสมัยนั้น ได้แก่ ห้างสุธาติลก และ โรงละครหลวงในสวนมิสกวัน

¹ พูนพิศ อมาตยกุล, "แผ่นเสียงเพลงไทยในอดีต," ศิลปวัฒนธรรม 14 (ตุลาคม 2523), หน้า 12.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

ในสมัยรัชกาลที่ 7 กิจการด้านการบันทึกเสียงของไทยได้เจริญรุ่งเรืองมากขึ้น นอกจากบริษัทจากต่างประเทศหลายบริษัทที่เข้ามาดำเนินกิจการในไทยแล้ว ยังได้มีบริษัทที่ประกอบกิจการอัดเสียงโดยคนไทยเกิดขึ้นอีก 2 แห่ง คือ ห้างนาย ต.เจ๊กชวน ซึ่งเริ่มดำเนินกิจการในปี พ.ศ. 2468 และห้างแผ่นเสียงศรีกรุง ซึ่งเริ่มกิจการในราวปี พ.ศ. 2474

นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ได้กล่าวไว้ว่า

...แผ่นเสียงที่อัดในสมัยรัชกาลที่ 7 นี้ มีตราของคนไทยเพิ่มขึ้นใหม่อีก 4 ตรา คือ ตรากระต่าย (ของนาย ต.เจ๊กชวน) ตรากรอบพัศตรีสีทองของพระสุจริตสุตา (แผ่นเสียงคณะนารีศรีสมิตรี) ตราเศรษณีของคุณหญิงรามบัณฑิต สิทธิเศรษณี (เยี่ยม ส่วงศ์) และ ตราพระปรางค์ของภาพยนตร์เสียงศรีกรุง¹

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา แผ่นเสียงที่ผลิตออกมาล้วนเป็นเพลงไทยเดิมแทบทั้งสิ้น จนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงได้เริ่มมีการอัดแผ่นเสียงเพลงไทยสากล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพลงประกอบในภาพยนตร์ นอกจากนี้ ได้มีกิจการแผ่นเสียงของคนไทยเพิ่มขึ้นอีก เช่น แผ่นเสียงตราระฆังทอง เป็นต้น ขณะที่การอัดแผ่นเสียงเพลงไทยสากลค่อย ๆ มีปริมาณมากขึ้น การอัดแผ่นเสียงเพลงไทยเดิมก็เริ่มลดน้อยลงจนหมดไปในที่สุด คงเหลือแต่ห้างนาย ต.เจ๊กชวน และ บริษัท กมลสุโกศล เท่านั้นที่ยังคงยอมอัดแผ่นเสียงลองเพลย์ (L.P.) แบบไฮไฟด์จำหน่ายทั้ง ๆ ที่ขายขาดทุน ตราบจนกระทั่งห้างนาย ต.เจ๊กชวนได้เลิกกิจการไปเมื่อปี พ.ศ. 2522

การพัฒนาคุณภาพของแผ่นเสียงเป็นผลให้มีผู้ผลิตแผ่นเสียงเพลงไทยสากลออกจำหน่ายกันมากยิ่งขึ้นและได้มีการแพร่กระจายเสียงทางสถานีวิทยุต่างๆ ภายหลังจากที่ห้างนาย ต.เจ๊กชวนและห้างแผ่นเสียงศรีกรุงได้ดำเนินกิจการแล้วก็ได้มีบริษัทต่าง ๆ ดำเนินกิจการแผ่นเสียงตามมาอีกมากมาย อาทิเช่น บริษัทนาไทย ห้างแผ่นเสียงตรามงกุฎ (สามยอด) ห้างแผ่นเสียงนครไทย (ประตูน้ำ) ห้างแผ่นเสียงเมโทร ห้างแผ่นเสียงมิลินทรา บริษัท ดีคูเปอร์แอนด์จอร์นสัน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นักร้องของวงดนตรีกรมโฆษณาการ ซึ่งในขณะนั้นกำลังได้รับความนิยมอย่างมาก ได้เริ่มอัดแผ่นเสียงลงบนแผ่นดิสก์ แต่ใช้เฉพาะกับงานในกรมเท่านั้นยังไม่มีจำหน่าย ต่อมาภายหลังจึงได้เปลี่ยนมาเป็นแบบเส้นลวด แต่ก็ยังบันทึกเสียงลงทั้งบนแผ่นดิสก์และแผ่นเส้นลวด จนในปี พ.ศ. 2491 ทางกรมโฆษณาการจึงได้บันทึกเสียงร่วมกับบริษัทนาไทย ซึ่งผลิตแผ่นเสียงตราสุนัขหน้าสีเขียว ช่วงนี้คุณภาพของแผ่นเสียงดีขึ้นแล้ว โดยที่เนื้อแผ่นแข็งและเสียงก็ดีพอสมควร เพลงของวงดนตรีกรมโฆษณาการที่อัดลงแผ่นเสียงได้แก่ เพลงดาวจุฬา ช่างขึ้นเดือนหงาย เพื่อรัก รอยรักรอยริ้ว บัวกลางบึง มาลีแดนสรวง ทางชีวิต ทาสประเพณี ดาวที่อับแสง รักอะไร คนอะไร มองฉันทำไม สวนรัก บุหงาทอง หยาดน้ำค้าง ฉันไม่ชอบเดือนหงาย เป็นต้น ในยุคนี้ได้เริ่มมีการอัดแผ่นเสียงกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งนักร้องส่วนใหญ่จะเป็นนักร้องของวงดนตรีกรมโฆษณาการหรือที่รู้จักกันดีในนาม "วงดนตรีสุนทราภรณ์" อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าแผ่นเสียงเพลงไทยสากลจะได้รับความนิยมมากขึ้น แต่แผ่นเสียงเพลงสากลที่มีผู้สั่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศนั้นก็ได้รับความนิยมอย่างมากเช่นเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นก็ดี จะเห็นว่าการฟังบทเพลงจากแผ่นเสียงก็แพร่หลายเฉพาะในวงจำกัดเท่านั้น เนื่องจากทั้งเครื่องเล่นแผ่นเสียงและแผ่นเสียงมีราคาแพง ทำให้ผู้ฟังทั่วไปไม่สามารถจะซื้อหามาฟังได้

โดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่าวิวัฒนาการของแผ่นเสียงได้พัฒนาและเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ โดยเริ่มจากยุคร้องเสียงแบบร้องเดี่ยวที่ทำมาจากครั้งหรือเซลลูลอยด์สีดำซึ่งมีคุณภาพเสียงต่ำ เช่น แผ่นเสียงสปิด 78 รอบต่อนาที มาเป็นแผ่นเสียงที่ทำด้วยพลาสติกหรือไนลอน ซึ่งเป็นแผ่นเสียงแบบลองเพลย์ (L.P.) ดังที่ใช้ในปัจจุบัน ประกอบกับเทคโนโลยีทางด้านเครื่องบันทึกเสียงได้เจริญรุดหน้าไปอย่างมาก เป็นผลให้สามารถผลิตแผ่นเสียงร้องเดี่ยวแบบไฮไฟด์ (high fidelity) ที่มีขนาดของร่องเสียงละเอียดขึ้นกว่าเดิมและทำให้คุณภาพของเสียงชัดเจนและแหลมขึ้น จากนั้นก็พัฒนามาเป็นแผ่นเสียงระบบสเตอริโอ (stereophonic sound) ซึ่งมีร่องเสียงพิเศษที่สามารถบันทึกเสียงได้เป็นสองช่อง (สำหรับส่งออกทางลำโพงขวาและลำโพงซ้าย) และในที่สุดได้พัฒนามาเป็นแผ่นเสียงระบบสเตอริโอสมบูร์นแบบ (four channel) ซึ่งเป็นแบบร่องเสียงพิเศษสุดที่สามารถปล่อยเสียงออกมาได้ 4 ทิศทาง คือ ด้านซ้าย ด้านขวา ด้านหน้า และ ด้านหลัง

ในขณะที่วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีของเครื่องบันทึกเสียงและแผ่นเสียงได้พัฒนาและก้าวหน้าไปอยู่นั้น ก็ได้มีการผลิตแถบ (เทป) บันทึกเสียงแบบคาร์ทริดจ์ (cartridge) ขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นดิสก์สี่เหลี่ยม แต่ไม่เป็นที่ปรากฏแน่ชัดว่าเทปเสียงแบบคาร์ทริดจ์ได้เข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ใด หากมีผู้สันนิษฐานว่าคงจะเข้ามาในช่วงราวปี พ.ศ. 2500 ทั้งนี้ โดยมีผู้ส่งจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย ทว่าเทปแบบคาร์ทริดจ์ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมแพร่หลายเท่าใดนัก เนื่องจากมีราคาแพงและขนาดใหญ่มาก ภายหลังจากที่ได้มีการผลิตเทปแบบคาร์ทริดจ์ได้ไม่นานนักก็ได้มีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของเทปเสียงแบบคาร์ทริดจ์มาเป็นเทปแบบคาสเซ็ท (cassette) ในรูปลักษณะดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแต่ทว่ายังไม่ได้เป็นแบบสเตอริโอ นับจากนั้นเป็นต้นมา ผู้บริโภคก็ได้เริ่มหันมาให้ความสนใจกับเทปแบบคาสเซ็ทกันมากขึ้น เนื่องจากมีขนาดกะทัดรัด ราคาถูกกว่าแผ่นเสียงและเทปแบบคาร์ทริดจ์ ทั้งยังสะดวกในการเล่นและบันทึกเสียง ประกอบกับเครื่องเล่นเทปคาสเซ็ทก็ได้พัฒนาคุณภาพไปอย่างมากและมีราคาไม่แพงนักเมื่อเทียบกับเครื่องเล่นแผ่นเสียง ดังนั้น จึงเป็นเหตุทำให้เทปคาสเซ็ทสามารถเข้ามาอยู่ในตลาดเพลงได้อย่างรวดเร็ว

ในช่วงแรกเริ่มที่เทปคาสเซ็ทได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะมีเฉพาะ เทปเพลงสากลเท่านั้น ภายหลังจากปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมาที่เพลงสากลและเพลงไทยสากลเป็นที่นิยมแพร่หลาย ทำให้มีผู้ละเมิดลิขสิทธิ์การผลิตโดยการปลอมแปลงแผ่นเสียงขนาด 7 นิ้ว ออกจำหน่ายกันอย่างมากมาย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2516 จึงได้มีผู้ลอกเลียนเพลงจากแผ่นเสียงทั้งเพลงสากลและเพลงไทยสากลอัดลงเทปคาสเซ็ทจำหน่าย ในลักษณะที่เรียกกันว่า "เทปผี" (pirate tape) บริษัทที่ดำเนินการด้วยการอัดเพลงจากแผ่นเสียงลงเทปคาสเซ็ทในช่วงนั้นมีอยู่หลายบริษัทด้วยกัน อาทิเช่น ห้างแผ่นเสียงเมโทร บริษัท อโซน่า (ประเทศไทย) จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรส ชาวด์ มิวสิค ห้างหุ้นส่วนจำกัด ออนบ้า สเตอริโอ บริษัท โรต้าแผ่นเสียงและเทป จำกัด เป็นต้น ในช่วงนี้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินการธุรกิจเทปเพลงเป็นลักษณะของการอัดเพลงและจำหน่ายกันเองเท่านั้น ยังไม่ได้มีการทำโปรโมชั่นหรือการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงอย่างเป็นขั้นตอน

ต่อมาภายหลังจากที่สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินการเรียกร้องฝ่ายรัฐบาลให้ทบทวนเกี่ยวกับมาตรการในการลงโทษผู้ทะเลเมิดลิขสิทธิ์การผลิตผลงานเพลง รัฐบาลจึงได้แก้ไขและ "ประกาศพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 หรือฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2521 เป็นฉบับปรับปรุงแก้ไข จากพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. 2474 โดยวางบทกำหนดโทษมากขึ้นกว่าฉบับก่อน"¹คือจากเดิมที่ปรับเพียง 500 บาท มาเป็น 200,000 บาท ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับใหม่แล้วทำให้ปัญหาในการลอกเลียนเพลงจากแผ่นเสียงค่อมยากลำบากและทำให้บรรดาผู้ผลิตและศิลปินเจ้าของบทเพลง เริ่มหันมาทุ่มเทให้กับการสร้างสรรค์ผลงานเพลงด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น และส่งผลให้เพลงไทยสากลกลายเป็นระบบธุรกิจเทปอย่างจริงจังขึ้นมา

เทปคาสเซ็ทได้เข้ามามีบทบาทสูงสุดในวงการเพลงในช่วงปี พ.ศ. 2522-2524 ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการผลิตเครื่องเล่นเทปและวิทยุที่มีหูฟังที่เรียกกันว่า "SOUND ABOUT" หรือ "WALKMAN" ออกมา ทำให้ผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหันตัวไปกับการฟังเทปเพลง และส่งผลให้ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลได้พัฒนาและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในปัจจุบัน นอกจากแผ่นเสียง เทปคาสเซ็ทแล้ว วิทยาการทางด้านเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปถึงขั้นการผลิตแผ่นดิสก์ที่เรียกกันว่า "C.D." (Compact Digital Disc) ซึ่งมีคุณภาพของเสียงดีเยี่ยมและมีราคาแพงกว่าแผ่นเสียงและเทปคาสเซ็ทมาก (ประมาณ 450 บาท) อันแสดงให้เห็นถึงความเจริญอย่างไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีทางเครื่องเสียง ในปัจจุบันก็ได้เริ่มมีการผลิต C.D. เพลงไทยสากลออกจำหน่ายกันบ้างแล้ว เช่น ผลงานเพลงของ อัฒสาลี จงคติกิจ ชุด "หนึ่งเดียวคนนี้" ซึ่งผลิตโดยบริษัท โพลิคอร์ จำกัด ผลงานเพลงของวงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ เป็นต้น แต่ทว่ายังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายมากนัก

---

¹สมาคมนักแต่งเพลง, "กฎหมายลิขสิทธิ์," ใน เบื้องหลังเพลงดัง : รวมข้อเขียนของ 40 นักเพลง, หน้า 365.

กำเนิดและวิวัฒนาการของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

เทปเพลงไทยสากลได้กลายเป็นระบบธุรกิจอย่างจริงจังนับตั้งแต่มีการประกาศกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปี พ.ศ. 2521 ที่ตั้งโทษปรับผู้ลอกเลียนหรือทำการละเมิดลิขสิทธิ์สูงถึง 200,000 บาท ซึ่งนับว่ามีส่วนช่วยในการคุ้มครองการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงของผู้ผลิตและศิลปินได้เป็นอย่างดี หลังจากมีกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับใหม่แล้ว จะเห็นได้ว่านักธุรกิจที่มีความสามารถทางด้านนี้ได้เริ่มหันมาผลิตและสร้างสรรค์เทปเพลงออกจำหน่ายแทนการลอกเลียนผลงานเพลงจากแผ่นเสียงลงเทปคาสเซ็ท อาจกล่าวได้ว่าการขยายตัวของธุรกิจเทปเพลงไทยสากลนั้นเริ่มจากการที่ผลงานเพลงชุด "ลูกทุ่งดิสโก" ของวงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ได้ออกสู่ตลาดในปีพ.ศ. 2522 และประสบความสำเร็จอย่างสูงด้วยการจำหน่ายได้นับเป็นแสนม้วนขึ้นไป ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงในจังหวัดดิสโกออกมาเป็นจำนวนมากมาย แต่ก็ไม่มียวงดนตรีวงใดที่จะประสบความสำเร็จดังเช่นวงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 วงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ก็ได้สร้างความฮือฮาให้กับวงการเพลงไทยสากลอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการนำเอาเพลงไทยสากลแนวเก่ามาเรียบเรียงเสียงประสานและขับร้องขึ้นใหม่ในชุด "แกรนด์เอ็กซ์.โอ." ซึ่งก็ประสบความสำเร็จอย่างสูงเช่นเดียวกับชุด "ลูกทุ่งดิสโก" ในปีเดียวกันนั้น คณะฮอทเบบเบอร์ซิงเกอร์ส ก็ได้สร้างผลงานเพลงประสานเสียงชุด "ลมรัก" ซึ่งก็ได้รับความนิยมจากผู้ฟังอย่างมากเช่นกัน จากจุดนี้ทำให้ผู้ที่ประกอบธุรกิจเทปเพลงต่างก็เริ่มพยายามหาช่องทางที่จะผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยสากลออกมา โดยในช่วงปี พ.ศ. 2524-2525 นี้ ตลาดเทปมีทั้งเพลงลูกกรุงแนวสตรีงๆ เพลงลูกทุ่ง นิทานสำหรับเด็ก ตลก หมอรา ฯลฯ จากการที่เทปเพลงไทยสากลเป็นที่นิยมแพร่หลายในกลุ่มผู้ฟังมากขึ้นนั้นได้ส่งผลให้บริษัทเทปเพลงต่างก็มุ่งแข่งขันกันผลิตเทปเพลงออกมา โดยบางครั้งก็มิได้คำนึงถึงคุณภาพของผลงานเพลงเท่าใดนัก

ผลงานเพลงที่นับว่ามีส่วนสำคัญในการทำให้เทปเพลงไทยสากลเริ่มพัฒนาคุณภาพและมีรูปแบบเฉพาะ ซึ่งแตกต่างกันออกไป ได้แก่ ผลงานเพลงชุด "ไบทะเล" ของ บานศักดิ์ รังสิพราหมณกุล ที่ผลิตและสร้างสรรค์และทำโปรโมทโดยบริษัท ไนท์สโอด โปรดักชั่น จำกัด ในปีพ.ศ. 2527 ผลงานชุดดังกล่าวนี้ได้สร้างความแปลกใหม่ให้กับวงการเพลงไทยสากล ไม่ว่าจะเป็นในด้านแนวเพลง

เนื้อหา ดนตรี คุณภาพเสียง และ บุคลิกของศิลปิน นอกเหนือจากการผลิตผลงาน เพลงชุดดังกล่าวด้วยความพิถีพิถันแล้ว บริษัท ไนท์สโปกฯ ยังได้บุกเบิกก้าวใหม่ของวงการเทปเพลงด้วยการผลิตมิวสิกวิดีโอออกมาแพร่ภาพทางสื่อโทรทัศน์ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ฟังเป็นอย่างมากและนับเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการเทปเพลงไทยสากลเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเทปเพลงมากยิ่งขึ้น โดยได้เริ่มมีการวางแผนงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนของการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง การจัดหาหน้าய และ การทำโปรโมชั่น ซึ่งได้เริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี พ.ศ. 2528 บรรดาบริษัทเทปเพลงต่างก็หันมาให้ความสนใจและทุ่มงบประมาณให้กับการทำโปรโมชั่นทั้งทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และ หนังสือพิมพ์ ตลอดจนมีการจัดแสดงคอนเสิร์ต การจัดเลี้ยง และ นำศิลปินต่อสื่อมวลชน การผลิตมิวสิกวิดีโอ และ การทำแผ่นพับและโปสเตอร์ แจกตามแผงเทป ฯลฯ

ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าเทปเพลงไทยสากลเป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจทั้งจากบุคคลที่อยู่ในวงการเทปเพลงและนอกวงการ ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นสินค้าที่สามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์จำนวนมากให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ลงทุน โบรคเกอร์ นักร้อง นักดนตรี นักประพันธ์ นักเรียบเรียง เสียงประสาน ผู้จัดการหน้าย ผู้ทำโปรโมชั่น ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ทำให้มีบริษัทที่ดำเนิน ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและส่งผลให้ธุรกิจเทปเพลงไทย สากลเจริญรุดหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

โครงสร้างของบริษัทเทปเพลงไทยสากล

ระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเป็นระบบที่มีความสลับซับซ้อนและ ประกอบไปด้วยขั้นตอนที่มีความสำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นตอนการผลิตและ สร้างสรรค์ผลงานเพลง ขั้นตอนการส่งเสริมการจำหน่าย หรือ การทำโปรโมชั่น และ ขั้นตอนการจัดจำหน่าย เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างของระบบธุรกิจเทปเพลง ไทยสากลแล้ว จะเห็นได้ว่ายังไม่มีการจัดระบบงานที่มีระเบียบและมีประสิทธิภาพ เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่การวางแผน โฆษณาและประชาสัมพันธ์ผลงานเพลงมากกว่าคำนึงถึง โครงสร้างภายในบริษัท

บริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 30 บริษัทด้วยกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริษัทเทปเพลงเหล่านี้บางแห่งก็ดำเนินธุรกิจเฉพาะด้านการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง (มีจำนวนน้อยมาก) เช่น บริษัท สเปซฯ ซึ่งผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงให้บริษัท ซาวด์สเกล รับไปทำโปรโมชัน โดยมีบริษัท โรต้าแผ่นเสียง-เทป เป็นผู้จัดหาหน้าให้ บริษัท ออดิโอไรท์ ซึ่งผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงให้บริษัท อโซน่าฯ จัดจำหน่ายและทำโปรโมชัน บางบริษัทก็ดำเนินธุรกิจเฉพาะด้านการทำโปรโมชัน เช่น บริษัท ซาวด์สเกล บางบริษัทก็ดำเนินงานเฉพาะด้านการจัดจำหน่าย เช่น บริษัท โรต้าแผ่นเสียง-เทป บริษัท อามีโก้ สตูดิโอ บริษัท เอ็มจีเอ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ออนบ๊าสเตอร์โอ ฯลฯ จะสังเกตเห็นว่าบริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านการจัดจำหน่ายนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการในการจัดจำหน่ายจะต้องอาศัยความชำนาญในด้านการตลาดเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ที่ประกอบธุรกิจทางด้านนี้จะต้องมีประสบการณ์ในการดำเนินงานมาเป็นเวลานานพอสมควร บริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลโดยส่วนใหญ่แล้ว จะประกอบกิจการทั้งในด้านการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงและการทำโปรโมชันควบคู่กัน อาทิเช่น บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ บริษัท ศรีเอเทีย อาร์ทิสต์ บริษัท คีตาแผ่นเสียงและเทป บริษัท ไนท์สยอต โปรดักชัน บริษัท นิธิทัศน์โปรดักชัน บริษัท โบรมีเดียมาร์ท ฯลฯ ซึ่งนับว่ามีส่วนช่วยทำให้ธุรกิจเทปเพลงสามารถดำเนินไปได้ด้วยความสะดวกและราบรื่นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการดำเนินธุรกิจที่จะสามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จได้อย่างดียิ่งนั้นก็คือการดำเนินธุรกิจลักษณะครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง การทำโปรโมชัน และ การจัดจำหน่าย ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ระบบการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในลักษณะครบวงจรมีอยู่ 2 บริษัทด้วยกัน คือ บริษัท แกรมมี่ฯ ซึ่งมีบริษัท เอ็มจีเอ จัดจำหน่ายให้ และ บริษัท อาร์.เอส.โปรดักชัน กรุ๊ป

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างของบริษัทเทปเพลงไทยสากลแล้ว สามารถจำแนกออกได้ดังนี้คือ

1. บริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง (production)
2. บริษัทส่งเสริมการจำหน่ายหรือโปรโมชัน (promotion)
3. บริษัทจัดจำหน่าย (distribution)

ถึงแม้ว่าเราจะสามารถจำแนกบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล ออกได้เป็น 3 ประเภทดังที่กล่าวมา แต่ในความเป็นจริงแล้ว โครงสร้างเหล่านี้ มีความเกี่ยวพันกัน เช่น บริษัท อามีโก้ ซึ่งเป็นบริษัทจัดจำหน่ายมีหุ้นส่วนกับบริษัท ครีเอเทีย บริษัท โรต้าแผ่นเสียงและเทป มีหุ้นส่วนกับบริษัท คีตาแผ่นเสียงและเทป และ บริษัท มิวสิคไลน์ บริษัท สเปซ มีหุ้นส่วนกับบริษัท ซาวด์สเกล เป็นต้น

บริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง

บริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง ได้แก่ บริษัทที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง จนออกมาในรูปของ master tape ที่พร้อมจะส่งให้บริษัทจัดจำหน่ายนำไปผลิตเป็นเทปคาสเซ็ท ด้วยเหตุที่บริษัทผลิต และสร้างสรรค์ผลงานเพลง เป็นฝ่ายที่ริเริ่มสร้าง "ผลงาน" ดังนั้น ทำให้ผู้ผลิต มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะผลิตงานอะไรและอย่างไร ในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้น โดยทั่วไปแล้วจะเริ่มจากการคัดเลือกนักร้อง ซึ่งจะพิจารณา จากเสียงร้องและบุคลิกลักษณะ ถ้าหากนักร้องที่คัดเลือกมามีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมจากผู้ฟังแล้วก็จะมีการเซ็นสัญญากันระหว่างนักร้องกับผู้ผลิตในเรื่องของ ธุรกิจการค้า ซึ่งผู้ผลิตจะเป็นผู้ลงทุนด้านเงิน ขณะที่นักร้องจะลงทุนด้านเวลาและ พลังงานในการร้องเพลง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าถ้าหากเทปเพลงที่ผลิตออกมาไม่ ได้รับความนิยมแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นย่อมจะตกอยู่กับผู้ผลิต กล่าวคือ ผู้ผลิตอาจ ตกอยู่ในภาวะขาดทุนและส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินธุรกิจไม่สามารถดำรงอยู่ได้

ด้วยเหตุที่การผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้นจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนงานด้านต่าง ๆ อย่างละเอียดและรอบคอบ บริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านการผลิต และสร้างสรรค์ผลงานเพลง จึงต้องอาศัยบุคคลที่มีความสามารถและมีความชำนาญ ในการสร้างสรรค์เพลง เป็นอย่างดีเพื่อให้ผลงานที่ออกมามีคุณภาพและได้รับความนิยมจากผู้ฟังส่วนใหญ่ กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงจะเป็นลักษณะ ของการดำเนินงานแบบ "ทีมงาน" โดยจะมีการแบ่งหน้าที่กันออกไป ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายที่จะร่วมกันผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงดังนี้คือ

1. ผู้อำนวยการผลิตหรือโปรดิวเซอร์ (producer) โดยทั่วไปแล้ว บริษัทที่ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงมักจะมีโปรดิวเซอร์ประจำบริษัท ซึ่งจะทำหน้าที่ในการกำหนดแนวความคิดกว้าง ๆ ในการทำเพลง อาทิเช่น จะทำเพลงเกี่ยวกับอะไร รูปแบบและเนื้อหาของเพลงจะออกมาในลักษณะใด ใช้ดนตรีแนวใด รวมทั้งพิจารณาบุคลิกลักษณะของศิลปินด้วยว่าเหมาะสมกับเพลงในลักษณะใด โปรดิวเซอร์จะเป็นผู้ควบคุมการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงทั้งหมด นับตั้งแต่การเลือกนักร้อง การวางแผนทางของเพลง การประสานงานกับนักแต่งเพลง นักเรียบเรียงเสียงประสาน นักดนตรี และ วิศวกรทางเครื่องเสียง สาเหตุที่ผู้ลงทุนได้ให้อำนาจและสิทธิแก่โปรดิวเซอร์ในการดำเนินการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงทั้งหมดนั้น เนื่องจากโปรดิวเซอร์สามารถผลิตงานที่มีลักษณะเป็นทั้ง "ศิลปะ" และ "สินค้า" ได้ ส่วนผู้ลงทุนส่วนใหญ่จะมีความสามารถเฉพาะการผลิตผลงานที่เป็น "สินค้า" เท่านั้น

โปรดิวเซอร์นับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง ผู้ที่จะเป็นโปรดิวเซอร์ได้นั้นจำเป็นต้องมีความรอบรู้ทั้งในเชิงธุรกิจการค้า กล่าวคือ จะต้องสามารถคาดการณ์ถึงความต้องการและแนวโน้มของตลาดได้ และในขณะเดียวกันก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเพลงและดนตรีเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะในด้านเนื้อหา เครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ไปจนถึงการปรับปรุงแต่งเสียงดนตรีให้มีความไพเราะยิ่งขึ้น โปรดิวเซอร์ที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในปัจจุบันมักจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการแต่งเพลงและเล่นดนตรีมาเป็นเวลานาน

2. นักประพันธ์ทำนอง-ค้ำร้อง (composer) หลังจากที่โปรดิวเซอร์ได้กำหนดแนวเพลงที่เหมาะสมกับนักร้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการแต่งทำนองและค้ำร้อง ซึ่งในการประพันธ์เพลงนั้นอาจทำได้ใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ

2.1 การประพันธ์ค้ำร้องก่อนทำนอง การประพันธ์โดยวิธีนี้จะทำให้ได้เนื้อหาและถ้อยคำครบถ้วน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ในกรณีที่เพลงนั้นจำเป็นต้องมีการใช้ถ้อยคำเฉพาะหรือต้องการอรรถรสในเนื้อหาของค้ำร้องมากกว่าทำนอง การแต่งค้ำร้องก่อนแล้วจึงใส่ทำนองภายหลังมีข้อจำกัดคือ ค้ำร้องมักจะแบ่งออกเป็นช่วงเท่า ๆ กันในลักษณะกลอนแปดหรือกลอนหก ดังนั้น เมื่อใส่ทำนองแล้ว บท

เพลงมักมีท่วงทำนองธรรมดา ไม่สามารถพลิกแพลงทำนองได้มากนัก ในการประพันธ์คำร้องนั้นจะต้องมีเค้าโครงเรื่องราวหรือเนื้อหาของเพลงหรือที่เรียกกันว่า "พล็อตของเพลง" ซึ่งอาจจะเกิดมาจากจินตนาการและอารมณ์ของนักแต่งเพลงหรือโปรดิวเซอร์จะเป็นผู้คิดขึ้นและมอบหมายให้นักแต่งคำร้องไปแต่งเนื้อเพลงตามเค้าโครงที่วางไว้ การสร้างสรรค์ถ้อยคำที่จะนำมาเรียบเรียงจะต้องให้ได้เนื้อความตามพล็อตของเพลง โดยต้องสามารถจบลงให้ได้อย่างสวยงามในความยาวที่ถูกจำกัดโดยทำนองของเพลง

2.2 การประพันธ์ทำนองก่อนคำร้อง เป็นวิธีการประพันธ์บทเพลงไทยสากลที่นิยมใช้กันเป็นส่วนมาก เนื่องจากการประพันธ์ทำนองก่อนจะทำให้สามารถใช้ทฤษฎีการดนตรีสากลได้เต็มที่ และทำให้ท่วงทำนองมีความไพเราะตลอดจนสามารถสรรหาเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการประพันธ์ทำนองได้อย่างเต็มที่ ในการแต่งคำร้องให้เหมาะสมกับทำนองที่มีนั้น นักประพันธ์อาจเลือกคำได้มากกว่าเลือกทำนอง การแก้ไขทำนองนั้นทำได้ยากเนื่องจากหากมีการแก้ไขโน้ตตัวใดตัวหนึ่งอาจทำให้บทเพลงขาดความไพเราะไปทันที แต่การประพันธ์ทำนองก่อนคำร้องก็มีข้อจำกัดคือ อาจทำให้การประพันธ์คำร้องเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากคำร้องภาษาไทยเป็นคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ตายตัว มีคำเป็น คำตาย ซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยากในการหาคำที่มีสัมผัสสละสลวย ตลอดจนการเลือกคำที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ให้ครบตามเนื้อหาของเค้าโครงที่วางไว้

2.3 การประพันธ์คำร้องและทำนองพร้อมกัน เป็นวิธีการในการประพันธ์ที่ทำให้การถ่ายทอดอารมณ์ทางคำร้องและทำนองมีความกลมกลืนกันมากที่สุด ซึ่งผู้ที่ประพันธ์ทั้งคำร้องและทำนองพร้อมกันได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และมีพรสวรรค์ทางด้านดนตรี การประพันธ์ในลักษณะนี้มักจะใช้กับบทเพลงที่ต้องการถ่ายทอดอารมณ์อันละเอียดอ่อน ไม่เน้นหนักในด้านทฤษฎีดนตรีมากนัก

ในอดีตนั้น จะเห็นได้ว่าการประพันธ์เพลงส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการประพันธ์คำร้องและทำนองพร้อมกัน หรือมิฉะนั้นนักประพันธ์ทำนองและคำร้องก็จะมีการปรึกษาร่วมกัน ซึ่งมีส่วนทำให้ผลงานเพลงที่ออกมามีความไพเราะและสมบูรณ์เนื่องจากทำนองและคำร้องมีความสอดคล้องกัน แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการสร้างสรรค์ผลงานเพลงไม่ว่าจะเป็นการประพันธ์ในลักษณะคำร้องก่อนทำนอง

ท่านองก่อนคาร้อง หรือ คาร้องและท่านองพร้อมกันก็ตาม โปรติวเซอร์จะเป็นผู้วางแนวทางของเพลงไว้ล่วงหน้า จากนั้นก็จะมอบหมายให้นักประพันธ์ไปแต่งเพลงมาตามเค้าโครงที่วางไว้ ในกรณีที่โปรติวเซอร์สามารถแต่งท่านองได้นั้น ทางโปรติวเซอร์อาจเป็นผู้แต่งท่านองเพลงด้วยตนเอง หลังจากที่ได้อ่านเพลงมาเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะมอบหมายให้นักแต่งคาร้องไปแต่ง เนื้อเพลงตามแนวคิดที่ทางโปรติวเซอร์ได้กำหนดขึ้น โดยให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับท่านองดนตรีที่นักแต่งท่านองได้แต่งขึ้น แต่ในบางกรณีก็อาจจะแต่งคาร้องก่อนแล้วค่อยใส่ท่านองภายหลัง โดยทั่วไปแล้ว นักประพันธ์คาร้องและท่านองค่อนข้างจะมีอิสระพอสมควรในการสร้างสรรค์ผลงานเพลง ถึงแม้ว่าโปรติวเซอร์อาจจะมึบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางของเพลงอยู่บ้างก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่านักประพันธ์ท่านองและคาร้องที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในวงการเพลงแล้ว จะมีโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานตามความต้องการของตนได้มากพอสมควรทีเดียว

นักแต่งเพลงท่านหนึ่ง ได้ให้ทัศนะ เกี่ยวกับนักแต่งเพลงไว้ว่า

...คนแต่งเนื้อเพลงอาจเรียกได้ว่าเป็น "ก๊อบบี้ไรเตอร์" ของบริษัทโฆษณา ก็ว่าได้ แต่เป็นก๊อบบี้ไรเตอร์ที่ใส่คำพูดลงไปในตัวโน้ตแทน¹

3. นักเรียบเรียงเสียงประสาน (arranger) การเรียบเรียงเสียงประสานเปรียบเสมือนการปรุงแต่งท่านองเพลงให้มีความไพเราะมากยิ่งขึ้น ภายหลังจากที่นักแต่งเพลงได้แต่งท่านองและคาร้องเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะ เป็นหน้าที่ของนักเรียบเรียงเสียงประสานที่จะต้องนำท่านองเพลงนั้นมาพิจารณาว่าควรจะประกอบด้วยเครื่องดนตรีชนิดใดบ้าง จากนั้นก็จะเขียนออกมาเป็นโน้ตเพลง นักเรียบเรียงเสียงประสานจะต้องมีความรู้และศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีแต่ละชนิด มาเป็นอย่างดี เนื่องจากนักเรียบเรียงเสียงประสานจะเป็นผู้กำหนดว่าเพลงที่ออกมานั้นจะมีความไพเราะมากหรือน้อยเพียงใด แต่ทว่าในการเรียบเรียงเสียง

¹วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, "จากสกอร์ถึงเทป เบื้องหลังการแต่งเพลงไทยสากล," สารคดี 24 (กุมภาพันธ์ 2530), หน้า 53-54.

ประสานนั้น โปรติวเซอร์จะอธิบายถึงแนวทางของเพลงให้นักเรียบเรียงเสียงประสานได้ทราบเพื่อให้ผลงานที่ออกมามีความสอดคล้องกับแนวทางที่วางไว้ นอกจากนักเรียบเรียงเสียงประสานต้องทำงานร่วมกับโปรติวเซอร์แล้วยังต้องทำงานร่วมกับนักประพันธ์ทำนอง เพื่อที่จะได้ทราบถึงลีลาของเพลง รวมทั้งต้องทำงานร่วมกับนักดนตรีเวลาอัดเสียงดนตรี ทั้งนี้เพื่อคอยควบคุมให้นักดนตรีเล่นดนตรีตามที่นักเรียบเรียงเสียงประสานได้กำหนดขึ้น นอกจากนั้น ยังต้องทำงานร่วมกับวิศวกรทางเครื่องเสียง เพื่อให้การบันทึกเสียงที่ออกมา มีความสมบูรณ์และไพเราะตามที่ต้องการ

ประสิทธิ์ พยอมยงค์ ได้กล่าวถึงการเรียบเรียงเสียงประสานว่า

...นักเรียบเรียงเสียงประสานควรรู้จักเครื่องดนตรีทุกชนิดที่อยู่ในวงว่าสามารถมีบทบาทได้มากน้อยแค่ไหน ในการเรียบเรียงเสียงประสานนั้นต้องอาศัยจินตนาการ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเพลงจะไพเราะได้นั้นขึ้นอยู่กับนักเรียบเรียงเสียงประสานอย่างมากทีเดียว ถ้าหากเอาทำนองเพลงมาเล่นแบบธรรมดา ๆ ก็ขาดความไพเราะ เหมือนมีวัตถุดี แต่ไม่มีการปรุงแต่ง...¹

4. นักดนตรี (musician) ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ทำนองและคำร้อง ตลอดจนการเรียบเรียงเสียงประสานจะขึ้นอยู่กับความยากง่ายของแนวคิดของเพลงว่าต้องการจะเสนออะไรให้แก่ผู้ฟัง หลังจากที่ได้คำร้องและทำนองเพลงซึ่งได้เรียบเรียงเสียงประสานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการบันทึกเสียงในห้องอัดเสียง ซึ่งจะประกอบด้วย 2 ห้องใหญ่คือ ห้องอัดเสียงดนตรีและนักร้องและห้องบันทึกเสียง ในปัจจุบัน จากการที่วิทยาการทางเครื่องเสียงได้เจริญรุดหน้าไปจนถึงขั้นที่สามารถจะบันทึกเสียงเครื่องดนตรีทีละชิ้นได้ ทำให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวอย่างมากในการแก้ไขส่วนใดส่วนหนึ่งของเพลงเมื่อเกิดการผิดพลาด ในการอัดเสียงแต่ละครั้ง โปรติวเซอร์อาจจะจ้างนักดนตรีรับจ้างมาอัดเสียงดนตรีให้ เนื่องจากนักดนตรีรับจ้างมักมีความสามารถสูงในการ

¹สัมภาษณ์ ประสิทธิ์ พยอมยงค์, 1 กันยายน 2531.

เล่นเครื่องดนตรีแต่ละชนิด แต่ในกรณีที่วงดนตรีวงใดที่นักดนตรีมีความสามารถในการเล่นดนตรีที่อยู่แล้ว นักดนตรีของวงดนตรีนั้นก็อัดเสียงเองได้โดยไม่ต้องอาศัยนักดนตรีรับจ้าง

นอกจากนักดนตรีรับจ้างที่สามารถสร้างเสียงดนตรีที่มีความไพเราะได้แล้ว ในปัจจุบัน โปรดิวเซอร์ส่วนใหญ่มักนิยมอัดเสียงดนตรีโดยอาศัยเครื่องไฟฟ้าที่สามารถเลียนแบบเสียงดนตรีได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งนี้โดยการเลือกชนิดของเครื่องดนตรีที่ต้องการและบ่อนโปรแกรมจังหวะของเพลงทั้งหมดลงในคอมพิวเตอร์ จากนั้นก็จะได้เสียงของเครื่องดนตรีตามจังหวะที่ต้องการ ข้อดีของการอัดเสียงโดยใช้เสียงดนตรีที่มาจากเครื่องไฟฟ้านี้ก็คือ มีจังหวะที่สม่ำเสมอ ยกตัวอย่างเช่น การอัดเสียงเครื่องดนตรีชิ้นแรก ได้แก่ กลอง ซึ่งจะเป็นตัวคุมจังหวะของเพลงทั้งหมด โดยการใช้ drum machine แทนหน้าที่แทนนักตีกลองด้วยการบ่อนข้อมูลโปรแกรมจังหวะกลองของเพลงเข้าไปใน drum machine ซึ่งจะตีจังหวะกลองออกมาตามที่ต้องการ เมื่ออัดเสียงกลองเสร็จ ก็จะเป็นการอัดเสียงเบสกีตาร์ คีย์บอร์ด แซกโซโฟน ฯลฯ ตามที่นักเรียบเรียงเสียงประสานได้กำหนดไว้

5. นักร้อง (singer) นักร้องนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานเพลง เนื่องจากเป็นบุคคลที่สามารถนำมาซึ่งความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงได้ จะเห็นได้ว่านักร้องที่มีชื่อเสียงโด่งดังในปัจจุบัน นอกจากจะต้องมีเสียงร้องดีแล้ว บุคลิกภายนอก อาทิเช่น รูปร่าง หน้าตา ตลอดจนความสามารถพิเศษล้วนมีส่วนช่วยให้นักร้องประสบความสำเร็จได้ การสร้างสรรค์ผลงานเพลงในปัจจุบัน โปรดิวเซอร์จะพิจารณาถึงบุคลิกลักษณะของนักร้องเป็นอันดับแรกว่าเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางของเพลงให้สอดคล้องกับธรรมชาติของนักร้อง

ภายหลังจากที่อัดเสียงดนตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การอัดเสียงนักร้อง โปรดิวเซอร์จะอัดทำนองเพลงคร่าว ๆ ให้นักร้องไปฝึกซ้อมล่วงหน้าและมีการตีความแนวคิดของเพลงนั้น ๆ ร่วมกับโปรดิวเซอร์ก่อน เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการสร้างอารมณ์ของบทเพลง

6. วิศวกรทางเครื่องเสียง หรือ ซาวด์เอ็นจิเนียร์ (sound engineer) ภายหลังจากที่ได้อัดเสียงนักร้องเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการแต่งเสียง หรือ มิกซ์เสียง ซึ่งเป็นการผสมเสียงทั้งหมด 24 แทรค (track) ตลอดจนเสียงสะท้อนต่าง ๆ (effect) ให้ออกมาเป็น master tape อันเป็นหน้าที่ของซาวด์เอ็นจิเนียร์ที่จะต้องทำงานร่วมกับโปรดิวเซอร์ คุณภาพของเสียงที่ออกมาจะขึ้นอยู่กับความสามารถของซาวด์เอ็นจิเนียร์ว่าจะสามารถแต่งน้ำเสียงของคนตรีออกมาได้ไพเราะเพียงใด ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าซาวด์เอ็นจิเนียร์ก็นับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญคนหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานเพลง

หลังจากที่ซาวด์เอ็นจิเนียร์แต่งเสียงเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะถ่ายลงบน master tape เป็นเสียงสเตอริโอ จากนั้นก็จะนำ master tape นี้ไปผลิตออกมาเป็นเทปคาสเซ็ทหรือแผ่นเสียง โดยอาจจะส่งต่อไปให้บริษัทจัดจำหน่ายรับผิดชอบในการอัดลง เทปคาสเซ็ทและจำหน่ายให้กับพ่อค้าส่งและพ่อค้าปลีกทั่วประเทศ ซึ่งบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานอาจขายลิขสิทธิ์ของ master tape ให้กับบริษัทจัดจำหน่ายไปเลยหรืออาจใช้วิธีการขายบกเทป

บริษัทส่งเสริมการจำหน่ายหรือบริษัทโปรโมชัน

บริษัทโปรโมชัน นับเป็นบริษัทที่มีความสำคัญยิ่งในการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน เนื่องจากบริษัทโปรโมชันจะมีหน้าที่ในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เทปเพลงให้เป็นที่รู้จักและขายได้ในที่สุด จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการทำโปรโมชันนั้นจะสามารถนำมาซึ่งความสำเร็จของธุรกิจ และช่วยให้เทปเพลงสามารถวางตลาดอยู่ได้ โดยในช่วงของการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้น จำต้องมีการเริ่มโฆษณาก่อนวางตลาด เพื่อให้ตลาดเป้าหมายได้รู้ล่วงหน้าก่อนที่เทปเพลงจะออกมา ในปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการทำโปรโมชันมีราคาสูงมากนับเป็นจำนวนล้านบาทขึ้นไป บรรดาสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร มีวสิควีดีโอ ฯลฯ ได้ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการทำโปรโมชันมาก เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการทำโปรโมชันนั้นเป็นจำนวนถึง 70% ของเงินที่ผลิตเทปเพลงแต่ละชุดออกมา ขณะที่ค่าผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงเป็นจำนวนเพียง 20% และที่เหลืออีก 10% เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ

...ตลาดเทปเพลงก็เหมือนกับสินค้าตัวอื่น ๆ ต้องมีการโปรโมทสินค้าถึงจะขายได้ คู่แข่งขันในตลาดเพิ่มขึ้นทุกปี ภาวะการแข่งขันก็ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงต้นปีเรื่อยมา แต่ละค่ายเพลงเปิดศึกทางด้านโปรโมทเพลง เทงบส่วนนี้อัดอย่างม៉อ้น เพื่อดันให้เพลงของตนขายได้¹

จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบัน บริษัทเทปเพลงรายใหญ่มักจะได้เปรียบบริษัทรายเล็กอย่างมากในด้านของการทำโปรโมชัน เนื่องจากบริษัทเทปเพลงรายใหญ่มักจะมีสื่อมวลชนในสังกัด ทั้งโทรทัศน์และวิทยุ เพื่อใช้ในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผลงานเพลงของศิลปินในสังกัดได้อย่างเต็มที่ ขณะที่บริษัทเทปเพลงรายเล็กซึ่งมักจะไม่มีสื่อมวลชนในสังกัด ต้องอาศัยการซื้อคิวเวลาจากบริษัทเทปเพลงรายอื่นหรือซื้อเวลาจากทางสถานีโดยตรง

ในบรรดาบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลนั้นจะเห็นได้ว่าบริษัทที่ประกอบกิจการทางด้านการทำโปรโมชันมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งบริษัทเหล่านี้ส่วนใหญ่จะดำเนินงานด้านการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงควบคู่กันไปด้วย เช่น บริษัท แกรมมี่ฯ บริษัท นิทัศน์โปรโมชัน บริษัท คีตาแผ่นเสียงและเทป ฯลฯ บริษัทเหล่านี้มีโอกาสที่จะเติบโตและเจริญก้าวหน้าได้มาก เนื่องจากใช้วิธีการซื้อเวลาจากสถานีมาเป็นรายการของตน และส่งผลให้บริษัทเทปเพลงรายเล็กหมดโอกาสที่จะโฆษณาผลงานเพลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจกล่าวได้ว่าการส่งเสริมการขายในปัจจุบัน มักจะกระทำโดยผ่านสื่อมวลชนเกือบทุกแขนง ด้วยเหตุที่เทปเพลงเป็นสินค้าที่ผิดแผกไปจากสินค้าอื่นตรงที่จะต้องได้รับการบริโภคก่อนจึงจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้ทำโปรโมชันจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนแนะนำเทปเพลงให้ไปถึงผู้บริโภค โดยการอาศัยสื่อและวิธีการต่าง ๆ ดังนี้คือ

¹ "ธุรกิจเทปเพลงไปถึงไหน," ฐานเศรษฐกิจการตลาด 339 (17-22 สิงหาคม 2530), หน้าพิเศษ 2.

1. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์นักร้องและผลงานเพลงทางโทรทัศน์
 โทรทัศน์เป็นสื่อหลักที่ผู้ทำโปรโมชั่นนิยมใช้กันมากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถ
 ไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและแน่นอน การอาศัยสื่อประเภทนี้ในการทำ
 โปรโมชั่นผลงานเพลงนั้นนักร้องนอกจากจะต้องร้องเพลงได้ดีแล้วยังต้องสามารถ
 แสดงออกได้เป็นอย่างดีอีกด้วย การทำโปรโมชั่นโดยอาศัยสื่อโทรทัศน์มีอยู่หลาย
 ลักษณะด้วยกัน อาทิเช่น การทำสبอตโฆษณาเทปเพลง การผลิตมิวสิควิดีโอ การ
 ร้องเพลง ฯลฯ โดยแพร่ภาพตามรายการเพลงหรือรายการโชว์ต่าง ๆ ที่มีเพลง
 แทรก บริษัทเทปเพลงรายใหญ่มักจะมีรายการโทรทัศน์ในสังกัด ซึ่งบางบริษัทก็
 อาศัยรายการเหล่านั้นเผยแพร่ผลงานเพลงในสังกัดของตนเท่านั้น เช่น รายการ
 "ที่สุดของที่สุด" "ฉันมากับความรัก" ของ บริษัท นิทัศน์โปรโมชั่น แต่บางบริษัท
 ก็ซื้อรายการไว้เพื่อโฆษณาเทปเพลงของตน และในขณะเดียวกันก็ขายเวลาให้กับ
 บริษัทอื่นด้วย เช่น รายการ "จับโน้ต...ใส่จ้อ" ของ บริษัท ชาวดัสเกล เป็นต้น

1.1 การทำสบอตโฆษณาเทปเพลงทางโทรทัศน์ ในปัจจุบันวิธีการ
 โฆษณาเทปเพลงทางสื่อโทรทัศน์ในลักษณะของการทำเป็นสบอตโฆษณาเป็นที่นิยม
 กันอย่างมาก ซึ่งบางสบอตก็เป็นการนำเอาหน้าปกเทปมาโฆษณา บางสบอตก็เป็นการ
 นำเอาภาพส่วนหนึ่งของการแสดงคอนเสิร์ตมาใช้ หรือบางสบอตก็เป็นการนำ
 เอาภาพบางส่วนของมิวสิควิดีโอเพลงนั้นมาโฆษณา โดยทั่วไปแล้ว สบอตโฆษณา
 ประเภทนี้จะแทรกอยู่ตามรายการเพลงต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากบริษัทเทปเพลงแห่งใดมี
 รายการโทรทัศน์ในสังกัดก็อาจจะโฆษณาสบอตนั้น ๆ เป็นระยะ สำหรับบริษัทเทป
 เพลงที่ไม่มีรายการโทรทัศน์ในสังกัดจะใช้วิธีซื้อเวลาจากทางสถานีหรือบริษัทเทป
 เพลงที่ขายเวลาให้

1.2 การผลิตมิวสิควิดีโอเพื่อเผยแพร่ผลงานเพลงทางโทรทัศน์

...ในระยะแรก ๆ นั้น รายการเพลงทางทีวีต่าง ๆ จะใช้วิธีการนำวง
 ดนตรีหรือศิลปินนักร้อง แสดงท่าเต้นดนตรีหรือร้องเพลงให้พ้องกับเสียงที่
 ออกมาจากเทปเสียง (lip sync) บันทึกเสียงในห้องส่ง ต่อมาได้พัฒนา
 เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในการผลิตและความคิดสร้างสรรค์
 มีการใช้ภาพอื่น ๆ เข้ามาประกอบกับภาพของศิลปินนักร้องเพื่อให้ได้อารมณ์

สอดคล้องกับเสียงเพลง จนกระทั่งได้กลายมาเป็นการสร้างเรื่องราวสั้น ๆ ขึ้นเพื่อเสริมจินตนาการให้กับผู้ชมในระดับหนึ่ง . . .¹

ปัจจุบัน มีลิขสิทธิ์ไอเดียเปรียบเสมือนหัวใจของการโฆษณาเทปเพลง ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้ว่าบริษัท เทปเพลงต่างก็แข่งขันกันผลิตมีลิขสิทธิ์ไอเดียออกมา โดยทุ่มเทเงินให้กับการผลิต มีลิขสิทธิ์ไอเดียตั้งแต่ 100,000 บาท จนถึง 500,000 บาท ต่อเทปเพลงหนึ่งชุด ซึ่งจะตกประมาณเพลงละ 30,000 บาท มีลิขสิทธิ์ไอเดียได้กลายมาเป็นองค์ประกอบที่ จำเป็นสำหรับการโฆษณาเทปเพลง จนอาจเรียกได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

การผลิตมีลิขสิทธิ์ไอเดียได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งใน ด้านเทคนิคการผลิตและความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะของมีลิขสิทธิ์ไอเดียมี 2 ประเภท คือ เป็นการบันทึกการแสดงบนเวทีต่อเนื่องกันไปตลอด หรือไม่ก็เป็นการบันทึก อัดชีวประวัติของศิลปินประกอบด้วยเพลง และการผลิตมีลิขสิทธิ์ไอเดียเฉพาะเพลงไป หรือที่เรียกว่า video clip/music clip การผลิตมีลิขสิทธิ์ไอเดียเพลงหนึ่งนั้น โดยทั่วไปจะมีความยาวประมาณ 3-4 นาทีซึ่งบริษัทเทปเพลงที่มีรายการโทรทัศน์ ในสังกัดของตนก็จะนำมีลิขสิทธิ์ไอเดียที่ผลิตขึ้นมานี้ออกอากาศเพื่อช่วยในการส่งเสริม การจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 การถ่ายทอดรายการคอนเสิร์ตผ่านทางสื่อโทรทัศน์ บริษัท เทปเพลงรายใหญ่ในปัจจุบันมักจะผลิตรายการคอนเสิร์ตเพื่อให้ศิลปินในสังกัดได้มี โอกาสเสนอผลงานต่อผู้ชม การจัดรายการคอนเสิร์ตในปัจจุบันมักจะมีทั้งให้ผู้ชม ไปชม ณ สถานที่แสดงและถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ อาทิเช่น รายการ "คอนเสิร์ต ลิมโลก" ของ บริษัท แกรมมี่ฯ นอกจากนั้น ก็มีการจัดคอนเสิร์ตที่เปิดโอกาสให้ ศิลปินที่มีชื่อเสียงได้มีโอกาสแสดงผลงาน เช่น รายการ "โลกดนตรี" เป็นต้น

¹บุญยงค์ ศุทธิโรจน์, "สภาพการเติบโตและการแข่งขันของธุรกิจ เทปเพลงไทยสากล," โลกดนตรี 27 , หน้า 80.

1.4 การเสนอรายการเพลงของแต่ละบริษัททางสื่อโทรทัศน์

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บริษัทเทปเพลงรายใหญ่ในปัจจุบันมักจะมีรายการโทรทัศน์ของตนเองเพื่อใช้เผยแพร่ผลงานของศิลปินในสังกัด รายการเพลงเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมากด้วยกัน อาทิเช่น รายการ "พักใจกับเพลง" "เพลงยามเย็น" "ฉันมากับความรัก" "ที่สุดของที่สุด" ของ บริษัท นิธิทัศน์โปรโมชั่น รายการ "เพลงหนึ่งหน้าหนึ่ง" ของบริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ รายการ "ดนตรีสี่ชมพู" "ห้องดนตรี" "สะดุดร่องเสียง" ของ บริษัท อาร์.เอส.โปรโมชั่น กรุ๊ป รายการเหล่านี้บางรายการก็เสนอเฉพาะผลงานเพลงของศิลปินในสังกัด บางรายการก็เสนอผลงานเพลงของศิลปินในสังกัดอื่นด้วยในลักษณะของการขายเวลา

2. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผลงานเพลงทางสื่อวิทยุ วิทยุ นับเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญในการโปรโมทเทปเพลง ถึงแม้ว่าสื่อวิทยุจะไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับสื่อโทรทัศน์ แต่ก็มีราคาถูกกว่ากันมาก ดังนั้น จึงทำให้โอกาสในการใช้สื่อนี้มีมากกว่าสื่อโทรทัศน์ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลงานเพลงทางสื่อวิทยุสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกันคือ

2.1 บริษัทโปรโมชั่นซื้อรายการจากสถานีวิทยุเพื่อโฆษณาผลงานเพลงของตนโดยเฉพาะ บริษัทโปรโมชั่นในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมีรายการวิทยุในสังกัดของตน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการโฆษณาผลงาน เช่น รายการ "ฉันมากับเพลง" ของ บริษัท นิธิทัศน์โปรโมชั่น รายการ "เรดิโอแคดเดียว" ของ บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ รายการ "รถไฟดนตรี" ของ สำนักงานรถไฟดนตรี รายการ "โลกสวยด้วยเพลง" ของ บริษัท ไนท์สโอด โปรดั๊กชั่น เป็นต้น โดยปกติแล้วรายการเหล่านี้จะเสนอเฉพาะผลงานเพลงของศิลปินในสังกัดเท่านั้น

2.2 การจ้างนักจัดรายการให้เปิดเพลง วิธีการนี้เป็นวิธีการที่บริษัทโปรโมชั่นทุกบริษัทจำเป็นต้องใช้ เนื่องจากว่าถ้าหากบริษัทใดไม่มีงบประมาณให้กับการจ้างนักจัดรายการเปิดเพลงให้แล้ว โอกาสที่ผลงานเพลงของบริษัทนั้นจะเป็นที่รู้จักหรือได้รับความนิยมก็มีน้อยมาก การจ้างนักจัดรายการให้เปิดเพลงนี้เรียกกันว่า "คิวละพัน วันละเพลง" ซึ่งได้กลายเป็นกฎสำหรับการเผยแพร่ผลงานเพลงทางสื่อวิทยุ ในการจ้างเปิดเพลงนั้น บริษัทโปรโมชั่นจะนำแผ่นเสียงเพลงที่ต้องการโปรโมทมาให้ นักจัดรายการเปิดตามที่ตกลงกันได้

พระ ตริบุปผา ได้กล่าวถึงการจ้างเปิดเพลงไว้ว่า

...การแต่งเพลงสมัยก่อนเป็นเรื่องยากลำบากมากที่จะแต่งให้คนทั้งประเทศถูกใจและสนใจอย่างแท้จริง ผิดกับสมัยนี้ที่บทเพลงและทานองว่ากันไปเรื่อยและความไพเราะ เพราะฝรั่งไม่สำคัญเท่าใดนัก เพราะขึ้นอยู่กับเงินตัวเดียวที่จะให้เพลงไหนดัง จะให้เปิดอยู่ทุกวันทั้งเดือน และเดือนละกี่ครั้งก็ได้ โดยการจ้างให้นักจัดรายการเปิดตามสถานีวิทยุต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดทั่วประเทศ พร้อมทั้งรายการโทรทัศน์ทุกช่อง แต่พอสิ้นเงิน เพลงเหล่านั้นก็สิ้นเสียงไปด้วยเพราะหมดสัญญาเปิด นักจัดรายการก็รับประชาสัมพันธ์เปิดเพลงอื่นต่อไป ตามแต่นายทุน หรือ ผู้ว่าจ้างจะต้องการให้เปิดเพลงอะไร สมัยก่อน นักจัดรายการหรือสถานีวิทยุทั่วไปจะต้องไปซื้อแผ่นเสียงมาเปิดในรายการ แต่สมัยนี้มันกลับกัน คนหาแผ่นเสียงต้องไปจ้างนักจัดรายการเปิดเพลงที่ตนจัดทำแผ่นเสียงหรือเทปคาสเซ็ทขึ้นมาเอง ซึ่งเป็นการลงทุนที่สูงมากกว่าแต่ก่อน...¹

2.3 การทำสปอตโฆษณาทางรายการวิทยุ บริษัทโปรโมชั่นที่ต้องการจะโปรโมทผลงานเพลงชุดใหม่ส่วนมากจะทำเป็นสปอตโฆษณาลึน ๆ ว่าเป็นผลงานของนักร้องคนใด ชื่อชุดอะไร มีเพลงอะไรที่เด่นและน่าสนใจ การโฆษณาสปอตทางวิทยุมักจะออกอากาศในช่วง เวลา ก่อนที่เทปเพลงจะวางตลาด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้จักและคุ้นเคยก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ บริษัทโปรโมชั่นอาจจะผลิตสปอตโฆษณาเองหรืออาจจ้างให้บริษัทโฆษณาทำก็ได้ จากนั้นก็จะใช้วิธีซื้อเวลาจากนักจัดรายการและให้เปิดสปอตโฆษณานั้นให้ในกรณีที่ไม่มีการวิทยุในสังกัด

3. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์และนิตยสาร การทำโปรโมชั่นโดยผ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารมีความสำคัญน้อยกว่าสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ ทั้งนี้เนื่องจากการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์จะไม่สามารถเร้าความสนใจได้ดีเท่ากับสื่อ 2 ประเภทที่กล่าวมา การทำโปรโมชั่นทางหนังสือพิมพ์สามารถกระทำได้หลายวิธีดังนี้คือ

¹พระ ตริบุปผา, "ประสบการณ์ในการแต่งเพลง," ใน เบื้องหลังเพลงดัง : รวมข้อเขียนของ 40 นักเพลง, หน้า 162.

3.1 แผนกประชาสัมพันธ์ของบริษัทเทปเพลงแต่ละแห่งจะส่งข่าว
แจกไปตามหน้าบันเทิงของหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อแนะนำเทป
 เพลงชุดใหม่ รวมทั้งรายงานถึงความคืบหน้าของเทปเพลงชุดนั้น เพื่อให้ผู้ฟังได้
 ทราบข่าวว่าเทปเพลงชุดนั้นเป็นอย่างไรและได้รับความนิยมมากน้อยเพียงใด จะ
 เห็นได้ว่าวิธีการนี้จะขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของผลงานเพลงและขึ้นอยู่กับความ
 สัมพันธ์ระหว่างบริษัทโพรโมชันกับสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารด้วย

3.2 การซื้อเนื้อที่ตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารเพื่อให้ลง
โฆษณาเทปเพลงของตน โดยปกติแล้ว หนังสือพิมพ์และนิตยสารจะมีเนื้อที่สำหรับ
 ขายเพื่อลงโฆษณาสินค้าประเภทต่าง ๆ บริษัทโพรโมชันก็ได้ใช้วิธีการซื้อเนื้อที่นี้
 เช่นเดียวกับบริษัทที่ขายสินค้าประเภทอื่น เพื่อลงโฆษณาผลงานของศิลปินในสังกัด

3.3 การจ้างนักเขียนหรือคอลัมนิสต์ให้ลงข่าวของบริษัทตนหรือ
เขียนสนับสนุนผลงานของศิลปินในสังกัด วิธีการนี้มีลักษณะ เช่นเดียวกับการจ้าง
 เปิดเพลงทางสถานีวิทยุ กล่าวคือ บริษัทโพรโมชันจะต้องจ่ายเงินให้กับนักเขียน
 เพื่อที่ผลงานเพลงในสังกัดจะได้มีโอกาสกล่าวขวัญถึง ในปัจจุบัน บริษัทโพรโมชัน
 จะมีการจับฉลากกันเพื่อลงข่าวของบริษัทตนในหน้าบันเทิงของหนังสือพิมพ์ การลง
 ข่าวในลักษณะที่นักเขียนได้กล่าวถึงผลงานในลักษณะเชิงวิพากษ์วิจารณ์นั้นน่าจะมีผล
 ต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้มากพอสมควรทีเดียว

4. การจัดแสดงคอนเสิร์ต เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ได้รับการนิยมนับเป็นอย่าง
 มากในการแนะนำศิลปินและพยายามทำให้ผู้ฟังรู้จักชื่อเสียงของศิลปิน การแสดง
 คอนเสิร์ตนี้ ศิลปินนอกจากจะต้องร้องเพลงได้ดีแล้ว ยังจะต้องมีบุคลิกดีและ
 สามารถเรียกร้องความสนใจได้จึงจะประสบความสำเร็จ การแสดงคอนเสิร์ตนี้
 จะมีทั้งลักษณะที่ผู้ชมไปชม ณ สถานที่จัดแสดง และ มีการถ่ายทอดสดทางรายการ
 โทรทัศน์ ในปัจจุบันมีรายการประเภทนี้เกิดขึ้นมากมายและบรรดาบริษัทโพรโมชัน
 รายใหญ่แต่ละแห่งมักมีรายการคอนเสิร์ตของตน เพื่อความสะดวกเวลาแนะนำ
 ศิลปินใหม่ อาทิเช่น รายการ "คอนเสิร์ตลี้มโลก" ของบริษัท แกรมมี่ฯ รายการ
 "คอนเสิร์ตคอนเทสต์" ของ บริษัท เจ.เอส.แอล เป็นต้น

5. การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ อาทิเช่น โบสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับ สติกเกอร์ ฯลฯ สื่อเหล่านี้นับเป็นสื่อที่ยังไม่ค่อยเป็นที่นิยมแพร่หลายและถูกนำมาใช้มากนัก นอกจากศิลปินที่มีชื่อเสียงโด่งดัง อย่างเช่น ธงไชย แมคอินไตย์ อัฒชสี จงคตีกิจ ฐิติมา สุตสุนทร นันทิดา แก้วบัวสาย ฯลฯ ในปัจจุบัน บริษัทจัดจำหน่ายเริ่มนำสื่อเหล่านี้มาใช้กันมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการโฆษณาตามแผง เทปทั่วไปและทำให้ผู้บริโภครู้จักผลงานเพลงที่บริษัทนำมาจำหน่าย

6. การผลิตแผ่นเสียงแจกตามสถานีวิทยและสถานเริงรมย์ต่าง ๆ เป็นเทคนิควิธีอีกรูปแบบหนึ่งที่บริษัทโปรดิวซ์นำมาใช้ในการแข่งขันกัน สำหรับรายการวิทยุบางรายการที่นักจัดรายการไม่รับจ้างเปิดเพลงให้ นั้น บริษัทเทปเพลงก็จะนำเอาแผ่นเสียงของศิลปินในสังกัดไปแจก เนื่องจากนักจัดรายการมักจะนิยมเปิดเพลงของศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง นอกจากนี้ก็อาจมีการนำไปแจกตามสถานเริงรมย์ อาทิเช่น ดิสโกเธค หรือ ผับ (pub) ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานไปในตัว

7. การจัดเลี้ยงแนะนำศิลปินและผลงานต่อสื่อมวลชน วิธีการนี้ส่วนมากแล้วจะใช้เฉพาะกับศิลปินที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดีเท่านั้น เพราะย่อมได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน ในปัจจุบัน บริษัทโปรดิวซ์เริ่มใช้วิธีการจัดเลี้ยงแนะนำผลงานกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชน และยังเท่ากับเป็นการเผยแพร่ข่าวด้วย

กลยุทธ์ในการใช้สื่อต่าง ๆ ที่กล่าวมาล้วนเป็นวิธีการที่บริษัทโปรดิวซ์ได้นำมาใช้เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงผู้ฟังให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณในการทำโปรดิวซ์ของแต่ละบริษัทด้วยว่าจะมีมากหรือน้อยเพียงใด จะเห็นได้ว่าบริษัทเทปเพลงรายใหญ่ที่มีสื่อมวลชนในสังกัดมากก็ย่อมมีโอกาสที่จะเข้าถึงผู้ฟังได้มากกว่าบริษัทเทปเพลงรายเล็กที่มีงบประมาณไม่มากนัก

บริษัทจัดจำหน่าย

บริษัทจัดจำหน่าย ได้แก่ บริษัทที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่ายเทปเพลงให้พ่อค้าขายส่ง (wholesaler) และพ่อค้าขายปลีก (retailer) โดยบริษัทจัดจำหน่ายจะทำหน้าที่เป็นเสมือน "คนกลาง" ที่จะนำสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค บริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงอาจจะขายลิขสิทธิ์ของ master tape ให้กับบริษัทจัดจำหน่ายเพื่อนำไปอัดลงเทปคาสเซ็ท หรืออาจจะใช้วิธีการขายบกเทปหรือขายหน้าตรา ซึ่งบริษัทผลิตจะเป็นผู้พิมพ์บกเทปออกมาและจำหน่ายให้กับบริษัทจัดจำหน่ายตามที่ตกลงกัน โดยปกติแล้ว บริษัทจัดจำหน่ายมักจะมีโรงงานผลิตเทปคาสเซ็ทของตนเอง ภายหลังจากที่ได้รับ master tape ในระบบสเตอริโอแบบ 2 ร่องเสียงจากบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงแล้วขั้นตอนที่ทางบริษัทจัดจำหน่ายจะต้องดำเนินการก็คือ การบันทึกเสียงลงเทปคาสเซ็ทโดยใช้เครื่องอัดชนิด HI-SPEED โดย master tape จะวิ่งวนเป็นวงจร (loop) ไปเรื่อย ๆ ตามความเร็วของเครื่องอัดและบันทึกลงไปในเทปม้วนใหญ่ที่เรียกว่า PAN-CAKE REEL เมื่อบันทึกเสียงจนหมดเนื้อเทปแล้วก็จะนำ PAN-CAKE REEL มาผ่านเครื่องกรอ (loader) เพื่อตัดลงเทปคาสเซ็ท ซึ่งเครื่องกรอจะทำการตัดเนื้อเทปโดยอัตโนมัติเมื่อครบ 1 ชุด (ค่าตัวเทปเปล่าและกล่องเทปคาสเซ็ทละ 8-10 บาท) หลังจากอัดเทปคาสเซ็ทเรียบร้อยแล้ว บริษัทจัดจำหน่ายก็จะส่งให้พ่อค้าขายส่งในราคาตลับละ 40-41 บาท ซึ่งพ่อค้าขายส่งก็จะส่งต่อไปให้พ่อค้าขายปลีกตามแผงในราคาตลับละ 41-43 บาท และผู้ขายจะขายให้กับผู้ซื้อในราคาประมาณ 45-50 บาท จากหน้าปกเทปที่พิมพ์ไว้ตลับละ 70 หรือ 75 บาท (ยกเว้นตามห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าบางแห่งจะขายตามราคาหน้าปกเทป)

โดยทั่วไปแล้วบริษัทจัดจำหน่ายมักจะประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ฝ่ายวิจัยและการตลาด จะมีหน้าที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตลาดในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการตัดสินใจในการจำหน่ายเทปเพลงชุดต่อไป ในกรณีที่บริษัทจัดจำหน่ายเป็นหุ้นส่วนกับบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงก็จะส่งข้อมูลให้บริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานไปประกอบการวางแผนทางของผลงานเพลงชุดต่อไป การทำวิจัยอาจใช้แบบสอบถามหรือถามข้อมูลจากร้านค้าและแผงเทปโดยตรง

2. ฝ่ายผลิตและอัดเทปคาสเซ็ท บริษัทจัดจำหน่ายเทปเพลงส่วนใหญ่ จะมีโรงงานผลิตเทปคาสเซ็ทและเครื่องอัดของตนเอง สำหรับบริษัทที่ไม่มีโรงงานผลิตก็ซื้อเทปจากบริษัท อินเตอร์ แม็กเนติก (Inter Magnetic) ซึ่งเป็นบริษัทผลิตเทปคาสเซ็ทที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

3. ฝ่ายจัดจำหน่าย จะมีหน้าที่ในการติดต่อซื้อ-ขายกับพ่อค้าขายปลีก และพ่อค้าขายส่ง รวมไปถึงการรับแลกคืนเทปด้วย

จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง บริษัท โปรโมชัน หรือ บริษัทจัดจำหน่ายก็ล้วนมีความเกี่ยวพันกันอยู่มาก ถ้าหากบริษัท เทปเพลงรายใดสามารถดำเนินธุรกิจลักษณะที่ครบวงจรได้มากที่สุดคือ ดำเนินงานทั้งด้านการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง การทำโปรโมชัน และการจัดจำหน่าย โอกาสที่บริษัทนั้นจะได้รับผลกำไรอย่างเต็มที่ก็มีมากยิ่งขึ้น

ประวัติความเป็นมาและการดำเนินงานของบริษัทเทปเพลงไทยสากล

ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเป็นระบบธุรกิจที่มีกำเนิดขึ้นอย่างจริงจัง เมื่อราว 10 ปีที่ผ่านมา แต่ทว่าได้มีการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจนส่งผลให้กลายเป็นธุรกิจอีกประเภทหนึ่งที่ต้องดำเนินงานด้วยความรัดกุมและมีการวางแผนงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ในปัจจุบัน เทปเพลงเป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถทำรายได้ให้กับผู้ที่ประกอบธุรกิจประเภทนี้อย่างมากมาย ดังนั้น เป็นเหตุให้มีผู้หันมาสนใจดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลกันอย่างกว้างขวาง

ในช่วงแรกเริ่มนั้น จะเห็นได้ว่าเพลงไทยสากลเป็นเพียงงานศิลปะอย่างหนึ่งที่มีขึ้นเพื่อความบันเทิงแก่ผู้ฟัง ด้วยการขับร้องและบรรเลงสดตามโรงละครและโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ ต่อมาเมื่อได้มีผู้นำแผ่นเสียงเพลงสากลจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยก็ได้ส่งผลให้รูปแบบการนำเสนอเพลงไทยสากลเริ่มเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ได้มีการอัดเพลงลงบนแผ่นเสียงเพื่อจำหน่าย ถึงแม้ว่าคุณภาพของแผ่นเสียงจะยังไม่ดีนัก แต่ก็นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้น

ของการดำเนินธุรกิจเพลงไทยสากลในช่วงหลังปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา เนื่องจากได้มีบริษัทแผ่นเสียงเกิดขึ้นหลายแห่งด้วยกัน อาทิเช่น บริษัท นาไทย ห้างแผ่นเสียงตรามงกุฎ (สามยอด) ห้างแผ่นเสียงนครไทย (ประตูน้ำ) ห้างแผ่นเสียงเมโทร ห้างแผ่นเสียงมิลินทรา ฯลฯ เป็นต้น ห้างแผ่นเสียงเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอัดเพลงของนักร้องที่มีชื่อเสียงโด่งดัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักร้องวงดนตรีสุนทราภรณ์ออกจำหน่ายที่ห้างของคุณ แต่กิจการจำหน่ายแผ่นเสียงเพลงไทยสากลในสมัยนั้นก็ยังไม่เจริญก้าวหน้า เนื่องจากผู้ฟังยังไม่นิยมฟังเพลงกันเท่าใดนัก ประกอบกับราคาเครื่องเล่นแผ่นเสียงค่อนข้างสูง ดังนั้น แผ่นเสียงจึงเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงของผู้ที่ค่อนข้างมีฐานะดีเท่านั้น

ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2500 เทคโนโลยีทางเครื่องเสียงได้พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งคือ ได้มีการผลิตเทปแบบคาร์ทริดจ์ออกมา และทำให้รูปแบบการนำเสนอเพลงไทยสากลได้เปลี่ยนแปลงไปอีกครั้งหนึ่ง แต่ด้วยเหตุที่เทปคาร์ทริดจ์มีขนาดใหญ่และราคาแพง ทำให้ไม่มีผู้นิยมเล่นเทปแบบคาร์ทริดจ์นี้กันมากเท่าใดนัก

ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2515 วิศวกรรมการทางเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปจนถึงขั้นมีการพัฒนาเทปจากแบบคาร์ทริดจ์มาเป็นเทปแบบคาสเซ็ท จากการที่เทปคาสเซ็ทมีขนาดกะทัดรัด ราคาไม่แพง เก็บรักษาได้ง่าย กอปรกับเครื่องเล่นเทปก็มีราคาถูกกว่าเครื่องเล่นแผ่นเสียงมาก เป็นเหตุให้ผู้ฟังเริ่มหันมาสนใจฟังเพลงกันมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุที่เทปคาสเซ็ทที่เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยในระยะแรกล้วนเป็นเพลงสากลจากต่างประเทศ ดังนั้นจึงทำให้ผู้ฟังในสมัยนั้นซึมซับและนิยมฟังเพลงสากลมากกว่าเพลงไทยสากล ซึ่งยังมีรูปแบบที่ใกล้เคียงเพลงไทยเดิมอยู่มาก จุดนี้ทำให้บรรดาห้างแผ่นเสียงซึ่งผลิตแผ่นเสียงเพลงไทยได้เริ่มหันมาให้ความสนใจกับเทปคาสเซ็ท โดยได้มีการอัดเพลงทั้งเพลงสากลและเพลงไทยสากลจากแผ่นเสียงลงเทปคาสเซ็ทจำหน่ายกันอย่างมากมาย ห้างร้านที่ได้ดำเนินงานในลักษณะดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในการผลิต ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บั๊กซ์ได้อุตสาหกรรม (ห้างหุ้นส่วนจำกัด ออนบ้า สเตอริโอ) ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรส ชาวด์ มิวสิค (บริษัท อาร์.เอส.โพรโมชัน กรุป จำกัด) บริษัท โอโซน่า (ประเทศไทย) จำกัด (บริษัท โอโซน่า โพรโมชัน จำกัด) บริษัท โรต้าแผ่นเสียงและเทป จำกัด เป็นต้น บริษัทและห้างร้านเหล่านี้ได้ดำเนินธุรกิจ ในลักษณะละเมิดลิขสิทธิ์มาโดยตลอด จนกระทั่งฝ่ายรัฐบาลได้แก้ไขและประกาศ

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับปี พ.ศ. 2521 และทำให้ปัญหาในการอัดเพลงจากแผ่นเสียงลงเทปคาสเซ็ทค่อย ๆ หมดไป บริษัทที่เคยละเมิดลิขสิทธิ์การผลิตก็ได้เริ่มหันมาดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลกันอย่างจริงจัง ด้วยการสร้างนักร้องในสังกัดและผลิตผลงานเพลงออกมา ส่วนบริษัทที่ยังคงดำเนินงานด้านการจำหน่ายนั้นก็ได้มีการซื้อลิขสิทธิ์จากศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง ในลักษณะของการขายเทปก่อนที่จะอัดเพลงจำหน่าย ซึ่งทำให้ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเริ่มก่อตัวขึ้น และกระตุ้นความสนใจให้บรรดานักธุรกิจหันมาลงทุนดำเนินกิจการเทปเพลงไทยสากลกันมากยิ่งขึ้น

ก่อนที่จะมีการประกาศกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปัจจุบันนั้นจะเห็นได้ว่าเพลงไทยสากลได้เริ่มพัฒนารูปแบบและเนื้อหาไปบ้างแล้ว บริษัทที่มีบทบาทสำคัญในช่วงนั้น ได้แก่ บริษัท เมโทรแผ่นเสียงและเทป ซึ่งแต่เดิมเป็นบริษัทจำหน่ายแผ่นเสียงเพลงไทยสากลมาจนกระทั่งเทปคาสเซ็ทได้เข้ามาแพร่หลายในวงการเพลงไทย บริษัท เมโทรฯ จึงได้หันมาผลิตเทปเพลงไทยสากล ผลงานชุดที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้ฟังให้เริ่มหันมาฟังเพลงไทยสากลแนวใหม่ ซึ่งได้แก่ แนวสตริงคือ ผลงานของวงชาตรี ชุด "แพนด้า" และ "จากไปลอนดอน" นับจากผลงานชุดดังกล่าวนี้ ก็ได้มีผู้ผลิตเทปเพลงไทยสากลออกมาอีกเป็นจำนวนมากมาย แต่ทว่ายังไม่มียุติหรือศิลปินคนใดที่จะประสบความสำเร็จมากนัก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2522 ที่วงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงชุด "ลูกทุ่งดิสโก" ออกจำหน่าย และได้รับความนิยมจากผู้ฟังอย่างสูงจนส่งผลให้บุคคลในวงการเพลงและผู้ฟังหันมาให้ความสนใจกับเพลงไทยสากลกันอย่างจริงจังมากขึ้น ผลงานชุดต่อมาของวงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์ที่ได้รับความนิยมและประสบผลสำเร็จก็คือ ชุด "แกรนด์ เอ็กซ์.โอ." (พ.ศ. 2524) ซึ่งทางบริษัท อโซน่า (ประเทศไทย) และ บริษัท อาร์. เอส. ซาวด์ แอนด์ วิดีโอ เป็นผู้จัดจำหน่ายให้นับจากนั้นเป็นต้นมา เพลงไทยสากลก็ค่อย ๆ แปรสภาพเป็น "สินค้า" ของการประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

จะเห็นได้ว่า ในช่วงแรกเริ่มที่เพลงไทยสากลยังไม่เป็นระบบธุรกิจอย่างจริงจังนั้น การประชาสัมพันธ์เทปเพลงชุดหนึ่งจะอาศัยการบอกเล่าต่อกันไป ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเทปเพลงที่มีคุณภาพเท่านั้นที่จะได้รับความนิยมจากผู้ฟัง เนื่องจากไม่มีการโฆษณาชวนเชื่อหรือการสร้างความรู้สึกเคยชิน

ทางโสตประสาทให้กับผู้ฟังดังเช่นในทุกวันนี้ อาจกล่าวได้ว่าการทำโพรโมชันนั้น ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวงการเทปเพลงไทยสากลในช่วงปี พ.ศ. 2526 บริษัทที่มีชื่อเสียงในด้านการทำโพรโมชันในช่วงนั้น ได้แก่ บริษัท แกรมมี่ฯ นอกเหนือไปจากการโพรโมทผลงานให้กับศิลปินในสังกัดแล้ว บริษัท แกรมมี่ฯ ยังเคยรับเอาผลงานของศิลปินจากบริษัทอื่น รวมทั้งผลงานของศิลปินอิสระมาทำโพรโมทให้ด้วย ภายหลังจากที่ผลงานเพลงหลายต่อหลายชุดที่ บริษัท แกรมมี่ฯ โพรโมทให้จนประสบผลสำเร็จแล้ว จะสังเกตเห็นได้ว่าได้มีบริษัททำโพรโมชันเกิดขึ้นมาอีกเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น บริษัท คีตาแผ่นเสียงและเทป บริษัท ศรีเอเทีย อาร์ทิสต์ บริษัท ชาวดัสเกล เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาของบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันแล้วสามารถจะจำแนกแหล่งที่มา (sources) ออกได้ดังนี้คือ

1. บริษัทเทปเพลงที่เริ่มดำเนินกิจการด้วยการจำหน่ายแผ่นเสียงเพลงไทยสากลมาตั้งแต่สมัยที่ยังไม่มีเทปคาสเซ็ทออกมา ได้แก่

บริษัท เมโทรแผ่นเสียงและเทป จำกัด แต่เดิมคือห้างแผ่นเสียงเมโทร ซึ่งจำหน่ายแผ่นเสียงเพลงไทยสากลมาตั้งแต่สมัยที่นักร้องของวงดนตรีสุนทราภรณ์ยังเป็นนักร้องยอดนิยมของวงการเพลงไทย ห้างแผ่นเสียงเมโทร ได้ดำเนินธุรกิจการจำหน่ายแผ่นเสียงเพลงไทยสากลมาโดยตลอด จนกระทั่งเทปคาสเซ็ทได้เข้ามาแพร่หลายในเมืองไทย และผู้ฟังได้เริ่มหันมานิยมเทปคาสเซ็ทมากกว่าแผ่นเสียง ดังนั้น ห้างแผ่นเสียงเมโทรจึงได้หันมาดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลแทนการจำหน่ายแผ่นเสียง ซึ่งนับวันจะเสื่อมความนิยมลงทุกที

2. บริษัทเทปเพลงที่ดำเนินธุรกิจการจำหน่ายแผ่นเสียงและเทปเพลงสากล จากการที่แผ่นเสียงและเทปเพลงสากลได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ๗ ขึ้นทุกที เป็นเหตุให้ผู้ฟังโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น หันมานิยมฟังเพลงสากลมากกว่าเพลงไทยสากล ด้วยเหตุนี้ ทำให้เกิดบริษัทจำหน่ายผลงานเพลงสากลขึ้นเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น บริษัท อีเอ็มไอ (ประเทศไทย) ซึ่งจำหน่ายผลงานเพลงสากลของบริษัท EMI บริษัท ไนท์สโปกด โปรดักชั่น ซึ่งจัดจำหน่ายผลงาน

เพลงของบริษัท WEA RECORDS บริษัท ซีบีเอส (ประเทศไทย) ซึ่งจำหน่ายผลงานเพลงของบริษัท CBS และ บริษัท อโซน่า (ประเทศไทย) ซึ่งจำหน่ายเพลงสากลของ AZONA จะเห็นได้ว่าบริษัทจำหน่ายแผ่นเสียงและเทปเพลงสากลเหล่านี้ได้ถือกำเนิดขึ้นภายใต้ความรุ่งเรืองของเพลงสากลที่ได้เข้ามามีบทบาทต่อวงการเพลงของไทย แต่ภายหลังจากที่ผู้ฟังได้เริ่มหวนกลับมานิยมฟังเพลงไทยสากลอีกครั้งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา ประกอบกับมีผู้ให้ความสนใจที่จะประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลกันมากขึ้น เป็นเหตุให้บริษัทต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้หันมาดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลควบคู่ไปกับการจำหน่ายเพลงสากล อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าบริษัทเทปเพลงเหล่านี้มักไม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลมากเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องจากต้องดำเนินการด้านการจำหน่ายเทปเพลงสากลด้วยจึงทำให้ไม่สามารถทุ่มเทให้กับการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง ตลอดจนการทำโปรโมชันได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ทำให้ทั้งบริษัท อีเอ็มไอ และ บริษัท ซีบีเอส ต่างก็ต้องหยุดดำเนินการด้านเทปเพลงไทยสากลไปในที่สุด หากก็ยังคงจัดจำหน่ายแผ่นเสียงและเทปเพลงสากลดั้งเดิม ส่วนบริษัท ไนท์สปอต โปรดักชั่น จำกัด ซึ่งเริ่มดำเนินการจากการจัดรายการเพลงสากลทางสถานีวิทยุและขยายเครือข่ายออกมารายการโทรทัศน์เสนอเพลงสากลจากต่างประเทศ ตลอดจนจัดแสดงคอนเสิร์ตของศิลปินต่างชาติ จัดจำหน่ายเพลงสากลของบริษัท WEA RECORDS และ ดำเนินงานด้านการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานและการทำโปรโมชันให้กับศิลปินในสังกัด ก็ไม่ประสบผลสำเร็จในการประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเท่าที่ควรเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าผลงานเพลงบางชุดของบริษัท ไนท์สปอตฯ อาทิเช่น ชุด "ไปทะเล" ของ บานศักดิ์ รั้งสิพรหามณฑกุล จะเคยได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นผลงานเพลงที่มีความแหวกแนวและช่วยบุกเบิกวงการเพลงไทยสากลแนวใหม่ แต่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าผลงานเพลงของบริษัท ไนท์สปอตฯ ที่ผลิตออกสู่วงการเทปเพลงมีจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่บริษัท ไนท์สปอตฯ มุ่งเน้นไปที่การจัดทำรายการทางวิทยุและโทรทัศน์มากกว่าการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยสากล ซึ่งต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก ประกอบกับกำลังและความสามารถ จึงจะทำให้ผลงานนั้นได้รับความนิยมและประสบผลสำเร็จในด้านการจำหน่าย สำหรับบริษัท อโซน่าฯ นั้น ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับปี พ.ศ. 2521 ซึ่งส่งผลให้บริษัทต้องประสบกับปัญหาในเรื่องการซื้อลิขสิทธิ์เพลงสากลก็ได้หันมาดำเนิน

ธุรกิจด้านการทำโพรโมชันและจัดจำหน่ายผลงานเทปเพลงไทยสากลให้กับบริษัท ออติโอไรท์ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนกันและได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น "บริษัท อโซน่า โพรโมชัน จำกัด"

3. บริษัท เทปเพลงที่เคยผลิตและจำหน่ายเทปเพลงในลักษณะของการละเมิดลิขสิทธิ์ จากการที่เทปคาสเซ็ทได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยได้ทำให้ผู้ฟังเริ่มหันมานิยมฟังเพลงจากสื่อชนิดนี้มากขึ้นและเป็นผลให้นักธุรกิจ ตลอดจนนักลงทุนหันมาสนใจประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลกันอย่างกว้างขวาง ด้วยการดำเนินกิจการในลักษณะของการอัดเพลงจากแผ่นเสียงลงเทปคาสเซ็ทจำหน่าย โดยไม่ได้มีการขอลิขสิทธิ์จากศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง บริษัทที่ดำเนินธุรกิจ ในลักษณะดังกล่าวนี้ ได้แก่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บัณฑิตอุตสาหกรรม (ห้างหุ้นส่วนจำกัดออนบ๊าสเตอร์ไอ) เริ่มดำเนินกิจการด้วยการนำเอาผลงานเพลงไทยสากลจากแผ่นเสียงมาอัดลงเทปคาสเซ็ทจำหน่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517

ห้างหุ้นส่วน โรส ซาวด์ มิวสิค (บริษัท อาร์.เอส.โพรโมชัน กรุ๊ป จำกัด) เริ่มดำเนินกิจการเมื่อปี พ.ศ. 2519 ด้วยการลอกเลียนเพลงไทยสากลจากแผ่นเสียงลงเทปคาสเซ็ทจำหน่าย

บริษัท โรต้าแผ่นเสียงและเทป จำกัด เริ่มดำเนินกิจการด้วยการนำเอาผลงานเพลงสากล (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงจีน) และ เพลงไทยสากลจากแผ่นเสียงมาอัดลงเทปคาสเซ็ทจำหน่ายเมื่อปี พ.ศ. 2520

บริษัทเหล่านี้ได้ดำเนินกิจการในลักษณะของการละเมิดลิขสิทธิ์มาโดยตลอดจนกระทั่งรัฐบาลได้แก้ไขและประกาศพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับพ.ศ. 2521 ซึ่งเพิ่มบทกำหนดโทษมากขึ้นกว่าเดิมและเป็นผลให้บริษัทเหล่านี้หันมาดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยการขอลิขสิทธิ์จากศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงโดยตรง ในลักษณะการซื้อปกเทปและนำเอา master tape มาอัดลงเทปคาสเซ็ทจำหน่าย จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น ห้างหุ้นส่วน

จำกัด ออนบ้า สเตอริโอ บริษัท โรต้าแผ่นเสียงและเทป บริษัท อาร์.เอส. โบรมิชั่น กรู๊ป ล้วนแต่เป็นบริษัทที่มีกิจการมั่นคงและประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการค่อนข้างสูง

4. บริษัท เทปเพลงที่ก่อตั้งโดยนักสื่อสารมวลชน ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลหลายแห่งได้ถูกก่อตั้งขึ้นโดยนักสื่อสารมวลชน อาทิเช่น นักจัดรายการวิทยุ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ นักโฆษณา เป็นต้น สาเหตุที่บรรดานักสื่อสารมวลชนเหล่านี้ได้หันมาดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลก็คือ เทปเพลงไทยสากลเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งที่ทำหายความสามารถในการดำเนินงานและอาจจะนำมาซึ่งผลกำไรจำนวนมากได้ ดังนั้น เป็นสาเหตุให้บุคคลเหล่านี้สนใจดำเนินธุรกิจเทปเพลงควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้านวิทยุ โทรทัศน์ หรือ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ บริษัทธุรกิจเทปเพลงไทยสากลที่ถูกก่อตั้งขึ้นโดยนักสื่อสารมวลชน ได้แก่

บริษัท ไนท์สโปกด์ โบรมิชั่น จำกัด เป็นบริษัทที่ผลิตรายการทางวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนจัดการแสดงคอนเสิร์ตและจำหน่ายเพลงสากลจากต่างประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จากประสบการณ์ในการดำเนินงานดังกล่าวทำให้ผู้บริหารของบริษัท ไนท์สโปกด์ฯ คิดที่จะผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยสากลควบคู่ไปกับการจัดหารายการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา

บริษัท นิธิทัศน์โบรมิชั่น จำกัด ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 โดย วิเชียร อัครวิฑูรย์กุล นักผลิตรายการโทรทัศน์และวิทยุ จากการคลุกคลีอยู่กับวงการบันเทิงมาเป็นเวลานาน และมองเห็นช่องทางที่จะประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากล จึงได้ก่อตั้งบริษัท นิธิทัศน์ฯ ขึ้น เพื่อดำเนินงานด้านนี้ควบคู่ไปกับการผลิตรายการโทรทัศน์และวิทยุ

สำนักงาน รถไฟดนตรี ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2524 โดย ประเสริฐ พงศ์นันนิก หรือ ระย้า นักจัดรายการเพลงสากลทางวิทยุ "MUSIC TRAIN" ซึ่งต้องการที่จะผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยสากล ตลอดจนทำโบรมิชั่นให้กับศิลปินในสังกัด นอกเหนือไปจากการผลิตรายการทางวิทยุ

บริษัท ห้างอัดเสียงทอง จำกัด ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดย ประภิต อภิสารธนรักษ์ และ ธรรมบุญ บุงคานนท์ ผู้บริหารงานบริษัทโฆษณา "ประภิตแอนด์เอสโซซิเอทส์" ซึ่งต้องการขยายขอบข่ายกิจการในการดำเนินงานด้านธุรกิจ เทปเพลงไทยสากลที่มีแนวโน้มว่าจะสามารถดำเนินไปด้วยดี

บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2526 โดย ไพบุลย์ ดารงชัยธรรม อดีตผู้บริหารบริษัท พรีเมียร์ มาร์เก็ตติ้ง ซึ่งเป็นบริษัทโฆษณาสินค้า จากการดำเนินงานด้านการโฆษณามาเป็นเวลานานทำให้ เล็งเห็นว่าธุรกิจเทปเพลงไทยสากลน่าจะเป็นธุรกิจที่มีการขยายตัวและพัฒนา มาก ยิ่ง ๆ ขึ้น ดังนั้น เป็นเหตุให้หันมาดำเนินงานด้านนี้โดยตรง

บริษัท ศรีเอเทีย อาร์ติสต์ จำกัด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2528 โดย ชรินทร์ โบสภักดิ์ เกียรติกร เขียรกุล และ วรพจน์ ชินวัฒน์กิจ ซึ่ง คลุกคลีกับการดำเนินงานด้านการจัดเวทีและการแสดงคอนเสิร์ตให้กับศิลปินเพลง มาเป็นเวลานาน จากประสบการณ์ในการดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดความคิดที่จะผลิตผลงานเพลงและศิลปินในสังกัดขึ้น ประกอบกับธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในช่วงนั้นได้รับความสนใจและเจริญรุ่งเรืองมาก จึงเป็นแรงดลใจให้ก่อตั้งบริษัทขึ้น เพื่อดำเนินงานธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

บริษัท คีตาแผ่นเสียงและเทป จำกัด ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2530 โดย สมพงษ์ วิศิษฐ์วานิชย์ ผู้บริหารของบริษัท เจ.เอส.แอล. ซึ่งเป็นบริษัทผลิต รายการโทรทัศน์ จากการจัดรายการ "คอนเสิร์ตคอนเทสต์" ซึ่งเป็นรายการประกวดร้องเพลง ได้ทำให้เกิดนักร้องใหม่ขึ้นในวงการเพลงมากมาย ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้บริหารบริษัท เจ.เอส.แอล. ก่อตั้งบริษัท คีตาฯ ขึ้น เพื่อผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง ตลอดจนทำโปรโมชันให้กับศิลปินในสังกัด

บริษัท โปรมิเดียมาร์ท จำกัด ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2529 โดย สมศักดิ์ อมรินทร์ และ ประเสริฐ กนกบุษบาล ผู้ซึ่งคลุกคลีอยู่กับวงการเทปเพลง มาเป็นเวลานาน จากประสบการณ์ในด้านการวางแผนสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดที่จะก่อตั้งบริษัทขึ้น เพื่อรับทำโปรโมชันให้กับผลงานเพลงของศิลปินจากบริษัท เทปเพลงทั่วไป ภายหลังจากที่ได้ทำโปรโมทให้กับผลงานเพลงของศิลปินในสังกัด

บริษัท นิธิทัศน์โปรดิวชั่น จนประสบผลสำเร็จแล้ว ได้หยุดดำเนินกิจการของตนไป เนื่องจากไปบริหารงานให้บริษัท นิธิทัศน์โปรดิวชั่น จนกระทั่งได้แยกตัวออกมา ดำเนินงานด้านธุรกิจเทปเพลง ไทยสากลอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2531

โดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่าบริษัทเทปเพลงไทยสากลที่ก่อตั้งขึ้นโดยนักสื่อสารมวลชนนั้นมีจำนวนมากที่สุด จากการคลุกคลีและมีประสบการณ์ในวิชาชีพนี้เองทำให้บริษัทเหล่านี้มักจะดำเนินธุรกิจด้านการผลิตสร้างสรรค์ผลงานเพลงควบคู่ไปกับการทำโปรดิวชั่น ด้วยเหตุที่ผู้บริหารของบริษัทต่าง ๆ ที่กล่าวมาส่วนใหญ่จะมีความชำนาญในด้านการสื่อสารเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงส่งผลให้การแข่งขันกัน ในด้านการทำโปรดิวชั่นยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากต่างฝ่ายต่างก็มีความเชี่ยวชาญในการสรรหากลยุทธต่าง ๆ มาใช้ในการแข่งขันกัน

5. บริษัทเทปเพลงที่ก่อตั้งขึ้นโดยศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง
จะเห็นได้ว่าบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นโดยศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากศิลปินส่วนใหญ่มักไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะก่อตั้งบริษัทและที่สำคัญคือศิลปินมักไม่มีความชำนาญในการประกอบธุรกิจการค้า ด้วยเหตุนี้ทำให้บริษัทที่ก่อตั้งขึ้นโดยศิลปิน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงมีเพียง 2 บริษัท ได้แก่

บริษัท สเปซเธียเตอร์ จำกัด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2528 จากการรวมตัวกันของศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลง อาทิเช่น ชรัส เฟื่องอารมย์ พนเทพ สุวรรณบุณย์ ไพบูลย์เกียรติ เขียวแก้ว ฯลฯ และอดีตผู้บริหารของบริษัท บัตเตอร์ฟลาย ซาวด์ แอนด์ ฟิล์ม ซึ่งเป็นบริษัทผลิตและสร้างสรรค์งานโฆษณา วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งบริษัท สเปซฯ ขึ้นมาก็คือเพื่อผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงออกสู่วงการเทปเพลงไทยสากล

บริษัท ชาวดัสเกล จำกัด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2530 โดยผู้บริหารของบริษัท สเปซฯ วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งบริษัทก็คือเพื่อทำโปรดิวชั่นให้กับผลงานเพลงของบริษัท สเปซฯ โดยตรง

6. บริษัท เทปเพลงที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เครือข่ายการค้าดนตรีจกเทป
เพลงมีลักษณะครบวงจรมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าบริษัท เทปเพลงส่วนใหญ่
 ต่างก็มุ่งหวังที่จะดำเนินธุรกิจลักษณะครบวงจร กล่าวคือ ประกอบกิจการทั้งใน
 ด้านการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง การทำโบรโมซัน และ การจัดทำหน่าย
 ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้การเจรจาตกลง
 เงื่อนไขต่าง ๆ มีความสะดวกราบรื่นมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การก่อตั้งบริษัท
 เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเกิดความครบวงจรนั้นก็ไม่ใช่สิ่งที่ย่างยาก เนื่องจากต้อง
 อาศัยเงินทุนจำนวนมาก ประกอบกับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน
 จึงจะช่วยให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น บริษัท เทปเพลงที่ก่อตั้ง
 ขึ้นเพื่อให้การดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลเกิดความครบวงจรมากขึ้น ได้แก่

บริษัท มิวสิคไลน์ จำกัด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2529 โดย ทวีชัย
 จริยะ เอี่ยมมอญม อดีตผู้จัดการฝ่ายการตลาดของบริษัทอีเอ็มไอ บุญแสง แสงวัฒนา
 กรรมการผู้จัดการบริษัทโรต้าแผ่นเสียงและ เทป วรชัย ธรรมสังคีติ ผู้จัดการใหญ่
 บริษัท เมโทรแผ่นเสียงและ เทป วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งบริษัทก็คือเพื่อผลิตและ
 สร้างสรรค์ผลงานเพลงและทำโบรโมซันให้กับศิลปินในสังกัด ทั้งนี้โดยส่งผลงาน
 ให้บริษัท โรต้าแผ่นเสียงและ เทป ซึ่งเป็นหุ้นส่วน จัดจำหน่าย

บริษัท เอ็มจีเอ จำกัด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2531 โดย ไพบุลย์
 ดารงชัยธรรม กรรมการผู้จัดการบริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ และ มานิต
 รัตนสุวรรณ นักบริหารงานด้านโฆษณา วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งบริษัทก็คือเพื่อจัด
 จำหน่ายผลงานเพลงให้กับบริษัท แกรมมี่ฯ โดยตรง รวมทั้งบริษัทอื่นทั่วไป